

Antwerpen DIVA

Rapportage van een
archeologische
begeleiding van
afbraak- en
renovatiewerken.
6 januari-8 juni 2017

Frederik WUYTS, Joachim ROZEK &
Sebastiaan WINDEY

GATE-rapport 110

Hurstweg 8

9000 Gent

www.gatearchaeology.be

Project:

Antwerpen DIVA, archeologische begeleiding van afbraak- en renovatiewerken.

Opdrachtgever:

Provincie Antwerpen
Desguinlei 100
2018 Antwerpen

GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba
Frederik Wuyts, Joachim Rozek & Sebastiaan Windey
D/2017/110
ISSN 2033-8678
© 2017 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerde gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden zonder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

Inhoudstafel

1. Voorwoord	1
2. Technische fiche	1
3. Inleiding	2
4. Aanleiding van het onderzoek	2
5. Onderzoeksvragen	4
6. Situering	5
7. Archeologische en historische voorkennis van het gebied	10
8. Tijds kader	24
9. Methodologie	24
10. Resultaten	25
11. Conclusie en antwoord op de onderzoeksvragen	71
12. Advies	74
13. Bibliografie	76
14. Bijlagen	79
15. Lijsten	99

1. Voorwoord

Sinds november 2016 is Monument Vandekerckhove in opdracht van de Provincie Antwerpen gestart met sloopwerken in het gebouwencomplex Gildenkamersstraat 2-9, Suikerrui 17-19 en Kaasstraat 7-11 te Antwerpen. Het voormalige Volkskundemuseum en Etnografisch Museum wordt er omgevormd tot het toekomstige diamantbelevingscentrum DIVA. Deze werkzaamheden werden vanaf januari 2017 archeologisch begeleid door GATE bvba.

Dit rapport vormt de schriftelijke neerslag van het verloop van de werfbegeleiding en de resultaten van het project.

Hierbij willen de auteurs de opdrachtgever bedanken, meer specifiek projectverantwoordelijke Charlotte Rubbens, alsook Michiel Coolens en Niek Ghijs, respectievelijk projectleider en werfleider bij Monument Vandekerckhove. Daarnaast willen we ook Ignace Bourgeois van het Agentschap Onroerend Erfgoed (provincie Antwerpen) bedanken voor de administratieve begeleiding.

2. Technische fiche

Site: Antwerpen DIVA

Ligging: Antwerpen

Provincie: Antwerpen

Lambert72-coördinaten (middenpunt terrein): X : 152076, Y : 212387

Kadaster: Antwerpen, afdeling 1, sectie A, perceel 1505C

Onderzoek: werfbegeleiding

Opdrachtgever: Provincie Antwerpen

Uitvoerder: Ghent Archaeological Team bvba

Vergunning archeologische opgraving: 2016/371

Vergunninghouder archeologische opgraving: Pieter Laloo

Vergunning metaaldetectie: 2016/371 (2)

Vergunninghouder metaaldetectie: Pieter Laloo

Projectarcheologen: Frederik Wuyts, Joachim Rozek & Sebastiaan Windey

Bewaarplaats archief: Archeologisch depot stad Antwerpen,

Postadres: Grote Markt 1 | 2000 Antwerpen

Kantoor: Oudeleeuwenrui 29 (Sint-Felixpakhuis 2000 Antwerpen)

tel + 32 3 338 43 45 (Felixatelier)

tel + 32 3 338 41 89 (Onroerenderfgoeddepot Havanastraat)

Grootte projectgebied: 1128,32 m².

Termijn: januari – juni 2017

Geraadpleegde specialisten:

- Dr. Davy Herremans

Resultaten:

- Funderingen en opmaaklagen uit de middeleeuwen
- Kelders uit de 16^e eeuw
- Aanpassingen uit de 19^e eeuw
- Renovaties uit de jaren 1950

3. Inleiding

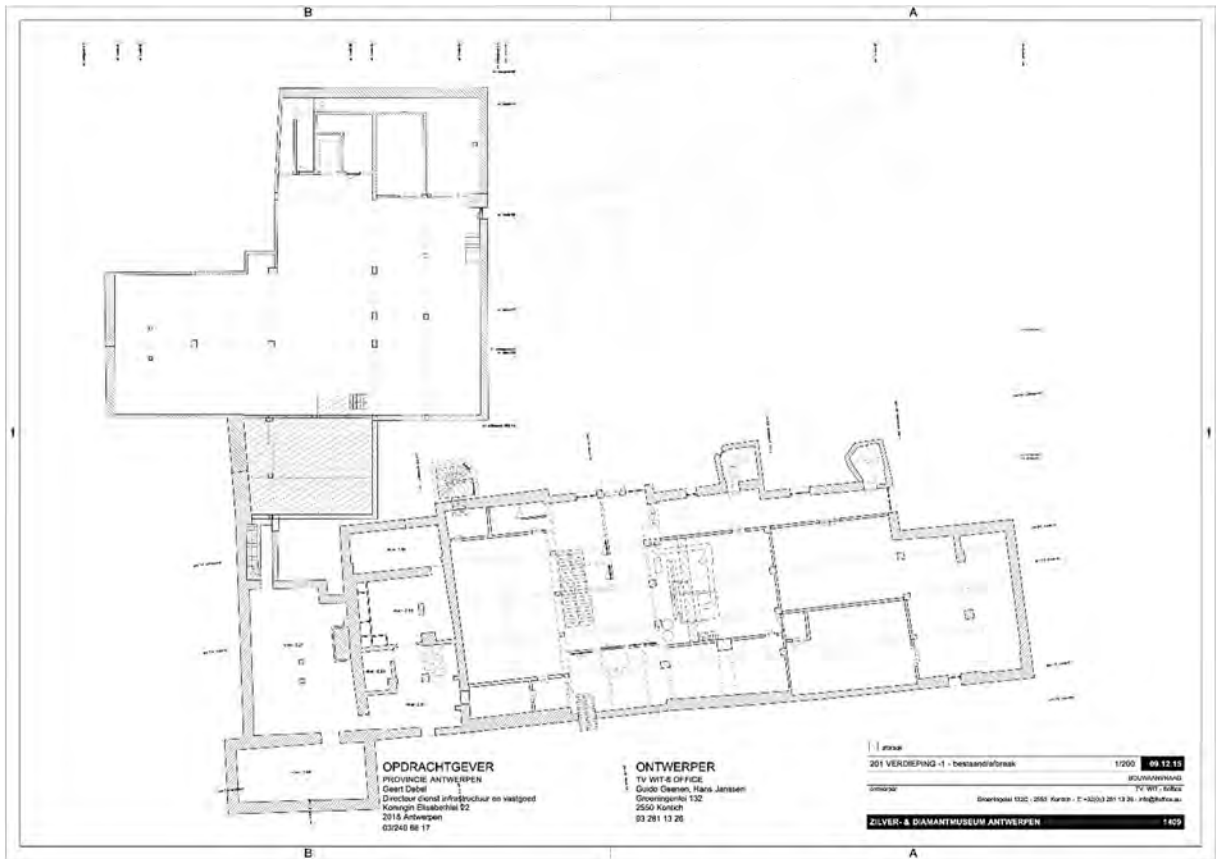
Sinds november 2016 renoveert de Provincie Antwerpen het voormalig Etnografisch Museum en het Museum voor Volkskunde in het bouwblok aan de Gildekamersstraat 2-9, de Suikerrui 17-19, de Kaasstraat 7-11 en de Zilversmidstraat. Daarbij worden de museumruimtes ingericht om de voormalige musea voor Diamant (voorheen aan het Koningin Astridplein) en Zilver- en Edelsmeedkunst (voorheen in het Sterckxhof, Deurne) samen te voegen tot één belevingscentrum, kortweg DIVA genaamd.

Deze werkzaamheden werden vanaf januari 2017 archeologisch begeleid door GATE bvba. In dit verslag zullen in een aantal hoofdstukken het verloop en de resultaten van het onderzoek toegelicht worden. Ten eerste komen de aanleiding en het doel van dit onderzoek aan bod, gevolgd door een geografische en bodemkundige situering alsook een situering binnen het archeologisch kader. In een volgend hoofdstuk wordt de gevolgde methodologie toegelicht, waarna de resultaten worden voorgesteld. Ten slotte volgt de conclusie. In de bijlage op DVD bevinden zich de digitale opmetings- en bewerkte grondplannen, het digitaal archief en de inventarissen.

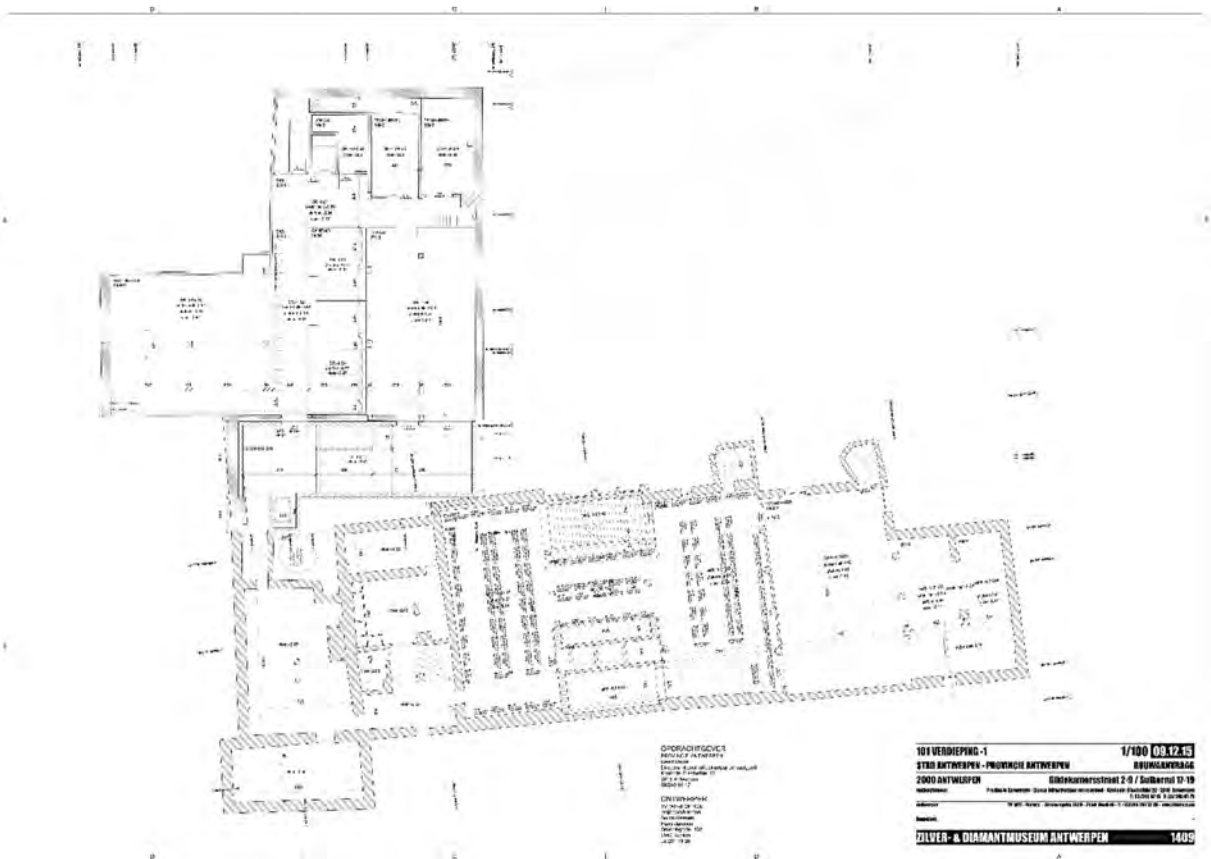
4. Aanleiding

De aanleiding van dit onderzoek is de renovatie en reconversie van het voormalige Volkskundemuseum en Etnografisch museum tot het toekomstige diamantbelevingscentrum DIVA. (Fig. 1 en 2). Dit projectgebied is bouwkundig erfgoed. Het hele bouwblok bestaat uit historische Gildenhuizen. Deze staan in de oude binnenstad, een erkende archeologische zone, namelijk het stadsdeel dat al voor 1200 binnen de omwalling lag en dat reeds in de 11de-12de eeuw een belangrijke bebouwing moet hebben gehad: de zogenaamde ruienstad.

Deze reconversie gaat gepaard met sloopwerkzaamheden in het binnengebied. Verschillende recente aanbouwingen en kelders die stammen uit de renovaties van de jaren '50 alsook van de inrichting tot museum in de jaren '80 van de vorige eeuw, worden nu afgebroken. Omdat onder deze moderne structuren plaatselijk nog restanten van oude binnenkoeren, beer- en waterputten, achterhuizen of andere archeologische zaken kunnen bewaard gebleven zijn, wordt er vanuit Onroerend Erfgoed dan ook geadviseerd om deze sloopwerken archeologisch te begeleiden.

Figuur 1: huidige toestand van het gebouwencomplex Gildekamersstraat 2-9, Suikerrui 17-19 en Kaasstraat 7-11.

Figuur 2: ontwerpplan van het diamantbelevingscentrum DIVA.

5. Onderzoeksvragen

Onderzoeksdoel van de archeologische begeleiding van deze werkzaamheden is na te gaan of er sporen, spoorcombinaties en/of structuren aanwezig zijn in het projectgebied die te maken hebben met bewoning.

Om die onderzoeksdoelen te bereiken worden volgende vraagstellingen naar voor geschoven:

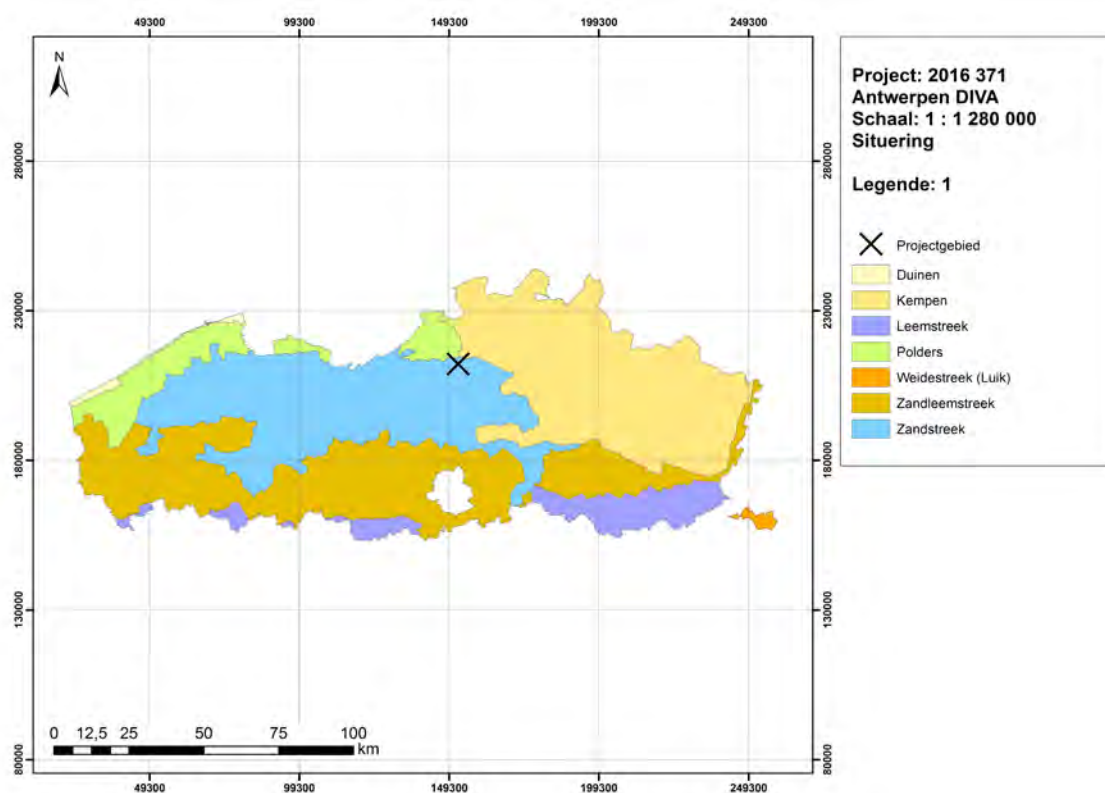
- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
- Wat is de relatie tussen de bestaande historische bebouwing en het aanwezig archeologisch erfgoed?
- Zijn er sporen en structuren aanwezig? Zo ja, wat is hun onderlinge samenhang?
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- Is er een archeologisch niveau aanwezig onder de bestaande kelders?
- Zijn er grondsporen in de niet-onderkelderde zones?
- Hoe is de bewaringstoestand van de archeologische sporen (goed, gebioturbeerd, ...)?
- Behoren de archeologische sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is bodemopbouw en -ontwikkeling ter hoogte van het onderzochte perceel?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsontwikkeling van Antwerpen?

De onderzoeksdoelen zullen bereikt zijn, als er op de vraagstellingen afdoende kan geantwoord worden.

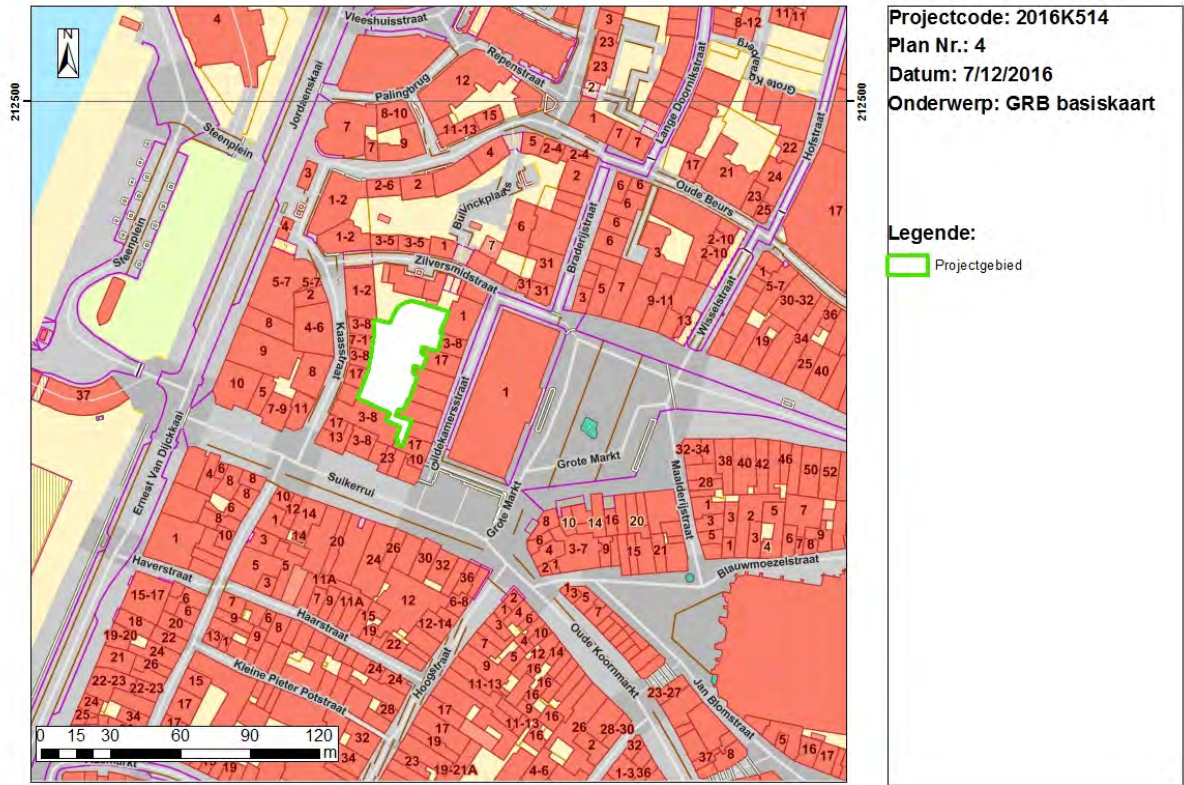
6. Situering van het projectgebied

6.1 Geografische ligging

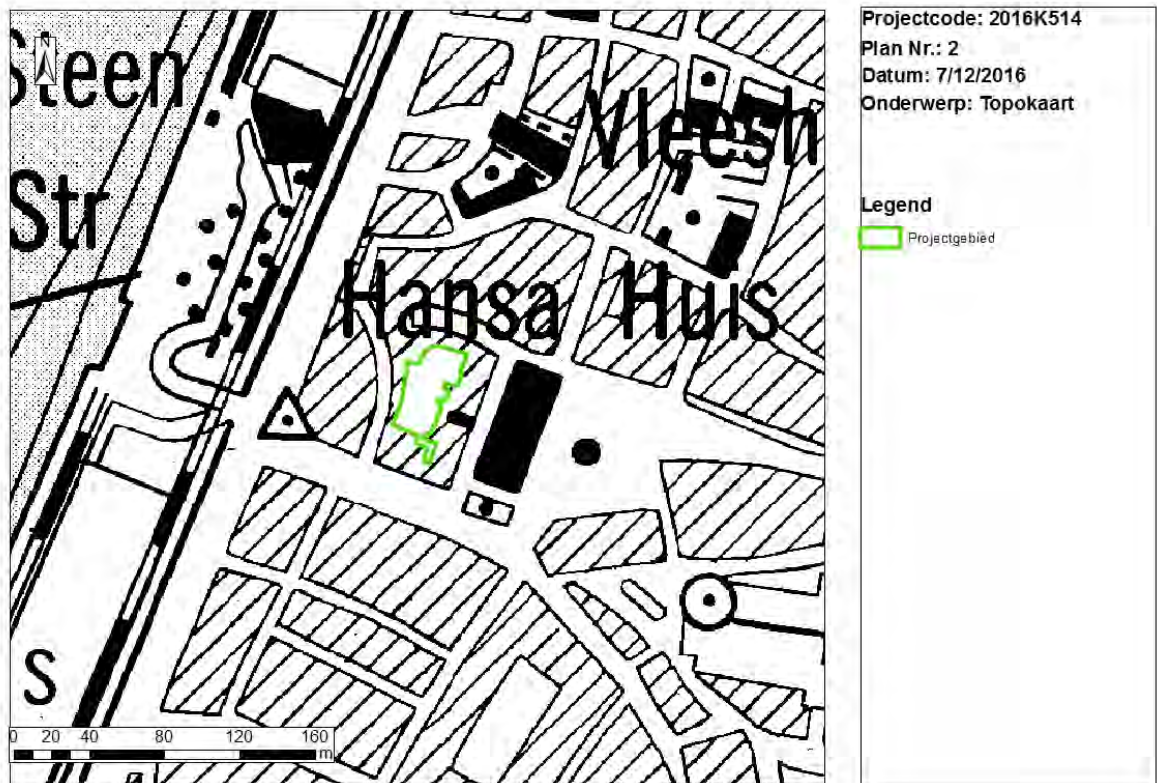
Het projectgebied situeert zich in het westen van de provincie Antwerpen (Fig. 3). Het bevindt zich in op het grondgebied Antwerpen, in de kern van het oude stadscentrum. Het beslaat het gehele binnenplein van het bouwblok Gildekamersstraat-Suikerrui-Kaasstraat-Zilversmidstraat (Fig. 4 en 5). Het gaat om het volgende perceel: Antwerpen, afdeling 1, sectie A, perceel 1505C. De totale oppervlakte bedraagt 1128,32 m².

Figuur 3: Lokalisering projectgebied t.o.v. Vlaanderen/België.

Figuur 4: situering van het projectgebied t.o.v. de kadasterkaart.

Figuur 5: situering van het projectgebied t.o.v. de topografische kaart.

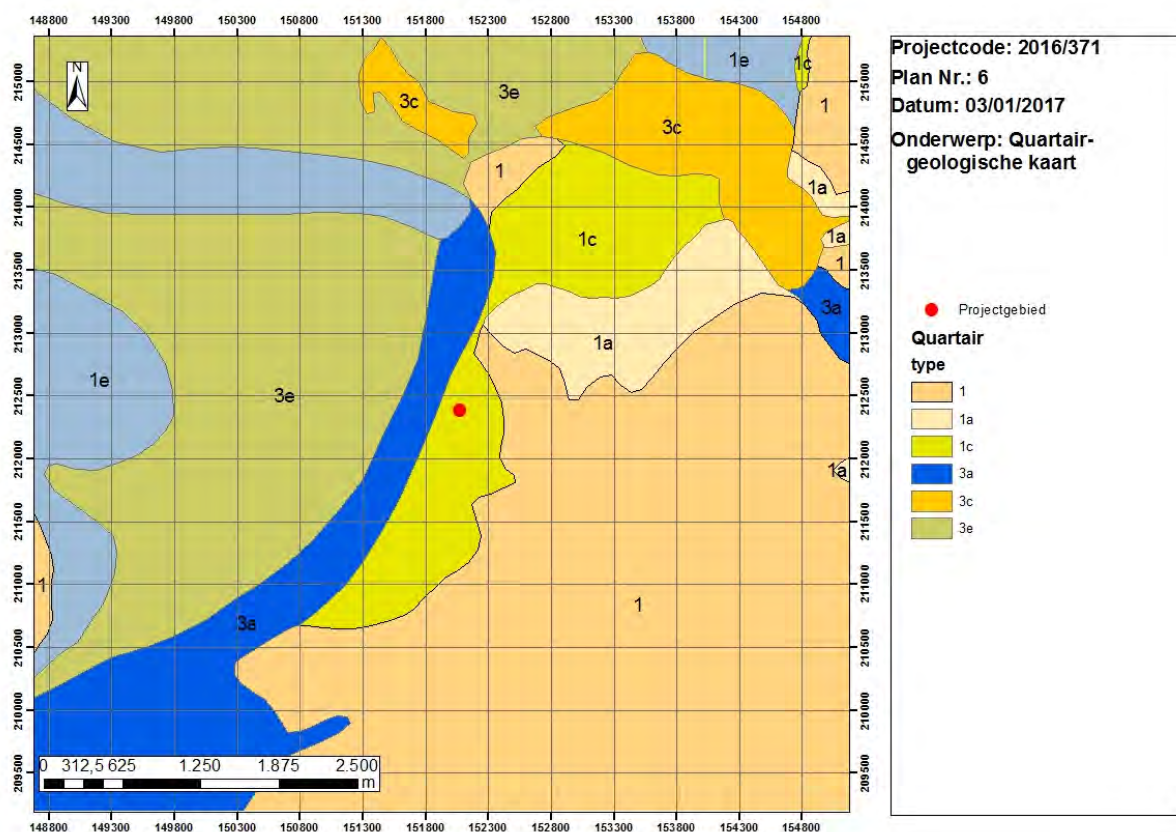
6.2 Geologie en geomorfologie

Het projectgebied in Antwerpen vinden we terug op kaartblad 15/3 (Antwerpen) van de Tertiaire en Quartaire geologische kaart van Vlaanderen. Het bevindt zich vlakbij de rechteroever van de Schelde, in het Scheldebekken. De hoogte van het projectgebied bedraagt 10m TAW. Het hoogteverschil met de Schelde is 6m (Fig. 7).

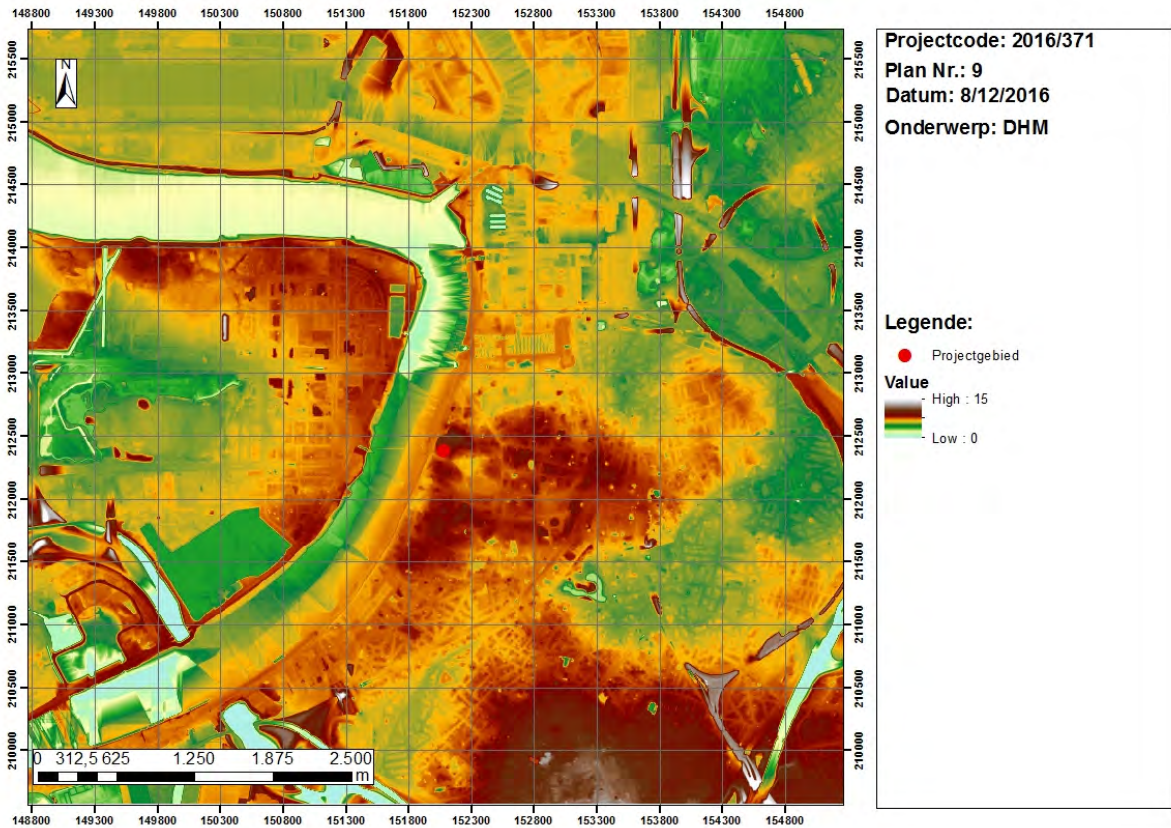
De **Quartaire** ondergrond van het projectgebied is van het profieltype 1c, wat wil zeggen dat in het projectgebied de pleistocene afzettingen worden afgedekt door latere Tardiglaciale of Holocene getijdeafzettingen (Fig. 6). Dit is in tegenstelling met de sedimenten iets verder van de Scheldeoever: sedimenten van het type 1, net ten oosten van het projectgebied, bestaan uit zandige- tot zandlemige eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen. Ten noordoosten van het projectgebied bevinden zich getijdeafzettingen bovenop dit profieltype (type 1a). De linkeroever van de Schelde wordt gekenmerkt door mariene of estuariene getijdeafzettingen uit het Holoceen bovenop profieltype 1 (type 3e).

Op de bodemkaart is het projectgebied gekarteerd als OB, hetgeen wijst op antropogene, kunstmatige gronden (Fig. 8).

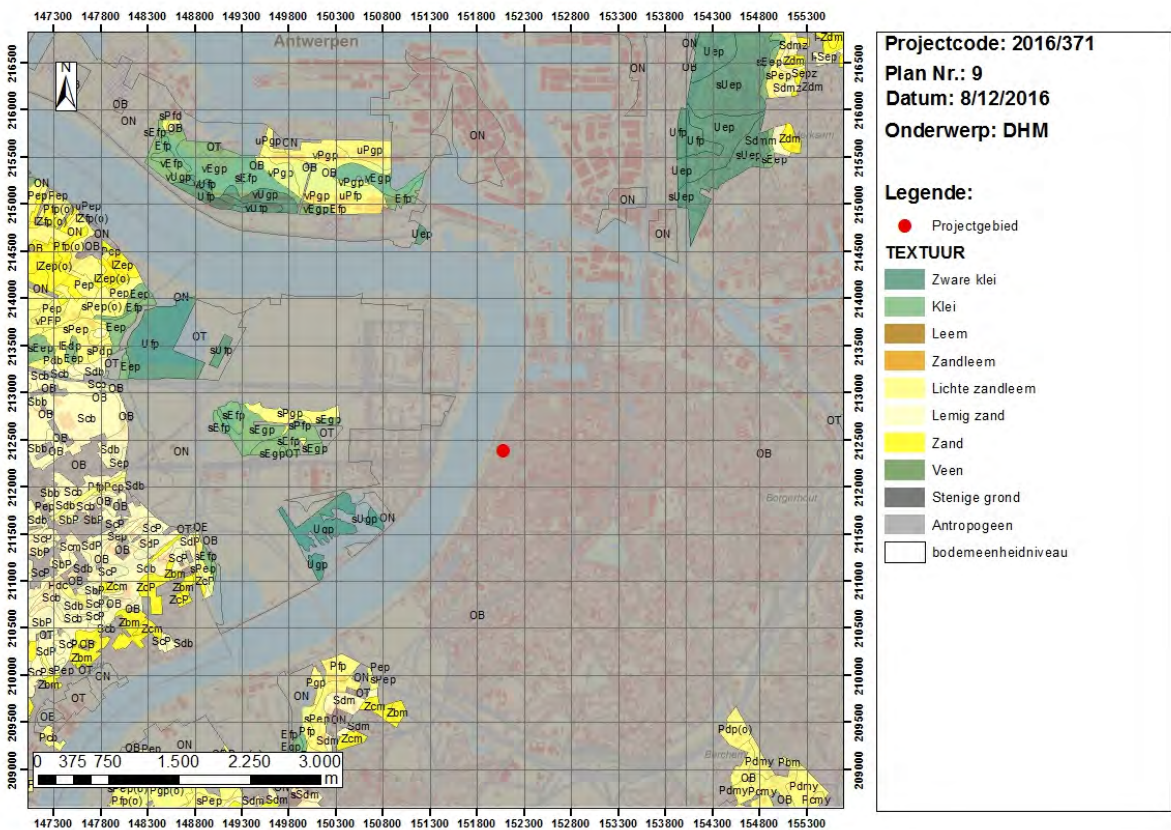
De **Topografie** van de stad Antwerpen en haar omgeving leert ons dat er hoogteverschillen waar te nemen zijn tussen 5 en 10m TAW, waarbij het oude stadcentrum relatief hoger gelegen is tegenover de omringende stadsuitbreidingen. Het projectgebied ligt op de hoogste pleistocene opduiking (Fig. 7) binnen het stadcentrum. Het projectgebied zelf helt af van noord naar zuid, van 10,2m naar 8,9m TAW (cfr infra).

Figuur 6: uitsnede uit de Quartair-geologische kaart (© [dox vlaanderen](#)).

Figuur 7: uitsnede DHM Vlaanderen II ter hoogte van Antwerpen en omgeving (© GDI-Vlaanderen).

Figuur 8: uitsnede bodemtextuurkaart (© dov vlaanderen).

6.3 Bodemkunde

Omdat het projectgebied gelegen is in een antropogene bodem (Fig. 8), is bodemkundig onderzoek niet van toepassing. Bij het verdiepen van een werkput is er echter wel moederbodem aangesneden. Voor tekst en uitleg verwijzen we naar 10.2 Bodemkunde.

7. Archeologische en historische voorkennis van het gebied

7.1 Historisch-cartografische situering

7.1.1 Het projectgebied binnen de stadsontwikkeling van Antwerpen

Het bouwblok gevormd door de Kaasstraat, Zilversmidstraat, Gildekamerstraat en Suikerrui komt rond 1100 binnen de grenzen van de middeleeuwse stadskern in ontwikkeling. Antwerpen zal pas in 1221 de stadsrechten verwerven, maar al geruime tijd bestaat er langs de Schelde een continue nederzetting met stedelijk karakter (Asaert 1978).

De kern van Romeins Antwerpen situeert zich niet ver van het projectgebied in de zone Zilversmidstraat-Veemarkt (zie infra bij gekende archeologische erfgoedwaarden). Merovingisch Antwerpen blijft voorlopig een enigta, maar het lijkt er op dat bewoning zich toen meer naar het zuiden situeerde ter hoogte van de voormalige Sint-Michielsabdij (ter hoogte van de huidige Sint-Michielskaai). Pas in de Karolingische periode verschuift bewoning terug richting het noorden met de ontwikkeling van een handelsnederzetting, in de 10de eeuwse Liber Traditionum van de Gentse Sint-Pietersabdij beschreven als vico Annuerpis. De Annales Fuldenses verhaalt over verwoesting van Karolingisch Antwerpen in 836 door de Vikingen met de beschrijving Nordmanni Andwerpam civitatem incendunt (De Vikingen staken Antwerpen in brand), wat doet vermoeden dat de nederzetting in deze periode al een zeker belang moet hebben gehad (Herremans 2006). Na veel polemiek over de precieze locatie van deze vicus, lijkt recent archeologisch onderzoek langs de Burchtgracht een 9de eeuwse nederzetting in de omgeving van het Steen te bevestigen: een kleine handelsnederzetting met stedelijk karakter die aanvankelijk werd versterkt met een gracht en aarden wal volgens het tracé van de huidige Burchtgracht en de Palingbrug (Bellens et al. 2012).

In 980 stelt de Duitse Keizer Otto II een markgraaf aan in Antwerpen en zet hem aan een castrum of burcht te bouwen als grenspost met het Frankische Rijk. Deze burcht werd ingeplant in een hoek van de bestaande handelsnederzetting en maakt gebruik van de bestaande wal en gracht ter verdediging van het burchtdorp (Herremans 2006). Mogelijk al in de 10^e eeuw werd de aarden wal van de burchtsite omgeven door een imposante stenen burchtmuur (Bellens et al. 2012). Binnen de ommuurde burcht bevonden zich gebouwen met verschillende functies: een zaalvormig gebouw onder het latere Steen (macht, politiek), de Sint-Walburgakerk (religie) en de Vierschaar (rechtspraak) (Van de Walle 1986).

Pas bij de ontwikkeling van de zogenaamde Ruienstad op het einde van de 11^e eeuw komt het projectgebied binnen de afbakening van de (pre)stedelijke nederzetting te liggen. Ruien en vlieten vormden samen de zogenaamde Ruiendriehoek of Ruienstad waarbinnen het burchtdorp zich tot in de 12^e eeuw verder zou ontwikkelen (Herremans 2006). Dit betekent niet dat het projectgebied voor 1100 maagdelijk terrein was: recent archeologisch onderzoek wijst op bewoning ver buiten de burchtsite (tot aan het huidige Klapdorp) vanaf de 10^e eeuw (Agentschap Onroerend Erfgoed 2017). De Ruienstad strekte zich in een oppervlakte van 20 ha en was omsloten door de Botterruui, de Suikerrui (in oorsprong een natuurlijke vliet), de Kaasruui, de Jezuïtenruui, de Minderbroedersruui, de Koolvliet of Holenvliet. Vier kleine bruggen maakten het verkeer tussen de stad en haar

omgeving mogelijk met ter hoogte van het projectgebied de Broodbrug richting de Hoogstraat (Asaert 1978).

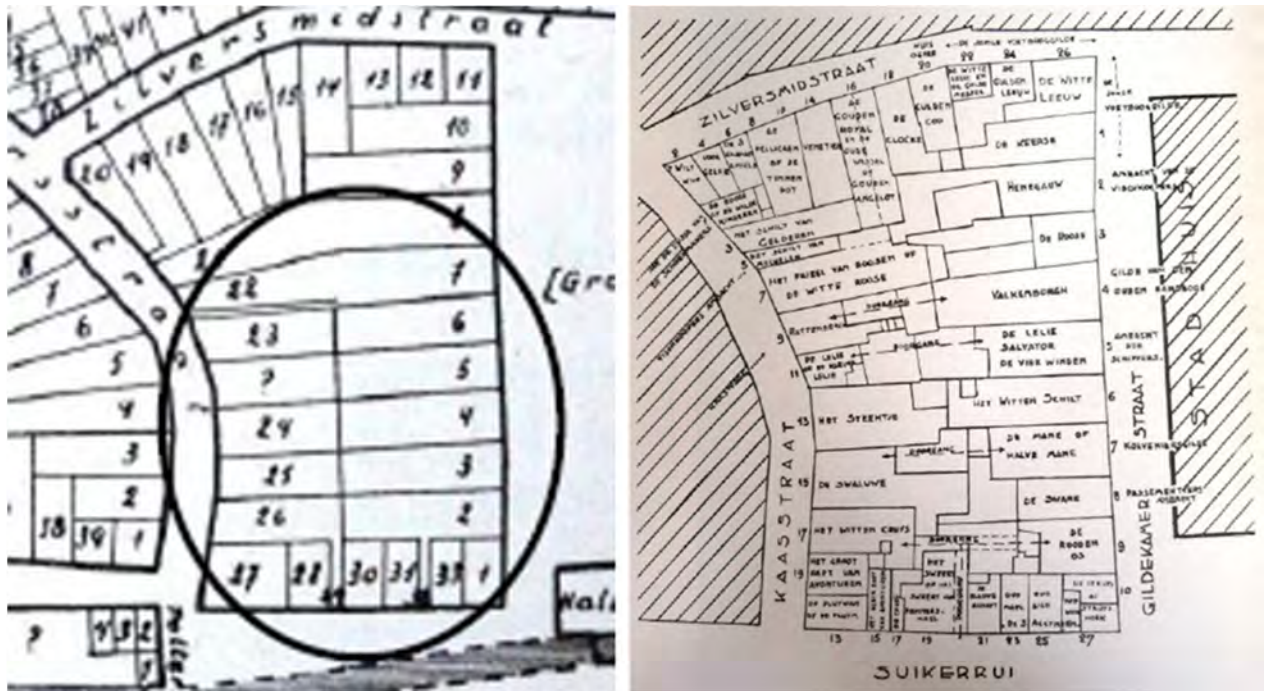
In 1124 verwerft de Onze-Lieve-Vrouwekerk, toen nog gelegen buiten de vesten, de parochierechten van Antwerpen. Het nieuwe stadskwartier dat zich in de loop van de 12^e eeuw ontwikkelde rond deze kerk zou begin 13^e eeuw omweld worden met een eerste solide stadsomwalling (oppervlakte 40 ha). Rond ca. 1250 werd een klein gebied (Dries) ten noorden van de stad aangehecht (Asaert 1978).

Met 12^e eeuwse stadsuitbreiding komt het projectgebied in het hart van de stad te liggen. Via de Suikerrui bereikte men de werf (middeleeuwse haven) en de Vismarkt aan de voet van de burcht. Via de Broodbrug had men toegang tot de Hoogstraat, de voornaamste zuidelijke uitvalsweg van de stad. Op een steenworp afstand lag de parochiekerk Onze-Lievevrouw en in een verdwenen bouwblok ter hoogte van het standbeeld de Buildrager wordt in de 14^e eeuw een Schepenbank geïnstalleerd en later ook (1402) het eerste stadhuis gebouwd (Asaert 1978). De huizen langs de huidige Gildekamerstraat, gericht op de Grote Markt of het forum, verdwenen in 1565 'uit het zicht' met de bouw van het huidige stadhuis. De historische panden grenzend aan het projectgebied dateren na 1576 en de grote brand als gevolg van de plundering van Antwerpen door de Spaanse troepen (Maclot 2015).

7.1.2 Evolutie bouwblok Kaasstraat – Zilversmidstraat – Gildekamersstraat – Suikerrui

De bewoningsgeschiedenis van het bouwblok Kaasstraat - Zilversmidstraat - Gildekamerstraat - Suikerrui is goed gekend door het werk van verschillende onderzoekers. In de jaren 1960- '70 deed Gustaaf Asaert een studie naar de middeleeuwse bewoning (Asaert 1967; Asaert 1978) in het stadscentrum. Over de latere perioden vanaf de 16^e eeuw zijn we vooral ingelicht dankzij het bouwhistorisch onderzoek van Petra Maclot (Maclot 2015).

De straatnaam Suikerrui dateert in het midden van de 16^e eeuw. De rui en de straat erlangs wordt voordien aangeduid als Corte Roye (1404) en Soutroye (1514). De Kaasstraat was oorspronkelijk langer en liep tot diep in de 19^e eeuw door tot aan de Vismarkt bij de Schelde. Ze wordt achtereenvolgens vermeld als Potterstrate (1264), dan Lynmakerstrate (1369) en tenslotte Keesstrate (1480). De Zilversmidsstraat is onder de huidige naam gekend sinds de 13^e eeuw, ook de eerste vermelding van de straat. De Gildekamersstraat is zoals reeds vermeld pas ontstaan bij de bouw van het nieuwe stadhuis in 1565 en heette toen achter het stadhuis (Asaert 1978; Vande Weghe 1977).

Figuur 9: perceelsgrenzen rond 1400 (links) en rond 1585 (rechts) (bron: Maclot 2015).

Al sinds 13^e eeuw waren goudsmeden, zilversmeden en drijvers actief in de Zilversmidstraat. De eerste vermeldingen van panden op het bouwblok Kaasstraat – Zilversmidstraat - Gildekamerstraat - Suikerrui dateren uit de 14^e eeuw. Toen huisden er vooral enkele vooraanstaande Antwerpse families. In de loop van de 15^e eeuw kwamen er meer en meer kooplieden, die zich verenigden in gilden en hun intrek namen in deze patriciërswohnungen. Daarop werden de woningen ingericht als ambachtshuizen en gildenkamers (Asaert 1968). Uit een verregaande studie van het bouwblok blijkt duidelijk dat de perceelsgrenzen tot het midden van de 20^e eeuw weinig werden aangepast ten opzichte van de situatie rond 1400. In de loop van de 15^e en 16^e eeuw werden wel een aantal percelen verder opgedeeld. Rond 1400 omvatte het bouwblok om en bij de 33 percelen die in de loop van de 16^e eeuw verder werden opgedeeld tot 41 percelen (Fig. 9)(Maclot 2015).

Gaandeweg verloren gilden en ambachten aan belang. Gedurende de 17^e en 18^e eeuw kenden het bouwblok ter hoogte van het projectgebied een groot verloop wat huurders betreft, en tegen de tweede helft van de 19^e eeuw werden ze voornamelijk nog gebruikt als pakhuis (Maclot 2015). Eind 19^e eeuw, toen het stadsbestuur de panden aankocht wegens plaatsgebrek voor haar stedelijke diensten, verkeerden deze huizen in erbarmelijke staat. Er werden plannen opgemaakt om er verschillende administratieve diensten in onder te brengen. In 1884 werd het hoofdcommissariaat van de politie daadwerkelijk ondergebracht in de Gildekamersstraat 8 en 9, terwijl de hoekhuizen Zilversmidstraat 23 en Gildekamersstraat 1 en 2 deels gesloopt werden. Er ontstond een polemiek rond het voorstel om deze stadskanker voorgoed af te breken en te vervangen voor nieuwbouw. Uiteindelijk werd bij aanhoudend protest beslist over te gaan tot restauratie. Pas in de jaren 1950 werden deze gebouwen grondig gerenoveerd, waarna slechts weinig originele elementen in de structuur van deze huizen bewaard gebleven zijn. Vooral de reconversie tot museum voor Volkskunde heeft ertoe geleid dat achter de intussen geklasseerde gevels de structuur grondig werd aangepast. Wanneer dit museum

in de jaren '80 werd vernieuwd en ook het museum voor Etnografie in dit gebouwenblok werd ondergebracht, werden in functie van nieuwbouw grondige sloopwerken uitgevoerd. De vorm van het huidige binnengebied is het resultaat van het volledig slopen van alles wat nog restte van de historische structuur: de achterhuizen en binnenkoeren van de panden aan de Gildekamersstraat en de Kaasstraat, inclusief de declassering van het beschermde achterhuis van de Kaasstraat 11-13 – en het voormalige politiecommissariaat aan de Suikerrui. Het pand Suikerrui 17-19 is tegenwoordig beschermd als monument (KB 09/07/1980). Bij de verbouwing tot museum bleef enkel de voorgevel overeind. Van enkele panden aan de Gildekamersstraat werden de gevels en bedaking beschermd als monument (KB 02/09/1976) (Maclot P. 2015). De huidige tuin dateert uit 1993 (Maclot 2015).

7.1.3 Het bouwblok op historisch kaartmateriaal

De oudste bewaarde stadsplattegrond van Antwerpen dateert in de periode 1524-1528 en wordt toegewezen aan de cartograaf G. Horenbout. Het gaat om een zicht op de stad in vogelperspectief vanuit het westen. Op deze kaart gaat het projectgebied schuil achter de bebouwing in en rond de burcht. Langs de Suikerrui zien we een reeks van huizen met trapgevel.

Dezelfde beperking geldt voor een plattegrond gemaakt door H. Cock in 1557. Deze plattegrond biedt een zicht op de stad vanuit het oosten. We herkennen de Grote Markt voor de bouw van het 16^e eeuwse stadhuis en gericht naar het markplein de huizen met puntedak langs de latere Gildekamerstraat. Ten zuidoosten van het projectgebied herkennen we het bouwblok met het oude Gotische stadhuis.

De gedetailleerde plattegrond in vogelperspectief van V. Bononiensis uit 1565 verschaft een zicht vanuit het oosten maar weinig nieuwe informatie over het projectgebied. Het intussen opgetrokken nieuwe stadhuis ontnemt alle zicht op de Gildekamerstraat en achterliggende bouwblok ontnemt. Achter de toren van de Onze-Lieve-Vrouwkathedraal herkennen we het 16^e eeuwse vierkante renaissance bouwblok 'de Teirlinck' gebouwd op de grondvesten van het bouwblok van het oude stadhuis (Bellens & Schryvers 2013). Een deel van de Suikerrui tussen de Grote Markt en de Kaasstraat is ondertussen overwelfd.

Uit de periode 1575-1579 beschikken we over een plattegrond uit de atlas van G. Braun en F. Hogenberg. Het gaat opnieuw over een beeld in vogelperspectief maar ditmaal vanuit het zuiden. De plattegrond geeft een zicht op het projectgebied en het bouwblok in kwestie. De afzonderlijke panden zijn duidelijk te onderscheiden en de het bouwblok kenmerkt zich door een afwisseling van diep en breed huizen met puntedak. Vermoedelijk geeft de kaart een beeld van de situatie voor de stadsbrand in 1576 ten gevolge van de Spaanse Furie. Het schilderij Christus door Pilatus aan het volk getoond oftewel Passiespel op de Grote Markt van Gillis Mostaert (vermoedelijk 1564) geeft een beeld net voor de brand met aan de rechterkant de uitkragende houten puntgevels langs de Gildekamerstraat.

De plattegrond van J. Hoefnagel uit 1598 is het eerste beeld van omgeving na de brand van 1576 en het laatste beeld uit de 16^e eeuw. Dit zicht vanuit het oosten verschaft opnieuw weinig informatie over het projectgebied door de positie van het 16^e eeuwse stadhuis.

Een plattegrond uit 1612 vermoedelijk uit de atlas van J. Blaeu kijkt vanuit het zuiden naar het projectgebied en de zone van de Gildekamerstraat en de Suikerrui. De plattegrond toont een opdeling in percelen maar met weinig detail.

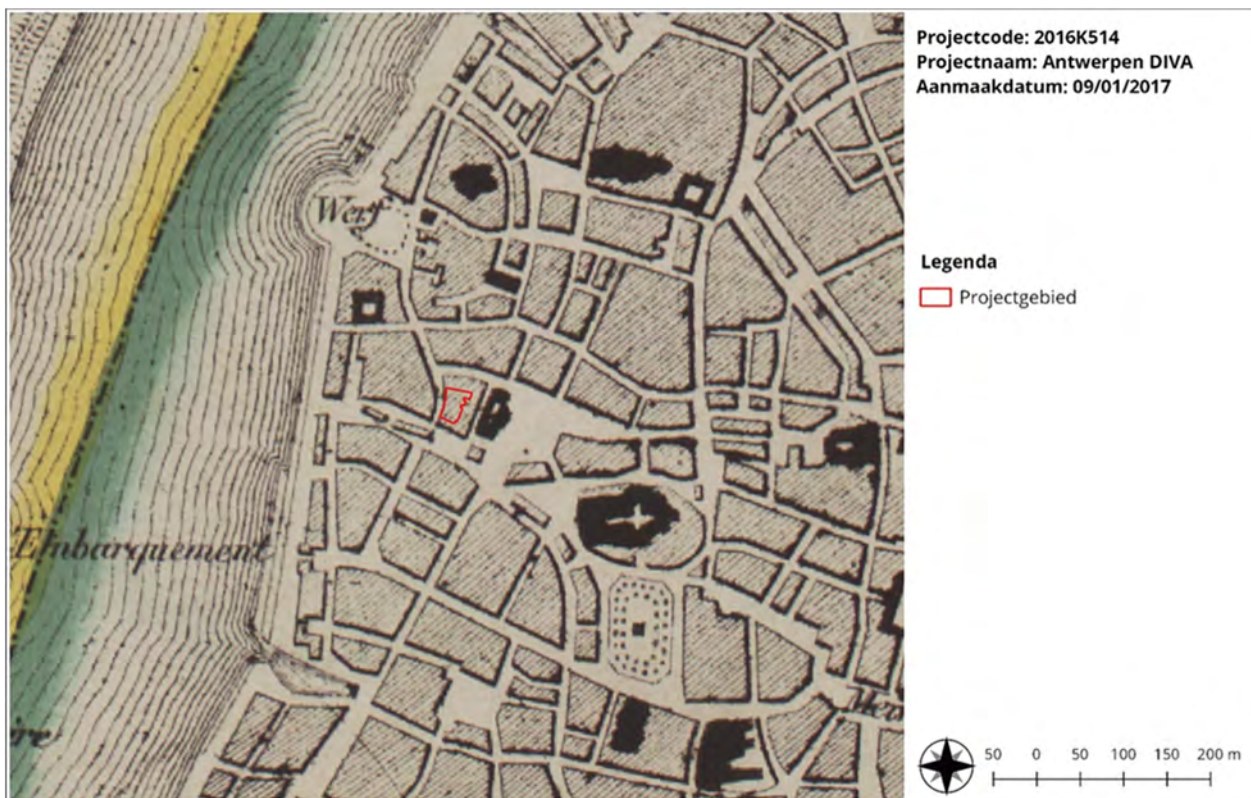
De kaart van P. Verbiest uit de periode 1645-1655 toont enkel de contouren van het bouwblok waarbinnen het projectgebied is gesitueerd, en vertelt dus eveneens weinig over de precieze invulling en gebruik van de percelen in deze periode. De kaart van C. J. Visscher eveneens uit de periode 1645-1655 toont wel degelijk de verschillend panden binnen het bouwblok, maar opnieuw een gebrek aan detail maakt een nauwkeurige beschrijving onmogelijk.

Een plattegrond in vogelperspectief uit 1657 toont de stad vanuit het zuiden. Dit anoniem werk uitgegeven door J. Janssonius toont het bouwblok Kaasstraat – Zilversmidstraat - Gildekamerstraat - Suikerrui in alle detail. Langs de Suikerrui herkennen we duidelijk zeven panden waarvan drie breed huizen, wat op één pand na overeenkomt met de gegevens uit de bouwblokanalyse (Maclot 2015). Ook langs de Kaasstraat, Zilversmidstraat en Gildekamerstraat zien we een afwisseling van breed en diep huizen met puntdak.

Voor de 18de eeuw zijn er diverse stadsplattegronden beschikbaar (www.cartesius.be). Vaak gaat het om kaarten bedoeld voor militair gebruik en gekenmerkt door een beperkt detail. Enkel de contouren van de bouwblokken worden aangegeven en de voornaamste openbare gebouwen. Het bouwblok Kaasstraat – Zilversmidstraat - Gildekamerstraat – Suikerrui wordt dan wel afgebeeld maar zonder enig detail. Omwille van de beperkte meerwaarde voor deze studie worden deze kaarten verder niet in detail beschreven. Ook de Ferrariskaart uit de periode 1771-1778 biedt weinig gedetailleerde informatie (Fig. 10).

Figuur 10: kabinetskaart van Ferraris (1771 – 1778) ter hoogte van het projectgebied (bron: geopunt).

Figuur 11: Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt).

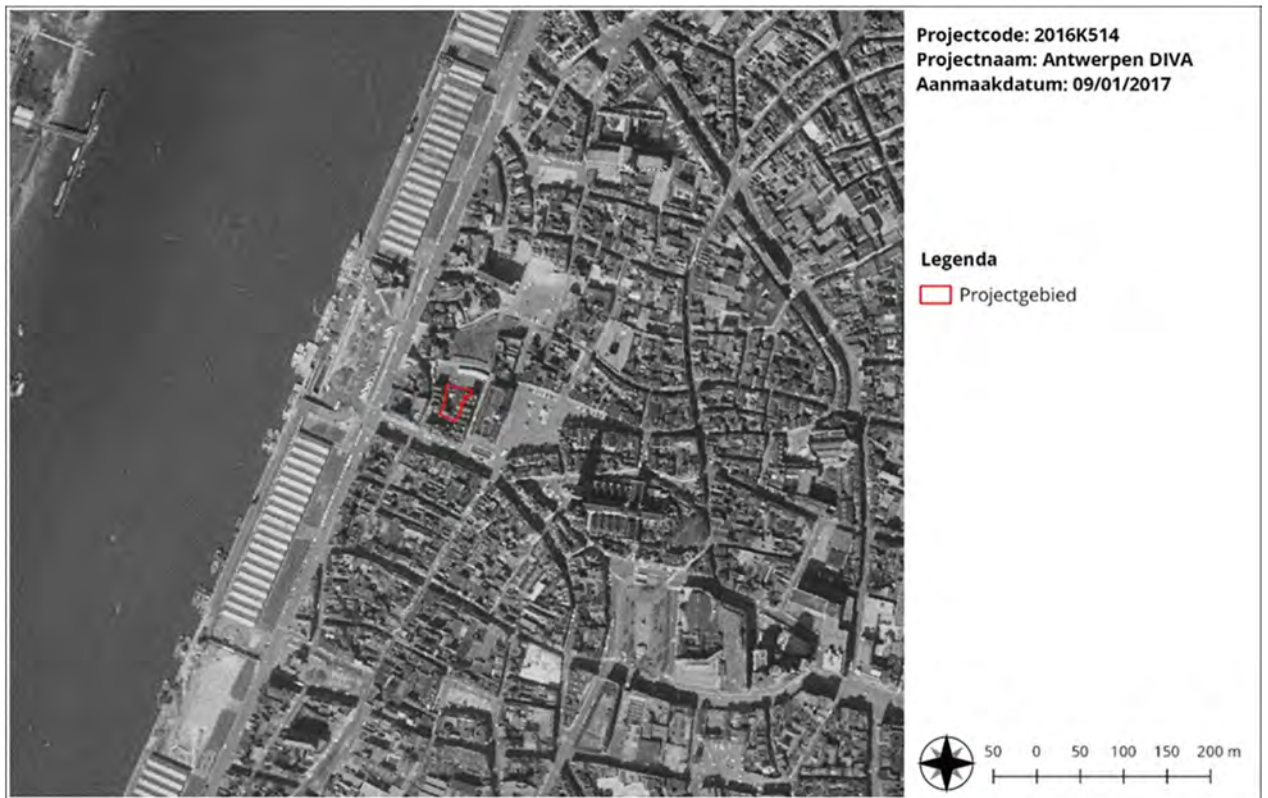

Figuur 12: primitief kadaster (1825-1830) met aanduiding van het projectgebied (bron: Stadsarchief Antwerpen).

Ook voor de 19^e eeuw is bruikbaar cartografisch materiaal beperkt. De Atlas der Buurtwegen (1843-1845) is niet beschikbaar voor het Antwerps stedelijk gebied en de kaart Vandermaelen (1846-1854) toont het projectgebied zonder enig detail (Fig. 11). Het Popp-kadaster (1842-1879) ontbreekt eveneens voor de binnenstad, maar in de plaats beschikken we over een primitief kadasterplan uit 1825-1830 (Fig. 12). Het plan toont het bouwblok als een volledig verdicht geheel. De oude kavelstructuur uit de 16^e eeuw is desondanks nog heel herkenbaar. Het volledig verdichte bouwblok strookt waarschijnlijk niet met de realiteit. Vermoedelijk werden een aantal kleine binnenkoeren (die ook al aanwezig waren in de 16^e eeuw simpelweg niet aangeduid). Dit blijkt alleszins uit het bestemmingsplan van A. Gervais uit 1898 die deze binnenkoeren wel opnieuw aanduidt (Fig. 13).

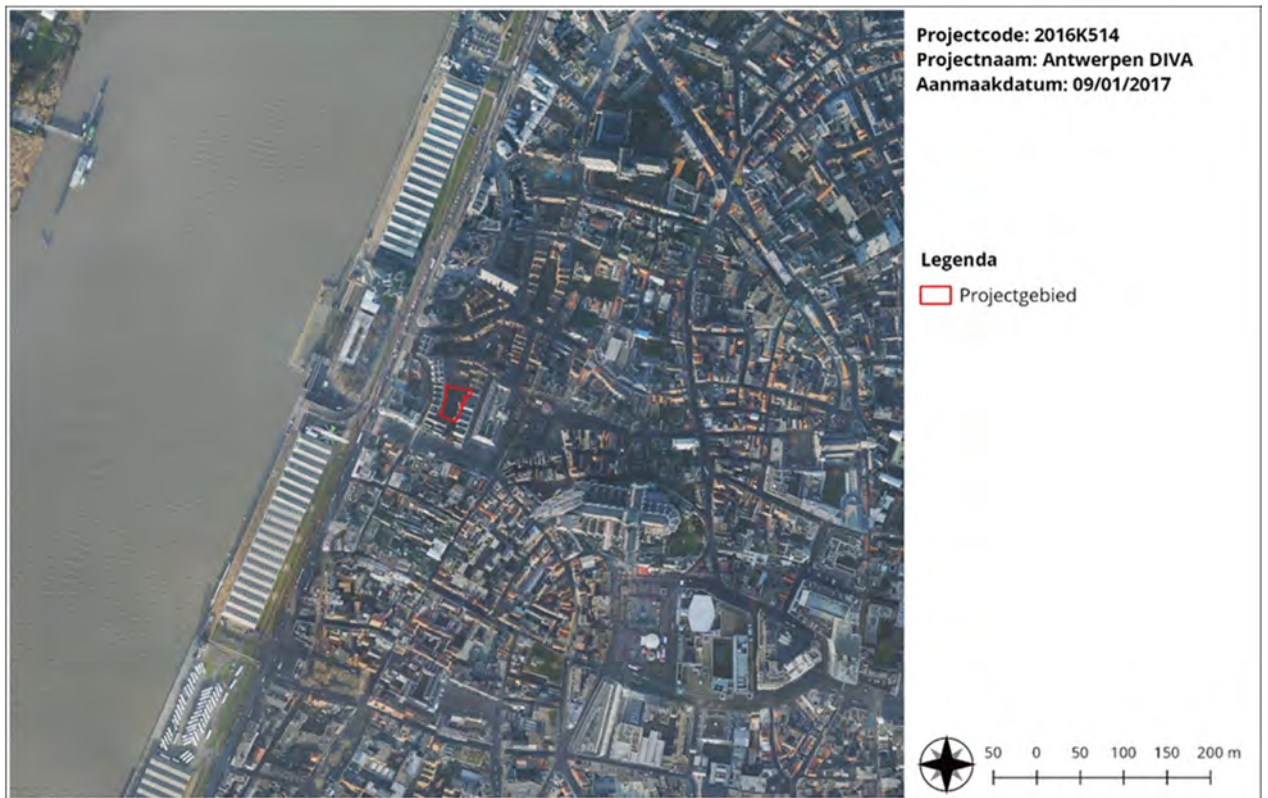
Figuur 13: plan A. Gervais (1898) met aanduiding van het projectgebied (bron: Stadsarchief Antwerpen).

Figuur 14: orthofoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt).

Figuur 15: orthofoto uit de periode 1979-1990 met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt).

Figuur 16: orthofoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt).

Tot de jaren 1980 blijft de situatie vrijwel ongewijzigd, los van een herschikking van de binnenruimte tijdens herbestemmingen gedurende de jaren 1950. De orthofoto uit 1971 toont dan ook min of meer een ongewijzigde situatie (Fig. 14). Sociale nieuwbouw in de jaren 1970 en vooral de uitbouw van de musea in de jaren 1980 zorgden voor een eerste verregaande ingreep in de perceelstructuur sinds de 16^e eeuw (Maclot 2015). Bij sloopwerken werd een deel van de achterhuizen afgebroken en ontstond het huidige binnenplein. De orthofoto's uit de periode 1979-1990 en 2015 tonen deze nieuwe situatie (Fig. 15 en 16).

7.2 Archeologische situering

Sinds de jaren 1950 wordt er archeologisch onderzoek uitgevoerd in de Antwerpse binnenstad. De CAI vermeldt dan ook diverse archeologische waarnemingen in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied en bij uitbreiding het areaal binnen de 11^e eeuwse ruiengordel (Fig. 17 en 18). Archeologische waarnemingen die tot dusver niet werden opgenomen in de CAI zijn niet aangeduid op de kaart, maar worden wel behandeld in de tekst met aanduiding van de straatnaam.

Diverse records in de CAI verwijzen naar historisch cartografisch onderzoek. Het gaat dan voornamelijk om de reconstructie van de middeleeuwse bewoning ter hoogte van de 'kaai' langs de Schelde (ID 366310; 366314; 366313; 366320; 366322; 366326; 366325; 366328; 366327; 366322; 366338; 366339; 366345; 366342) en de reconstructie van de ruiengordel en haar poorten (oa. ID 366336; 366175; 366323). Het 16^e eeuwse stadhuis (ID 156595) en enkele panden in de Wolstraat (ID 156612) werden bouwhistorisch onderzocht.

Wat betreft archeologisch onderzoek gaat het naast enkele oudere vondsten, vermeld in het repertorium van Bauwens-Lesenne (ID 366392; 155086; 155898), om werfcontroles langs de Kaasstraat (ID 156259), de Vleeshuisstraat (ID 159076), de Repenstraat (ID 156182); De Drie Hespensstraat (ID 156106); de Zwartzusterstraat (ID 156239) en de Grote Markt (ID 156596). Informatie uit opgravingen hebben we voor de omgeving: de Scheldeoever (ID 159075; 155899; 156096; 366379) en de Burchtgracht (ID 156434; 157535; 156611; 159078; 100942). Verder ook de sites Stadsparking (ID 106149), Kaasstraat (ID 156183), de Oude Beurs (ID 157536), de Guldenberg (ID 156392) de Zakstraat (ID 156367), de Coppenolstraat (ID 156563) en de Koraalberg (ID 156574).

Chronologisch beschikken we over volgende archeologische informatie voor het projectgebied binnen het historisch kader van de Ruienstad :

Steenrijden - metaaltijden

Naast enkele losse vondstmeldingen uit de 19^e en vroege 20^e eeuw (Bauwens-Lesenne 1965), werden op de zandige hoogte van de Koraalberg in middeleeuwse sporen enkele niet nader te dateren silexfragmenten gevonden (Veeckman 1998). Recent kwamen ook silexvondsten aan het licht bij de opgraving van de Burchtsite. Het gaat om enkele federmesser-werktuigen uit het finaal-Paleolithicum en een pijlpunt uit het late Neolithicum of de vroege Bronstijd (Bellens *et al.* 2012). Sporen uit de metaaltijden zijn beperkt tot enkele kuilen en paalgaten met schervenmateriaal aangetroffen op de Koraalberg (Veeckman 1998).

Romeinse periode

De site van de Stadsparking, opgegraven tussen 1974 en 1977, heeft enkele tientallen Gallo-Romeinse afvalkuilen, waterputten, paalsporen en enkele graven opgeleverd. Alles wijst op de aanwezigheid van een Gallo-Romeinse rurale nederzetting veronderstellen, die aan de hand van de vondstsamenstelling tussen de eerste helft van de 2^e eeuw en het midden van de 3^e eeuw gedateerd kan worden (Bellens T. *et al.* 2007). Ook op de site van de Koraalberg werden Gallo-Romeinse vondsten aangetroffen (Veeckman & Troupin 1997).

In de literatuur wordt geregeld gewag gemaakt van een Gallo-Romeinse bodem (naast de site van de Stadsparking en de Koraalberg is deze ook vastgesteld op andere vindplaatsen in Antwerpen). De interpretatie van deze laag als Romeins wordt voor het eerst geformuleerd door T. Oost (Oost 1987), maar lijkt achterhaald. Vandaag wordt de laag meestal geïnterpreteerd als akkerlaag met een vroegmiddeleeuwse oorsprong. Ook op de burchtsite is recent deze zogenaamde Gallo-Romeinse bodem aangetroffen. Onder deze laag kwamen een flinke hoeveelheid Gallo-Romeinse sporen aan het licht, waaronder tientallen brandrestengraven (Bellens *et al.* 2012).

Middeleeuwen

Op verschillende plaatsen werden delen van de burchtgracht of de omwalling van de burchtsite aangesneden: op de hoek van de Ernest van Dijkkaai met de Palingbrug (Veeckman 1996), aan het Steenplein (opgravingscampagnes o.l.v. Van de Walle tussen 1952 en 1961. Zie Van de Walle 1986), aan de Saucierstraat (Oost 1979), aan de Zakstraat (Bellens & Veeckman 2006), aan het Vleeshuis en tijdens drie recente opgravingscampagnes in de burchtsite (Bellens *et al.* 2012). De datering van de aarden

wal wijst op een aanleg op het einde van de 9^e eeuw of het begin van de 10^e eeuw (Bellens *et al.* 2012).

Een andere vroegmiddeleeuwse vondst betreft de zogenaamde oudste Antwerpenaar aangetroffen op site de Koraalberg. In feite gaat het om restanten van twee individuen: een schedel met ernaast beenderresten van een ander individu. De schedel werd gedateerd in de 9^e eeuw (Veeckman 1998).

De aarden wal van de burchtsite wordt later vervangen door een stenen muur. Recent natuurwetenschappelijk onderzoek dateert een houten paal in de fundering onder de muur tussen 890 en 985 AD, wat aanzienlijk ouder is dan de eerder aangenomen oorsprong van de stenen muur in de 12^e eeuw (Bellens *et al.* 2012). Al in 1272 wordt toelating verleend om tegen de muur te bouwen (Bellens *et al.* 2012), mede daarom zijn delen van de stenen muur nu nog bewaard in de huizen aan het Vleeshuis en het Steen.

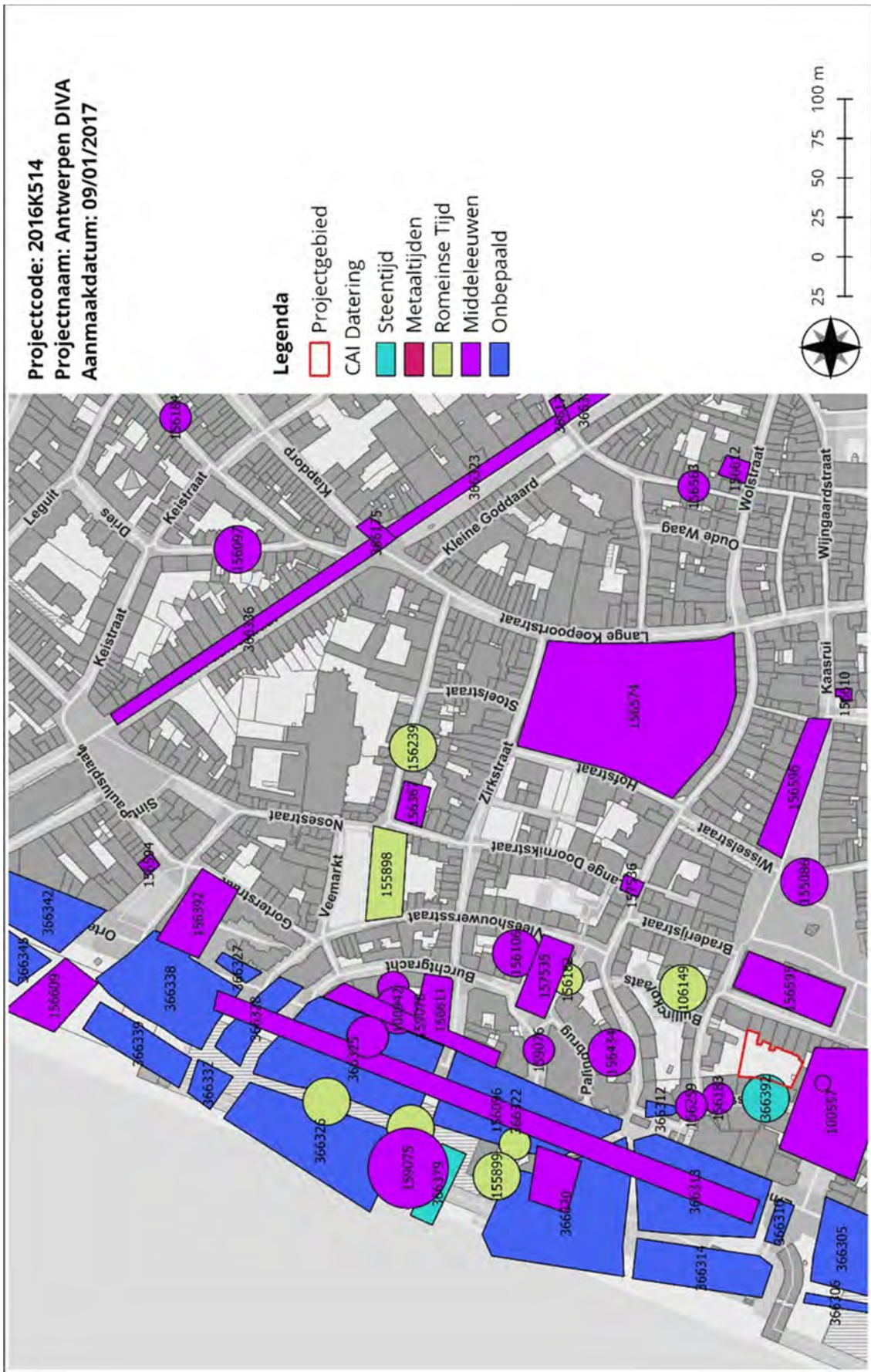
Buiten de muur, werd ook de burchtgracht aangesneden maar kon niet absoluut gedateerd worden. Mogelijk gaat die terug tot aan de eerste aarden omwalling. Verschillende verbredings- en dempingsfasen doorheen de tijd, maken het echter onmogelijk de initiële grachtfase te onderscheiden. Ter hoogte van de Zakstraat werden resten van brugpijlers teruggevonden. Vermoedelijk gaat het om een brug die in 1420 op verzoek van de stad werd aangelegd. Ten laatste tegen het einde van de late middeleeuwen verschijnt bebouwing op de gedempte burchtgracht (Bellens *et al.* 2012).

Uit de 11^e eeuw dateert naar alle waarschijnlijkheid de houtbouw uit de oudste fase van de Mattestraat opgegraven door A. Van de Walle in de jaren 1950 (Van de Walle 1986). De straat bestond uit verschillende bouwlagen en bestond uit houten woningen, van elkaar gescheiden door houten knuppelpaden (Bellens *et al.* 2012). 1. Verder werden er nog goed bewaarde houten woningen uit de 11^e en 12^e eeuw opgegraven langs de Guldenberg (Veeckman 1992). Verspreide bewoningsporen uit de volle middeleeuwen werden aangetroffen op site Stadsparking (11^e eeuw: Oost 1984), het Ruckersplein (11^e - 12^e eeuw: Oost 1981), de Oude Beurs (12^e -13^e eeuw: Oost 1981), de Repenstraat (Oost 1982: 11^e-13^e eeuw), de Veemarkt (11^e-12^e eeuw: Oost 1982), de Suikerrui (10^e-11^e eeuw: Oost 1986) en de Grote Goddaard (12^e eeuw: Veeckman 1991). Voor de 13^e en 14^e eeuw zijn er vooral de sites Scheldekaaien (Oost 1981), de Drie Hespensstraat (Oost 1981) en de Coppenolstraat (Veeckman 1995).

Recent werden bij de heraanleg van de Suikerrui op de hoek met de Gildekamersstraat restanten gevonden van het verdwenen bouwblok Den Teerlinck en het Gotische stadhuis (Bellens en Schryvers 2013).

Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd

Gezien de situering van het project in het hart van de historische stad, geldt voor vrijwel iedere bovenvermelde site dat sporen van bewoning uit de Nieuwe en Nieuwste Tijd werden aangetroffen. Een bijzondere vermelding verdient het kleinschalig archeologisch onderzoek in 1982 in de Kaasstraat. Het betreft de opgraving van een beerput/afvalput uit de 16^e eeuw. Deze leverde een geringe hoeveelheid steengoed en dierenbeenderen en een grote hoeveelheid beeldjes en plakketjes in pijpaaarde en enkele zeldzame vondsten op (Oost 1982). Verder werd ook voor de site Guldenberg een 16^e eeuwse beerput paleoecologisch onderzocht (Ervynck 1992).

Figuur 18: projectie CAI-data met aanduiding van datering op het hedendaags kadaster (bron: CAI laatste raadpleging 20/01/2017).

7.3 Interpretatie en datering onderzoeksgebied

Het projectgebied betreft het bouwblok Kaasstraat – Zilversmidstraat - Gildekamerstraat - Suikerrui. Dit bouwblok bevindt zich in de historische stadskern van Antwerpen in een zone die vanaf de 11^e eeuw wordt opgenomen binnen de grenzen van de Ruienstad, de toen nog (pre-) stedelijke nederzetting. De huidige historische panden of althans wat ervan overblijft na doorgedreven sloopwerken in de jaren 1980, dateren in de 16^e eeuw na de grote stadsbrand in 1576. Aanvankelijk is het binnengebied van het bouwblok bebouwd (Fig. 19), maar sinds de renovaties van de jaren 1980 werden alle perceelsmuren en achterhuizen gesloopt ter creatie van een grote binnentuin. De originele percelering kan afgeleid worden van het primaire kadaster uit de 19^e eeuw (Fig. 12). Opvallend is een continuïteit van perceelsvormen sinds 1400, op een zekere opdeling van bepaalde percelen na.

Het projectgebied heeft dan ook een hoog archeologisch potentieel: hoewel de eerste vermeldingen van panden in het bouwblok dateren van de 14^e eeuw, verwachten we zeker bewoning vanaf de 11^e eeuw wanneer het gebied wordt opgenomen binnen de ruiengordel. Ook oudere bewoningsporen zijn niet uitgesloten met de Romeinse nederzetting ter hoogte van de Koraalberg/Stadsparking en de burchtsite vlakbij.

Wel moet er rekening gehouden met verschillende verstoringen, namelijk de destructie en heropbouw van het bouwblok heeft mogelijk zijn sporen nagelaten. Ook bouw- en sloopijver in de loop van de 20^e eeuw heeft mogelijk veel van het bodemarchief vernietigd.

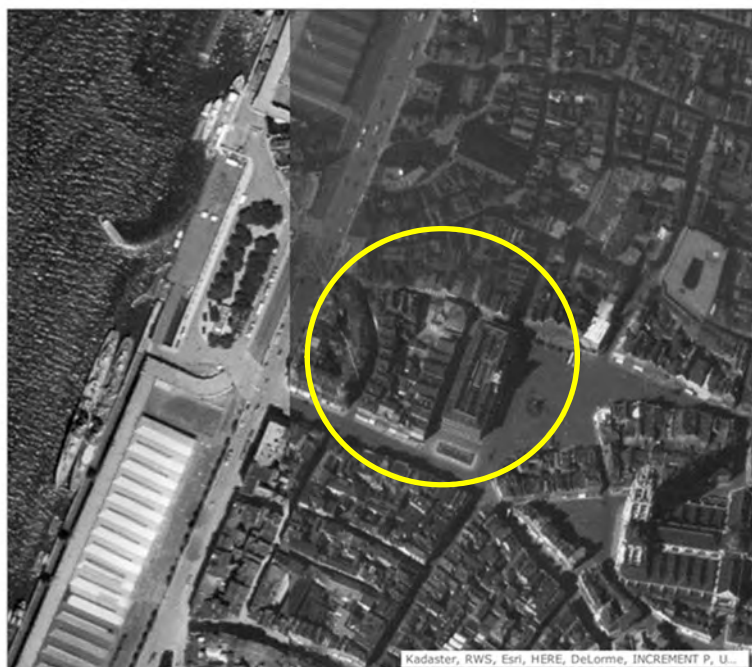

Fig. 19: Orthofoto air Belgium 1947-1954 van het gebouwencomplex Gildekamersstraat, Kaasstraat en Zilversmidstraat. Let op de bebouwing in het binnengebied. Bron: www.cartesius.be.

8. Tijds kader

Het begeleidend onderzoek vond plaats tussen 6 januari en 8 juni 2017. Aansluitend op het terreinwerk werd er gestart met rapportage (wassen en tekenen/ fotograferen van materiaal, aanmaak lijsten, schrijven rapport). Deze werd begin juli afgerond.

9. Methodologie

Alle sporen, vondsten en profielen werden beschreven en ingemeten met een Trimble S6 RTS, net als de contouren en dieptes van de sleuven. De sporen en profielen werden tevens manueel opgeschaafd en gefotografeerd. Enkele sporen werden gecoupeerd om tot een betere interpretatie te komen van datering en bewaring van de sporen in kwestie. Vondsten werden ingemeten en verzameld. Van enkele sporen werden bulkmonsters genomen voor eventueel voortgezet natuurwetenschappelijk onderzoek.

Tijdens de verwerking werd een digitaal archief aangelegd. Op basis van de opmetingen werd een digitaal grondplan opgesteld. Alle foto's werden geordend en benoemd, de vondsten werden gewassen, gedetermineerd en een selectie ervan gefotografeerd. Alle vereiste lijsten werden opgesteld en zijn terug te vinden achteraan dit rapport en in het digitaal archief op de DVD.

10. Resultaten

10.1 Algemeen

De archeologische begeleiding van een grote bouwverf als deze is geen sinecure. Omdat alles moet afgestemd worden met de opdrachtgever en de aannemer terwijl de werken aan de gang zijn, is men genoodzaakt fragmentair tewerk te gaan. Daarbij komt nog eens de nodige flexibiliteit om eerder gemaakte plannen en afspraken uit te stellen wanneer een kink in de kabel voor de nodige vertraging zorgt. Aldus werden slechts 11 werkdagen gepresteerd, verspreid over een half jaar: tussen januari en juni 2017. Ondanks de beperkte onderzochte oppervlakte en de gebrekkige bewaringstoestand van de aangetroffen sporen, zijn er toch een aantal boeiende onderzoeksresultaten uit voortgekomen.

10.2 Bodemkunde

Het projectgebied bevindt zich op een natuurlijke opduiking nabij de rechter Scheldeoever (zie 6.2). De TAW bedraagt 10 m. De ingrijpende gebeurtenissen op het terrein in de jaren 1950 en 1980 (zie 7.1.2) heeft ervoor gezorgd dat het onderzoeksgebied verstoord is tot op 5 m TAW. Deze verstoring bestaat uit pakketten breeksand vol bouwpuin. Slechts sporadisch zijn middeleeuwse opmaaklagen in associatie met enkele baksteenresten teruggevonden (zie 10.3). Slechts op één plaats is er onaangeroerde moederbodem teruggevonden: onderaan profiel 006 (Fig. 20).

Fig. 20: profiel 006: gemeenschappelijke kelder muur, met eronder middeleeuwse funderingsresten in opmaakzand, bovenop zandige moederbodem.

Fig. 21 en 22: detailfotos van profiel 006: de scheiding tussen de kelder muur en de middeleeuwse muur is duidelijk zichtbaar als een fijne lijn donker zand. Het opmaakzand is donker van kleur, terwijl de moederbodem eronder beige-grijs van kleur is en vorstwiggen vertoont.

Om een beter beeld te krijgen van de bodemopbouw van deze moederbodem, is aan de voet van profiel 006 een boring geplaatst (Fig. 23 en 25). Uit het twee meter lange boorstaal is te zien hoe de bodem evolueert van zandig, naar lichte zandleem over zandige klei tot kleiig zand met schelpengruis uit het tertiair (zie profiellijst in bijlage).

Fig. 23: situering van het boorstaal dat bij profiel 006 hoort.

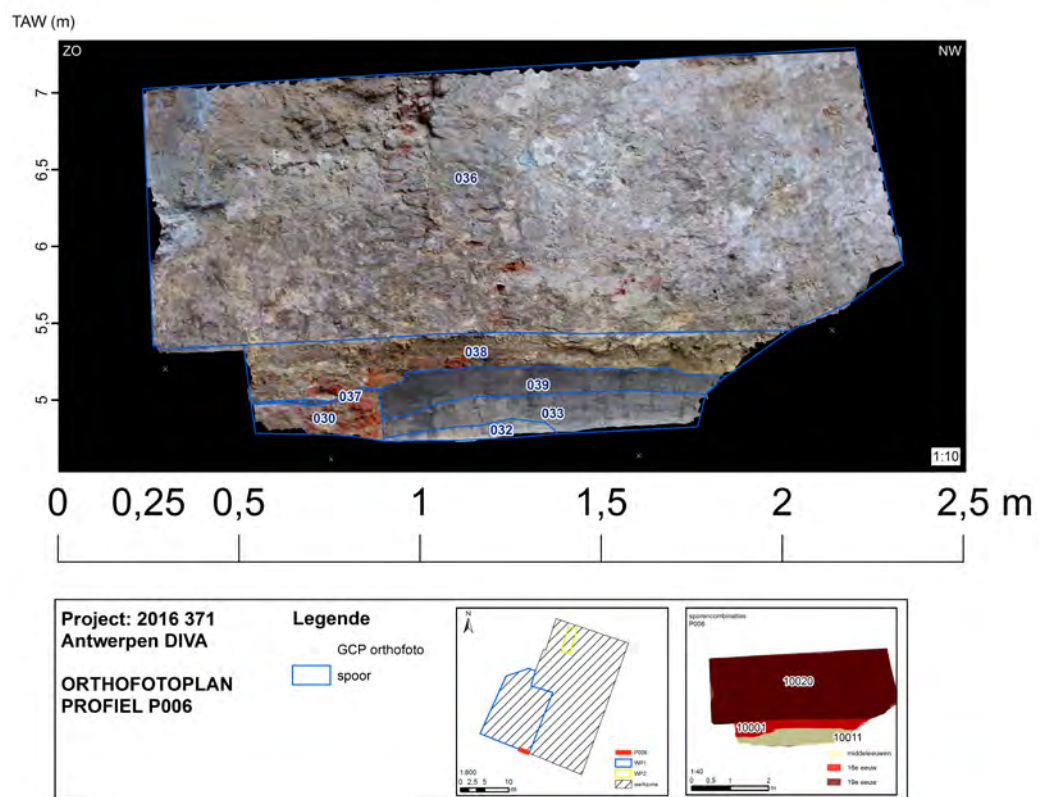

Fig. 24: fotogrammetrische weergave van profiel 006, met spoornummers die refereren naar een sporenlijst (zie bijlage).

Fig. 25: profiel 006b, een boorstaal met zandige moederbodem, die overgaat in kleiige moederbodem met schelpengruis. De nummers op het boorstaal refereren naar spoornummers in de profiellijst (zie bijlage).

10.3 Archeologische waarnemingen

10.3.1 Algemeen

De in functie van deze werfbegeleiding uitgevoerde archeologische werkzaamheden, werden hoofdzakelijk in twee werkputten uitgevoerd (Fig. 26). Werkput 1 bevindt zich in de zuidelijke hoek van het binnenplein, ter hoogte van de achtergevel van de Gildekamersstraat 8 en 9, terwijl werkput 2 slechts een kleine sleuf betreft in de kelder van Gildekamersstraat 6.

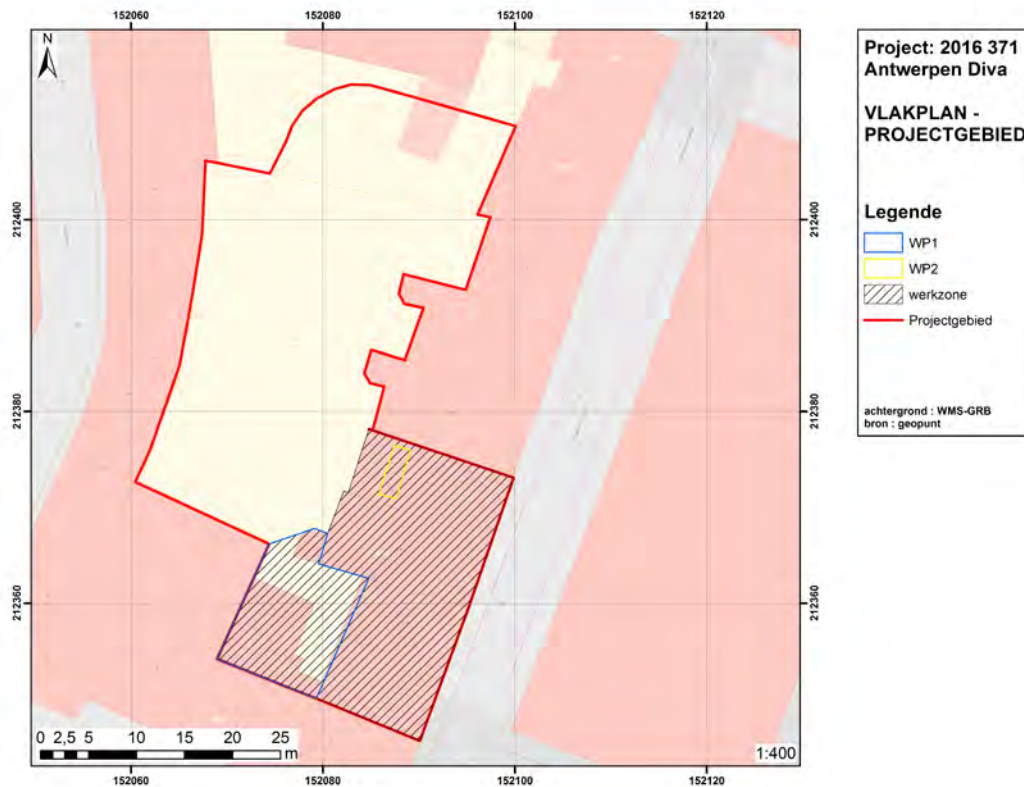

Fig. 26: vlakplan van het projectgebied, met de aanduiding van het werkingsgebied (gearceerde zone) en de twee werkputten.

Vooraleer in detail de bevindingen van het archeologisch onderzoek te bespreken, willen we hier in het kort het verloop van dat onderzoek schetsen.

In eerste instantie werd opgaand muurwerk fotogrammetrisch geregistreerd in werkput 1. De locatie van deze fotogrammetrische profielen is te zien op Fig. 27. Deze muren kwamen aan het licht bij de sloop van een recente achterbouw en kelder, alsook een trapkelder uit de late 19e eeuw. Voor een gedetailleerde bespreking van het opgemeten muurwerk, verwijzen we naar 10.3.3.

Een volgende stap was het controleren van twee sleuven in de kelder van de Gildekamersstraat 6, die werden aangelegd ten behoeve van het plaatsen van betonwanden voor een liftkoker. In één sleuf waren middeleeuwse funderingsresten en opmaaklagen te zien (werkput 2). Voor een gedetailleerde beschrijving van deze middeleeuwse resten, verwijzen we naar 10.3.3.

Daarna werden in werkput 1 ter hoogte van de gesloopte kelder en traphal het vloerplan verdiept, waarbij muurwerk, riolering en vloerresten uit de late 19^e eeuw aan het licht kwamen. Daaronder werden middeleeuwse funderingsresten en opmaaklagen ontdekt (zie 10.3.3).

Tenslotte werd een deel van een 16^e eeuwse kelder onder toezicht uitgegraven en afgebroken, in functie van het plaatsen van een watertank (zie 10.3.3).

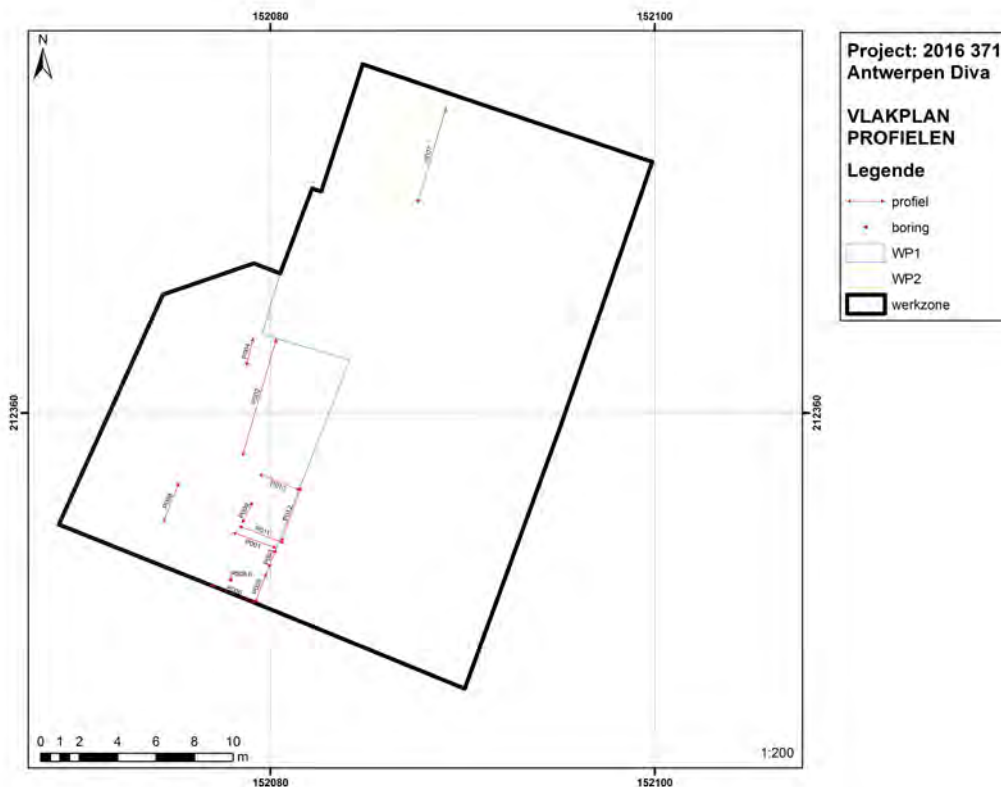

Fig. 27: detailplan van het werkingsgebied, met aanduiding van de geregistreerde profielen.

10.3.2 Gedetailleerd verslag van de werkzaamheden

Omdat archeologisch onderzoek in stedelijke context steeds een opeenvolging is van sporen en vondsten in superpositie, is het verhelderend eerst de resultaten van het onderzoek te bespreken in de volgorde dat deze aan het licht zijn gekomen. Deze top down aanpak geeft een beter inzicht in de stratigrafie, dan louter een beschrijving van de sporen en vondsten in chronologische volgorde. Daarom volgt hieronder een fotografisch verslag van de verschillende stappen in het onderzoek. In 10.3.3 worden de vondsten en sporen dan in detail besproken van oud naar nieuw, waarbij een beter inzicht verkregen kan worden in de evolutie van het projectgebied doorheen de tijd.

De herinrichting van het museumcomplex tot diamant- en zilvermuseum DIVA gaat gepaard met ingrijpende sloopwerkzaamheden, waarbij tal van aanbouwsels en kelders, die zijn toegevoegd aan deze historische panden in de loop van de late 19^e, tweede helft 20^e en late 20^e eeuw, worden weggezuiverd. Het bouwcomplex is reeds uitvoerig bouwhistorisch onderzocht, waarbij een inventaris werd opgemaakt van welke delen en elementen van historische waarde zijn en welke delen en elementen redundant en mogen verwijderd (zie P. Maclot 2015 en M. Deceuninck 2016). Wat er zich echter nog in

de grond bevindt, is de onbekende factor die archeologisch onderzocht diende te worden. Wat nu volgt is een bespreking van de werkzaamheden, onderverdeeld per werkput en aan de hand van foto's (Fig. 29 tot 49).

Werkput 1

Na afbraak van een kelder uit de jaren 1980 en een trapkelder uit de late 19e eeuw (zie ook 10.3.3) ter hoogte van de Gildekamersstraat 8 en 9, kwamen oudere muurresten vrij van enkele oudere kelders (spoornummers 001 en 002) (Fig. 28). Deze kelders werden stelselmatig onderzocht, eerst aan de buitenkant bij het vrij leggen van de muren, daarna in één kelder aan de binnenkant bij het uitgraven van de stortlagen waarmee de kelder opgevuld was.

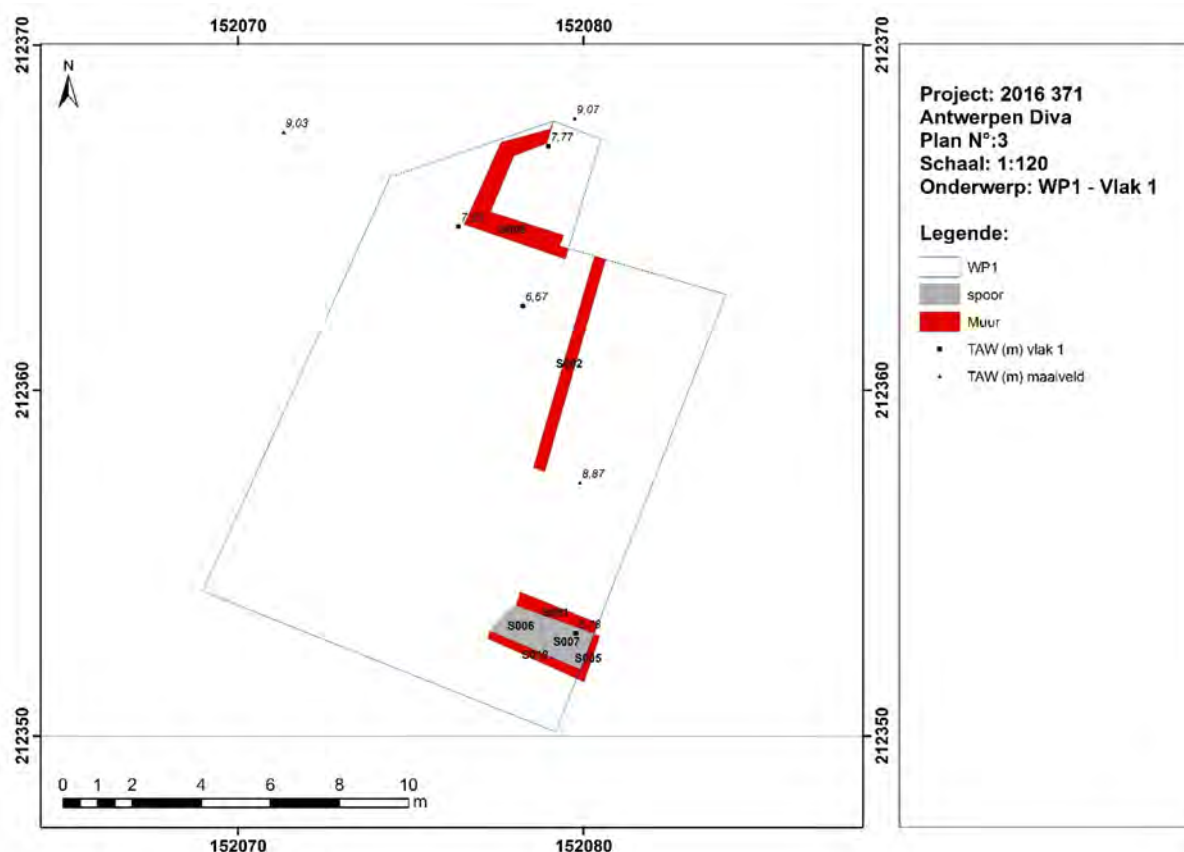

Fig. 28: momentopname van het muurwerk in de eerste fase van het onderzoek. Spoor 001 is de muur die is vrijgekomen na het slopen van de 19^e eeuwse trapkelder, spoor 002 is de oude muur die stelselmatig werd blootgelegd na het uitgraven van het puin van de gesloopte recente kelder; Spoor 008 is een ontmantelde traptoren uit de jaren 1950.

Fig. 29: zicht op werkput 1 na de sloop van een traphal en de nog te slopen trapkelder uit 1879, de zuidelijke helft van het op te graven volume en het nog uit te breken kelderplafond rechts in beeld.

Fig. 30: zicht op de noordelijke helft van het op te graven volume.

Fig. 31: de te slopen trapkelder uit 1879, vol puin afkomstig van de sloop van het opgaand muurwerk van deze achterbouw.

Fig. 32: een bouwput vol puin na afbraak van de kelder uit 1980. Het op te graven volume wordt bijeengehouden door schoringmuren uit 1980. De trapkelder rechts in beeld is deels afgebroken: de trap is reeds gesloopt, maar de linkse kelder muur moet nog worden afgebroken (foto eigendom van Nick Ghijs).

Fig. 33: resultaat na de volledige ontmanteling van de trapkelder uit 1879: de oude kelder, met aanzet tongewelf is nu zichtbaar. Het gedeelte rechts van de kelderdeur is reeds eerder bouwhistorisch onderzocht (Maclot 2015 en Deceuninck 2016), het recentelijk aan het licht gekomen deel links (spoor 001) is door GATE fotogrammetrisch vastgelegd (foto eigendom van Nick Ghijss).

Fig. 34: extra schoorwerken ter consolidatie van de oude keldermuur (spoor 001).

Fig. 35: in het grondvlak: een puinlaag (links) tussen de oude keldermuur (spoor 001) en de afgebroken muur uit 1879 en een vloer (rechts) die bij die afgebroken muur hoort. Het grondvlak werd laagsgewijs verdiept tot op de moederbodem (zie 10.3.3).

Fig. 36: coupe op de keldervloer: fundering met verschillende versteklagen van de afgebroken keldermuur uit 1879 (spoor 018, links in beeld), de kelderdeur met een restant van de eerste trapree (let op het litteken van de afgebroken trap op de keldermuur rechtsboven in beeld), eronder een vloerfase en daaronder twee rioolgeulen, gelegen in een matrix van puinrijke stortlagen, die een middeleeuwse fundering bedekken (spoor 030).

Fig. 37: de oude keldermuur (spoor 002) komt vrij na het uitgraven van het puin dat van de afbraak van de recente kelder komt. Deze kelder wordt bijeengehouden door schoringsmuren uit de jaren 1980 en tijdens het onderzoek aangebrachte poutrellen. Op deze foto is men nog de betonnen keldervloer aan het piqueren. In de achtergrond is het grondvlak uit Fig. 35 en 36 reeds gebetonneerd.

Fig. 38: na volledig afgraven van het bouwpuin is de oude keldermuur (spoor 002) helemaal bloot komen te liggen.

Fig. 39: na het uitbreken van de betonvloer werd de maximale diepte van de versterking bereikt. Aangezien de bodem op dat niveau nog geheel uit gecompacteerd opmaakzand bestond, konden er verder geen archeologische waarnemingen worden gedaan.

Fig. 40: locatie waar er uitzonderlijk 1,4 m dieper gegraven wordt voor de aanleg van een liftkoker (foto eigendom van Nick Ghijss).

Fig. 41: profiel van de westelijke wand van de liftkokerput, met stuk muurwerk in situ (spoor 047). De gecompacteerde laag opmaakzand, die onder de betonvloer werd aangetroffen, rijkt tot onderaan het profiel. In grondvlak schemert een puinrijke stortlaag reeds door.

Fig. 42: een bres in de recente schoringsmuren is de kans bij uitstek om een kijkje te nemen wat er in de oude kelder zit. Rechts in beeld de andere zijde van muur met spoornummer 001, De vulling bestaat uit recent bouwpuin en is wellicht afkomstig van de verbouwingsfase uit de jaren 1980.

Fig. 43: intussen is de nieuwe kelder al grotendeels opgetrokken. Het op te graven volume bevindt zich tussen de achtergevel en de betonnen kelderwand.

Fig. 44: bij het afgraven van het keldervolume in functie van het plaatsen van een waterbekken, kwam een restant van het tongewelf aan het licht.

Fig. 45: de keldermuren na verwijderen van de stortlagen, tot op het niveau van de verstoring (vloer van de kelder werd niet bereikt).

Werkput 2

De binnenbekleding van de Gildekamersstraat 6 en 7 werd volledig gestript tot op de naakte beton, die het skelet van dit gebouw vormt sinds de renovaties van de jaren 1950. Bovenop de keldervloer werd een nieuwe betonvloer gegoten. Op twee plaatsen werd de bestaande vloer doorbroken om sleuven aan te leggen in functie van het aanleggen van een betonwand en een liftkoker. Beide sleuven zijn zonder begeleiding aangelegd. Controle achteraf heeft aangetoond dat in één sleuf fragmentaire resten van middeleeuws muurwerk en daarmee geassocieerde opmaaklagen aanwezig waren (zie 10.3.3).

Fig. 46: werkput 2: overzicht van de uitgegraven volumes in de kelder van de Gildekamersstraat 6. Bovenaan in beeld de bouwput van de liftkoker en onderaan de sleuf voor de betonmuur. De vloer bestaat uit baksteen met een dikke cementlaag en wordt doorkruist door drie rioleringsgootjes.

Fig. 47 en 48: een fundering uit de renovatiefase van de jaren 1950 (muurwerk is gewapend met betonijzer en rust bovenop de betonnen pijlers van het gebouw) in de uitgegraven liftkoker in de kelder van de Gildekamersstraat 6.

Fig. 49: fragmentair bewaard muurwerk en opmaaklagen in de sleuf voor de aanleg van een betonwand.

10.3.3 Chronologische bespreking van de sporen en vondsten

Wanneer we de bevindingen van het archeologisch onderzoek in chronologische volgorde bespreken, onderscheiden we van oud naar nieuw enkele restanten uit de volle- tot late middeleeuwen (funderingsresten en opmaaklagen), kelders uit de late 16^e eeuw, kelderresten uit de late 19^e eeuw en bouwpuin uit de late 20^e eeuw. Voor een visuele opeenvolging van alle grondplannen per niveau, verwijzen we naar de bijlage 1.

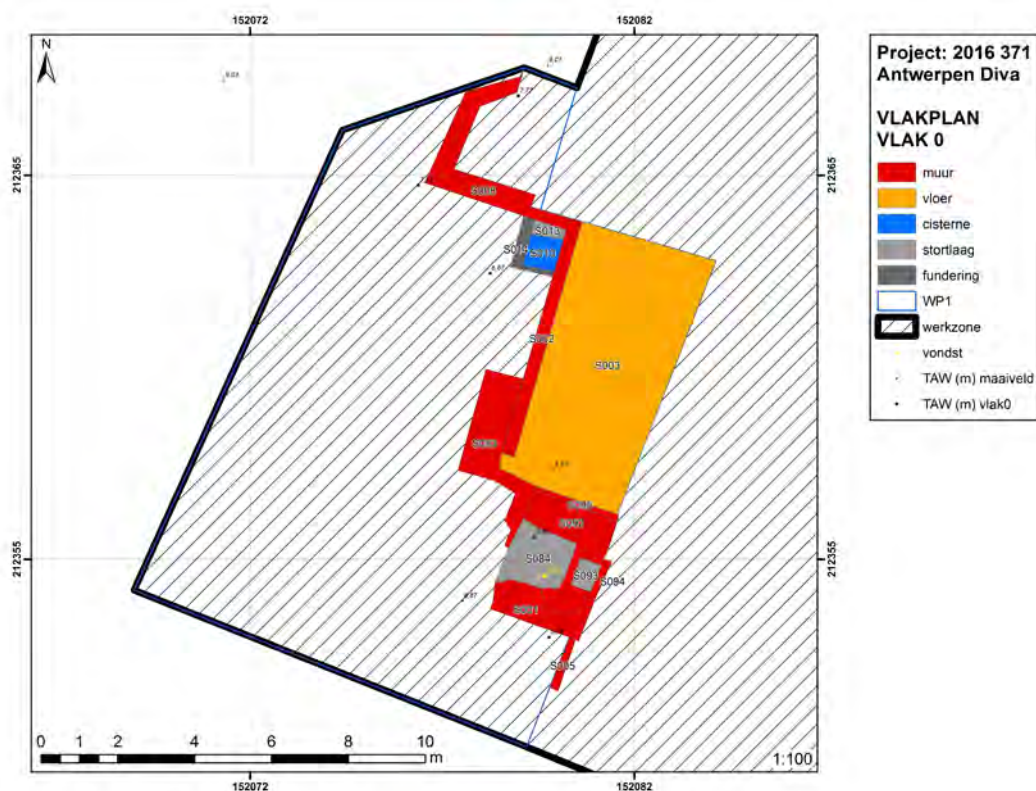

Fig. 50: algemeen overzicht van alle sporen in werkput 1, gezien vanaf het eerste niveau of grondplan (Vlak 0).

Middeleeuwen

De oudste aangetroffen sporen op het onderzoeksgebied zijn slechts fragmentair bewaarde funderingsresten en de daarmee geassocieerde opmaaklagen van thans verdwenen vloeren en looppniveaus.

In werkput 1 werd onder een gesloopte trapkelder een muurrestant gevonden, dat gezien de ligging, het formaat van de bakstenen en de mortelspecie een middeleeuwse herkomst suggereert. Spoor 030 (Fig. 51 tot 54) is slechts 1,5m bij 28cm in de werkput bewaard, alvorens het onder de huidige fundering van het huis aan de Suikerrui 23 verdwijnt. Het baksteenformaat bedraagt 23 x 14 x 6 cm. Er kon geen metselverband worden onderscheiden, aangezien er nog maar één baksteenlaag overgebleven is. De metselspecie is okergele kalkmortel (zie murenlijst in bijlage).

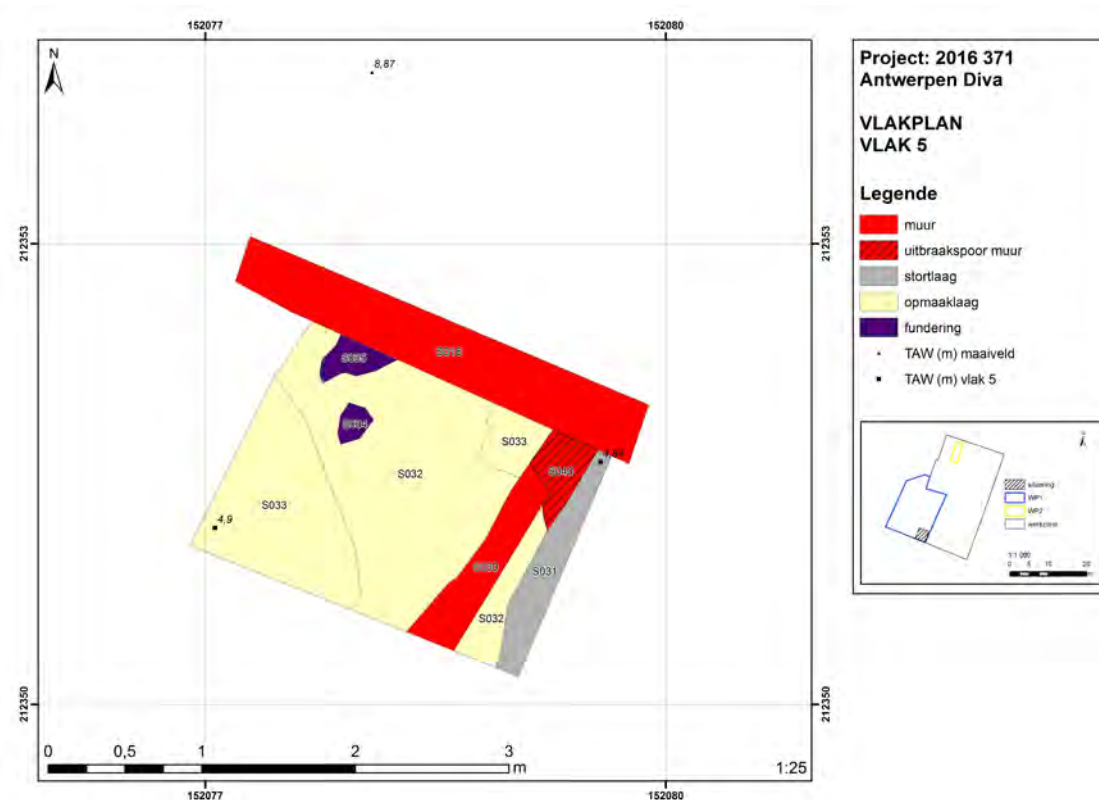

Fig. 51: grondvlak 5 (diepste niveau van de opgravingen) met spoor 030 en bijbehorende opmaaklagen 032 en 033. Spoor 018 is een laat 19^e eeuwse keldermuur.

Spoor 030 ligt vervat in een zandige opmaaklaag, die omwille van lichte verschillen in samenstelling en voorkomen wordt onderverdeeld in twee sporen, namelijk spoor 032 en 033 (zie sporenlijst in bijlage). Deze opmaaklagen lijken aangevoerd, daar zij in geen enkel opzicht gelijken op de moederbodem die bij verdiepen eronder tevoorschijn kwam (zie 10.2 Bodemkunde). Opvallend is wel de aanwezigheid van bioturbatie, herkenbaar aan de donkere vlekken in de geelgrijze tot beigegrijze matrix. Opmaaklagen dienen ter stabilisatie van vloertegels. Daarvan werd geen enkel fragment teruggevonden.

Er werd geen enkel diagnostische vondst aangetroffen in de opmaaklaag, waardoor de suggestie van een middeleeuwse oorsprong van zowel de opmaaklagen als de muur met spoornummer 030 louter berust op fysieke kenmerken (in het geval van spoor 030 het baksteenformaat en de metselspecie) en de relatieve positie van deze sporen tegenover de sporen die er stratigrafisch aan voorafgaan. Aangezien de trapkelder werd aangelegd in 1879 (zie Subrecente tot recente sporen)) binnen een kelder uit de late 16^e eeuw (zie Nieuwe en nieuwste tijden), die gebouwd werd kort voor of na het Spaans bombardement van 1576 (zie ook 7.1.1 en 7.1.3), is het niet onrealistisch aan te nemen dat sporen 030, 032 en 033 nog restanten zijn van voor de stadsbrand die op het Spaans bombardement volgde en die grote delen van het stadscentrum in puin hebben gelegd. Dat de muurresten daarbij middeleeuws van oorsprong zijn, is niet onmogelijk.

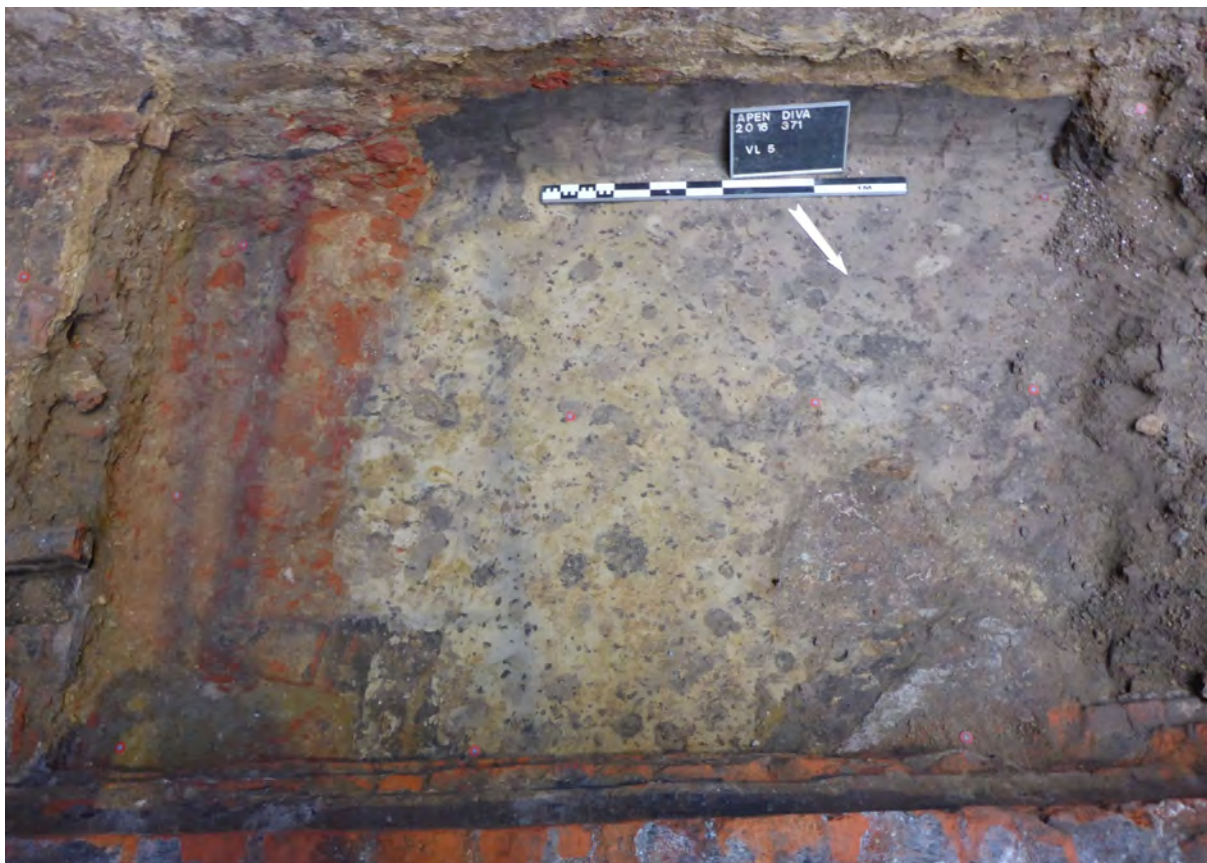

Fig. 52: foto van grondvlak 5, genomen vanuit het noorden, met links in beeld spoor 030. En centraal opmaaklagen 032 (geelgrijs van kleur) en 033 (beigegrijs van kleur).

Fig. 53: foto van grondvlak 5, genomen vanuit het westen, met bovenaan in beeld de superpositie van spoor 030 met daarop stortlagen, een rioleringsgootje en keldervloeren uit de late 16^e- en 19^e eeuw.

Fig. 54: detailfoto van spoor 030 en de sporen die het bedekken.

In werkput 2 werden in een sleuf in de kelder van de Gildekamersstraat 6 een aantal sporen teruggevonden. Het gaat om enkele zeer fragmentaire muurresten en een opmaaklaag. Onderaan een reeks recente stortlagen en rioleringsgootjes, vormen sporen 055, 056 en 057 de restant van een funderingsmuur met grondbogen, waarvan er nog één deels bewaard is (Fig. 56 en 57). De bakstenen hebben het formaat 18 x 9 x 5 cm. De metselspecie is witte kalkmortel (zie murenlijst in bijlage).

Spoor 058 is slechts twee baksteenrijen bewaard. Ook deze muur is opgebouwd met bakstenen van formaat 18 x 9 x 5 cm. De metselspecie is okergele kalkmortel (zie murenlijst in bijlage). De muur rust bovenop een opmaaklaag, dat bestaat uit zuiver wit zand. Zowel muur 058 en opmaaklaag 059 lijken door muur 055, 056, 057 te worden doorsneden, wat op zich een relatieve datering geeft: namelijk dat sporen 055, 056 en 057 jonger zijn dan sporen 058 en 059.

Er zijn twee argumenten om beide muurfragmenten (spoorcomplex 055-056-057 en spoor 058) in de middeleeuwen te plaatsen: ten eerste is de stratigrafische laag boven sporen 058 en 056 (spoor 069) qua vulling identiek aan stortlaag met spoornummer 054 (zie profiellijst in bijlage), dat zich iets verderop op dezelfde hoogte in profiel 007 bevindt en waaruit één gidsfossiel kon gerecupereerd worden. Het gaat om een aardewerkscherf met vondstnummer 1005 (zie vondstenlijst in bijlage) (Fig. 55). Het betreft een blokvormig randfragment in proto-steengoed, dat op de schouder diagonale vingertopindrukken heeft en rode vlekken vertoont van glazuur. Het eerste proto-steengoed verschijnt in Vlaanderen in de loop van de 13^e eeuw en wordt pas in de vroege 14^e eeuw verdrongen

door het volwaardig gesinterde steengoed (De Grootte 2008: 365). Deze scherf heeft dus een herkomst in het begin van de late middeleeuwen.

Ofwel plaatst deze scherf de stortlaag waarin hij vervat zit in de late middeleeuwen en kunnen, gezien de stratigrafische positie, de muurresten die zich eronder bevinden als ouder beschouwd worden, ofwel is de scherf een ouder element dat zich per toeval binnen een jongere matrix bevindt. In het laatste geval zou de stortlaag mogelijk geassocieerd kunnen worden met de stadsbrand van 1576, gezien de hoge concentratie houtskool binnen haar vulling. In dat geval zijn de muurresten nog steeds in de late- tot volle middeleeuwen te dateren. Ofwel is de stortlaag nog jonger en daarmee ook de muurresten eronder.

Het tweede argument voor een middeleeuwse datering is de diepte waarop de muren zich bevinden: zowel muur 030 uit werkput 1 als de muurresten uit werkput 2 bevinden zich op gelijke diepte in de bodem, namelijk tussen 4,5 en 5 m TAW, waar ze de grens vormen tussen de recente verstoringen en de *in situ* bewaarde historische lagen en onaangeroerde moederbodem.

Bovenstaande redeneringen zijn als bewijsmiddel echter niet sluitend te noemen, waardoor deze sporen slechts onder voorbehoud als middeleeuws kunnen gedateerd worden.

Fig. 55: aardewerk uit spoor 054 (vondstnummer 1005).

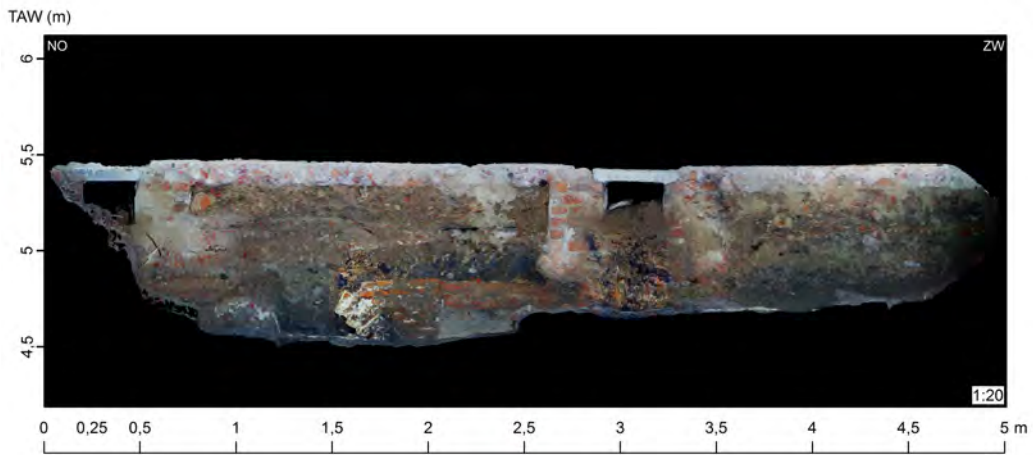

Fig. 56: fotogrammetrische weergave van werkput 2, zonder spoornummers.

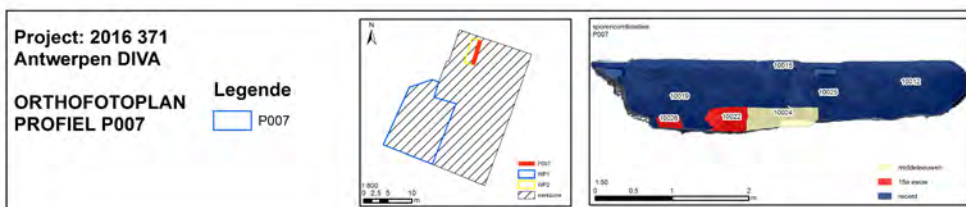
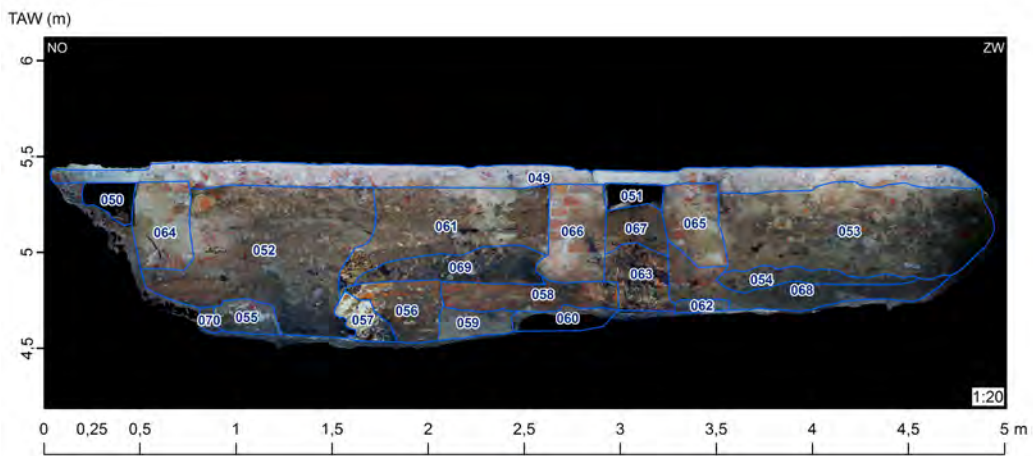

Fig. 57: fotogrammetrisch profiel van werkput 2, met spoornummers. Voor uitleg bij de betreffende sporen, verwijzen we naar de sporenlijst in bijlage.

Nieuwe en nieuwste tijd

De meeste aangetroffen sporen te Antwerpen DIVA zijn keldermuren. Werkput 1 bestaat uit ten minste drie keldervolumes (Fig. 58), die deels of volledig onderzocht zijn. Deze kelders liggen ter hoogte van de Gildekamersstraat 7, 8 en 9. Nummer 7 is een pand dat voor het eerst vermeld wordt in 1340 en de naam *Swaene* draagt. Nummers 8 en 9 vormen samen een pand dat voor het eerst vermeld wordt in 1317 en bekend staat als *D' Osse/ Den Osch/ Den Swerten Os* (Maclot 2015: 119). Deze gebouwen hebben verschillende metamorfoses ondergaan. De meest ingrijpende gebeurtenis is ongetwijfeld het bombardement van 4 november 1576, beter bekend als de Spaanse Furie, dat heel het stadscentrum in zak en as legde. *Swaene* werd in 1580 weer opgebouwd, en *Den Osch*, dat in puin heeft gelegen tot 1612, wordt opnieuw opgetrokken onder de naam *Den Swerten Os* (Maclot 2015: 125). De onderkeldering van *Den Os* dateert uit 1570 (Maclot 2015: 124), wat er meteen op wijst dat deze de brand heeft doorstaan. Pas in 1879 werden er aanpassingswerken in de kelder doorgevoerd, om de circulatie tussen het pand aan de Gildekamersstraat 8 en 9 en deze aan de Suikerrui 17-19 te verbeteren, aangezien beide panden werden omgevormd tot één politiecommissariaat (Maclot 2015: 129).

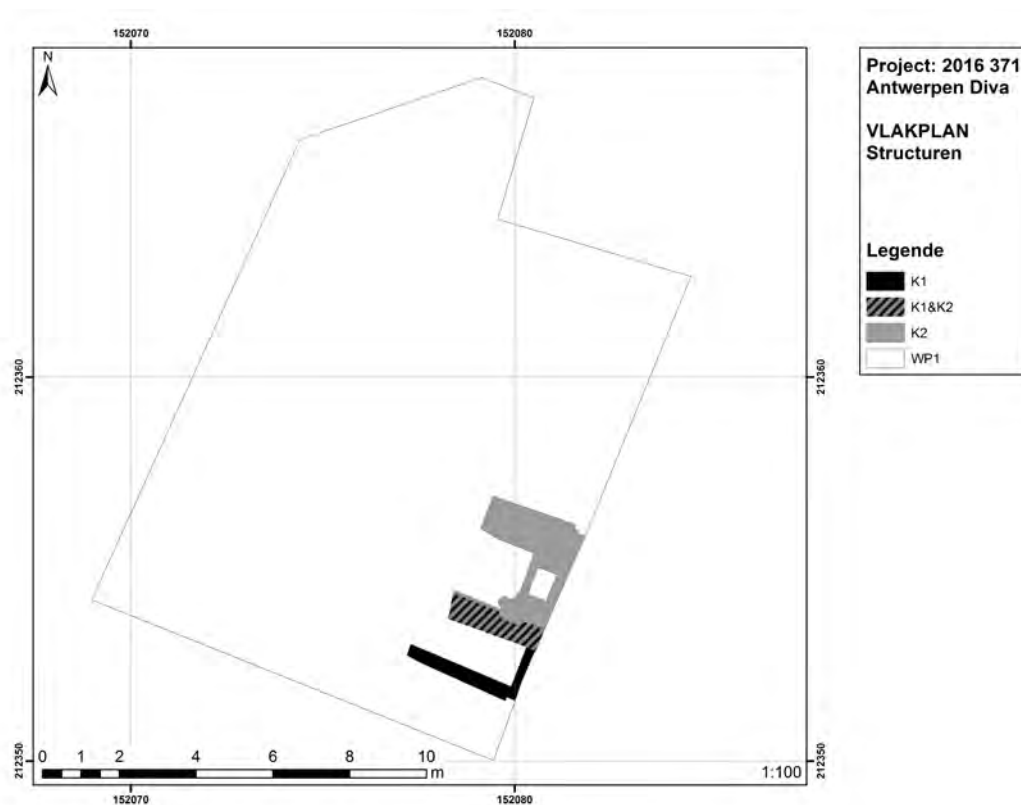

Fig. 58: overzichtskaart van de kelders uit werkput 1.

Een eerste kelder bestaat uit een gemeenschappelijke muur (spoor 036-038) tussen de Gildekamersstaat 9 en de Suikerrui 23 en 25 (Fig. 62), een keldermuur die de fundering van de achtergevel van de Gildekamersstraat 9 is (spoor 005) (Fig. 61) en een keldermuur die de scheiding vormt tussen deze kelder en de volgende (spoor 001) (Fig. 59 en 60 en murenlijst in bijlage). Een vierde keldermuur is reeds afgebroken bij de ontmanteling van een trapkelder (zie verder). Een fragment van de originele keldervloer en haar

opmaaklaag is bewaard gebleven ter hoogte van de deuropening in spoor 005 (spoor 017 en 025. Zie profiel 005) (Fig. 63).

Bij de huidige werken heeft men een trapkelder, die in 1879 als deel van het nieuwe circulatieplan was aangelegd binnen deze oude kelder, ontmanteld. Daarbij zijn opnieuw delen van de oorspronkelijke kelder aan het licht gebracht (spoor 001 en de noordelijke helft van 005. Zie ook 10.3.2). Deze muren werden fotogrammetrisch geregistreerd, nadat 19^e eeuwse stortlagen, die de ruimte tussen de 19^e eeuwse muur en de oude muur vulden, waren verwijderd. Muur 001 is tijdens het onderzoek deels afgebroken voor de plaatsing van een waterbekken. De rest is behouden en weer aan het oog onttrokken door de bouw van een nieuwe kelder ernaast (Fig. 43).

Fig. 59: foto van kelder 1: spoor 001 is de muur met aanzet tongewelf links in beeld, spoor 005 de muur met de deuropening en spoor 036-038 de gemeenschappelijke muur rechts in beeld. In de deuropening is te zien hoe de reeds afgebroken muur uit 1879 de kelder in twee heeft gedeeld.

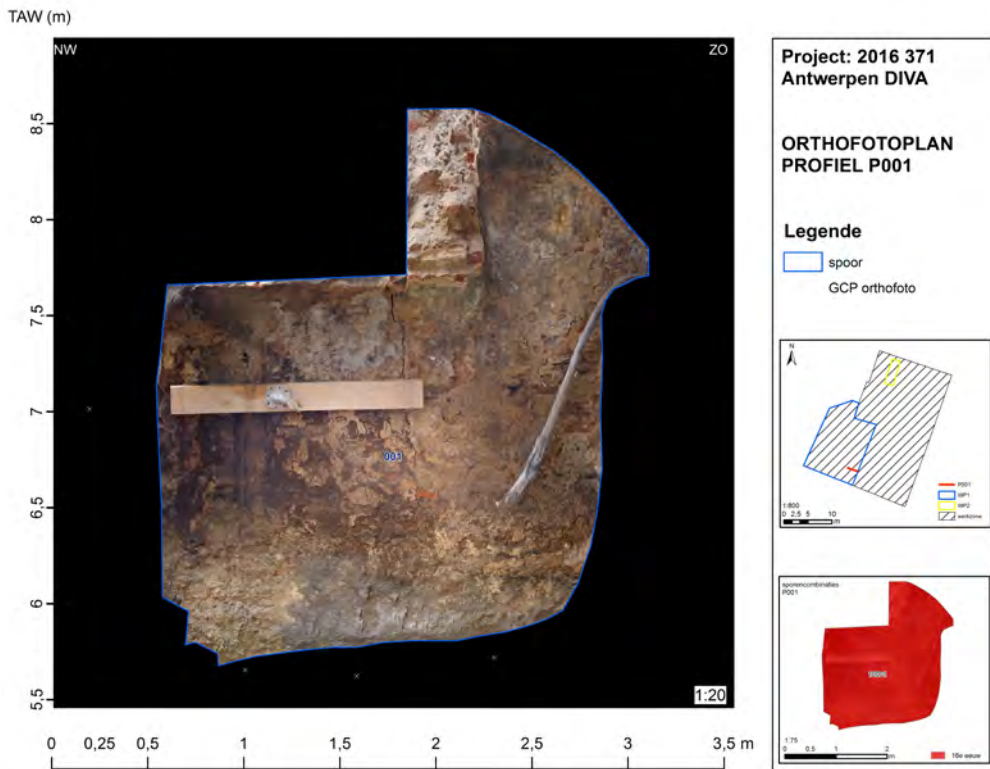

Fig. 60: fotogrammetrische weergave van spoor 001.

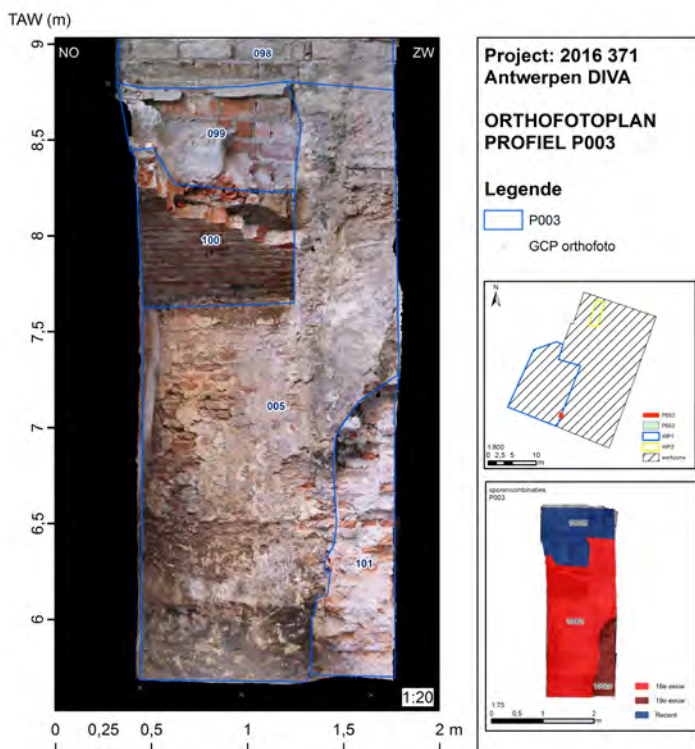

Fig. 61: fotogrammetrische weergave van spoor 005

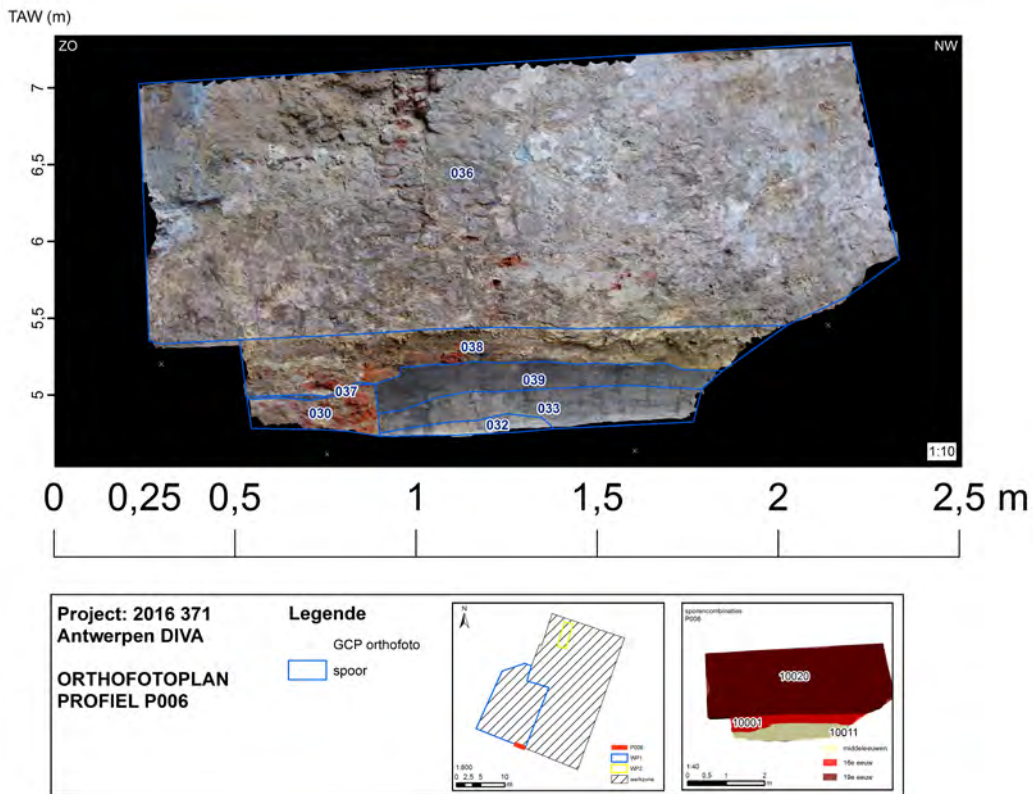

Fig. 62: fotogrammetrische weergave van spoor 036-038. Voor meer informatie rond de opmaaklagen en moederbodem die onder dit muurwerk werden aangesneden, verwijzen we naar 10.2.

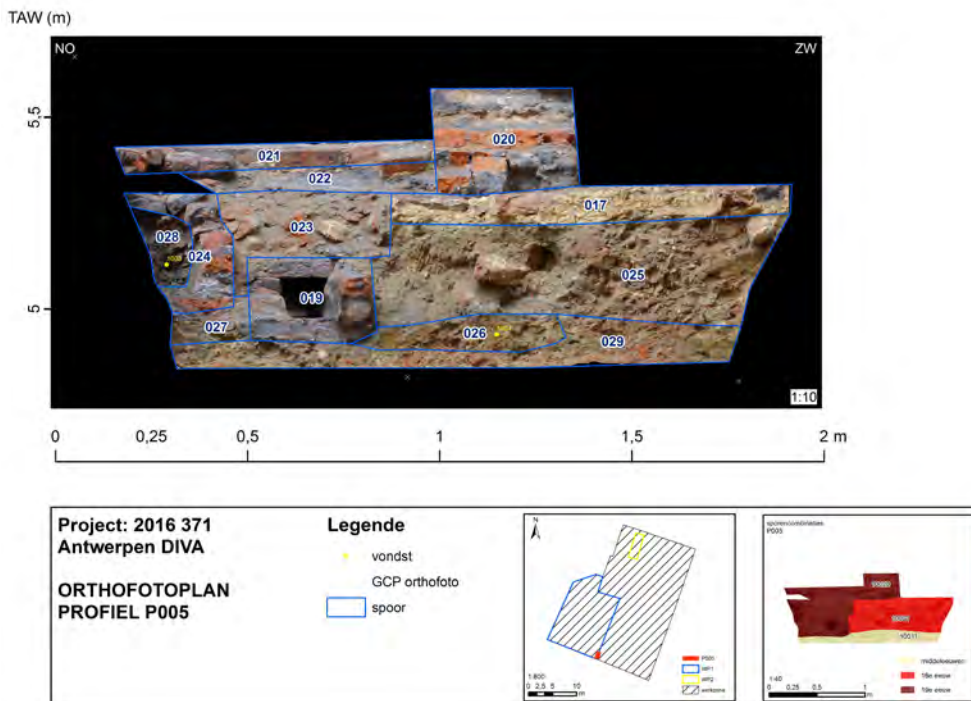

Fig. 63: fotogrammetrische weergave van profiel 005, met de originele keldervloer (spoor 017) en haar opmaaklaag (spoor 025).

Uit profiel 005 werd een randfragmentje aardewerk gerecupereerd (vondstnummer 1003, zie vondstenlijst in bijlage). Het betreft een eenvoudige dikwandige rand in oxiderend gebakken rood aardewerk, waar geen glazuur op aanwezig is (Fig. 64 en 65). Over rood aardewerk kan slechts algemeen gezegd worden dat het zijn intrede doet vanaf de late 12^e tot vroege 13^e eeuw, waarna het aandeel rood aardewerk tegenover andere aardewerkgroepen stijgt in de 14^e eeuw om de dominante aardewerksoort te worden in de 15^e en 16^e eeuw (De Groot 2008: 108). Ook nadien blijft dit aardewerk algemeen, zelfs tot op de dag van vandaag. Aangezien scherf met vondstnummer 1003 slechts minimale te determineren kenmerken bevat, is het onmogelijk een herkomstdatum ervan te bepalen. Daarbij komt nog het feit dat de scherf afkomstig is uit de vulling van een 19^e eeuwse rioolgeul (spoor 28), waardoor het verder geen diagnostische waarde heeft.

Fig. 64: aardewerk uit spoor 28 (vondstnummer 1003).

Fig. 65: doorsnede van vondst 1003.

Een tweede kelder bestaat uit de andere zijde van muur 001 (spoor 096), de fundering van de achtergevel van de Gildekamersstraat 8 (sporen 094 en 097) en de muur die de scheiding vormt tussen kelder twee en drie (spoor 095) (Fign. 67 tot 74 en murenlijst in bijlage). Een vierde keldermuur ontbreekt en is wellicht gesloopt bij de aanleg van de thans afgebroken kelder uit de jaren 1980. Een fragment van het tongewelf bleek nog bewaard (spoor 092). Deze kelder is aan de binnenzijde voorzien van een extra baksteenlaag en een cementen bepleistering (sporen 095, 096 en 097), wellicht zijn dit 19^e eeuwse aanpassingen. Het gewelf werd toen voorzien van een vierkant stortgat (spoor 093) (zie ook Figuur 6 in bijlage 3). Deze aanpassingen wijzen op een gebruik als watercisterne, waarmee een mooie gebruikscontinuïteit ontstaat tussen die fase en de nabije toekomst, aangezien in deze kelder een nieuw waterreservoir geïnstalleerd wordt.

De vulling van deze kelder bestond volledig uit recente stortlagen met bouwafval (Fig. 70). Getuige daarvan zijn de vele stukken plastic, glas en betonijzer die tot helemaal onderaan het profiel tevoorschijn kwamen (profiel 009, zie profiellijst en vondstenlijst in bijlage). Uit de bovenste laag (spoor 84, zie sporenlijst in bijlage) kwamen enkele aardewerkfragmenten aan het licht, die een 16^e eeuwse herkomst hebben, maar die zich in secundaire context bevinden. Het gaat om een randfragment rood aardewerk, met een ondersneden rand en dekselgeul, voorzien van loodglazuur aan de binnenzijde, een wandfragment rood aardewerk met glazuurvlekken en een wandscherf rood aardewerk met de aanzet van een oor en glazuur langs beide zijden (vondstnummer 1013, zie vondstenlijst in bijlage) (Fig. 66).

Fig. 66: aardewerk uit spoor 84 (vondstnummer 1013).

Fig. 67 en 68: foto van kelder twee met tongewelf, stortgat en een vulling die volledig bestaat uit recente stortlagen met afbraakmateriaal en afval van de bouwphase uit de jaren 1980.

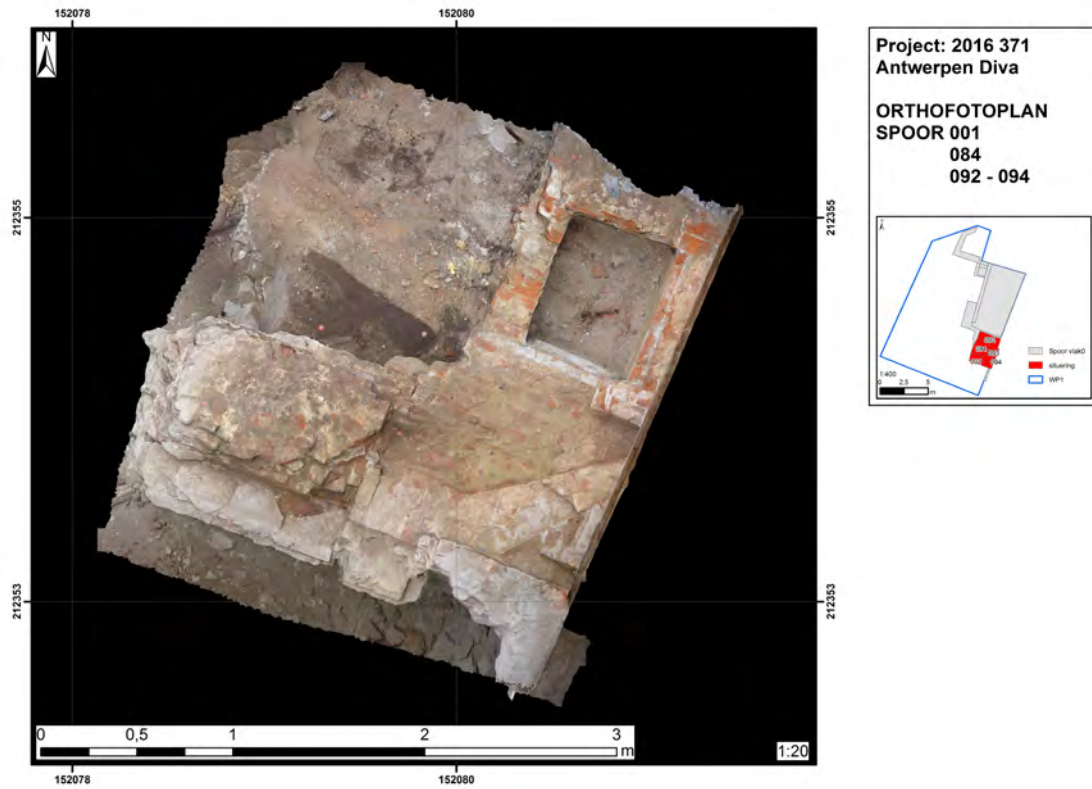

Fig. 69: fotogrammetrische weergave van het bovenaanzicht van kelder 2.

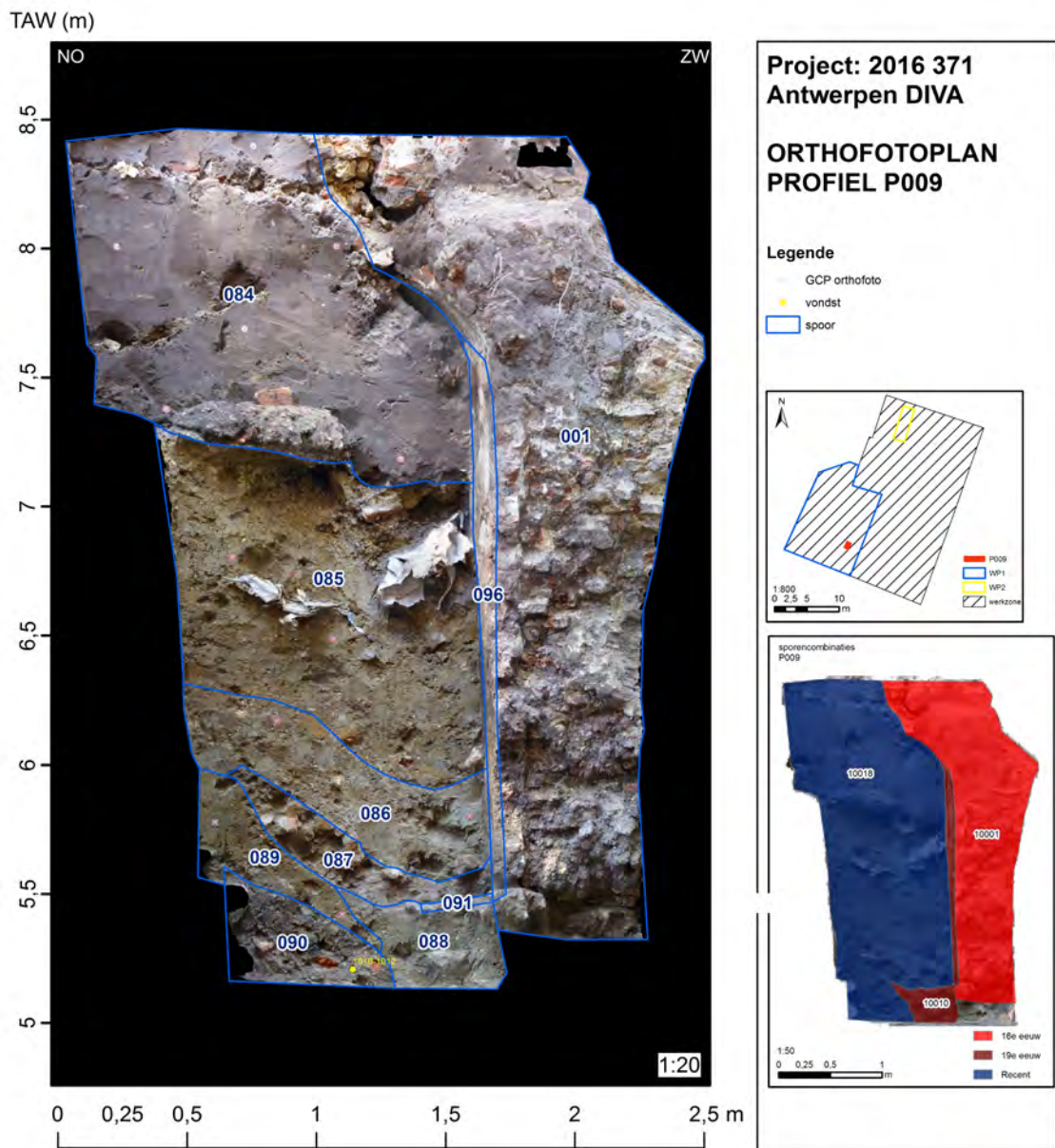

Fig. 70: fotogrammetrische weergave van de binnenzijde van muur 001 en de recente stortlagen in kelder twee.

Fig. 71: foto van kelder twee met de cemen ten bepleistering (sporen 095, 096 en 097), na verwijdering van het tongewelf de recente stortlagen en het gedeeltelijk afbreken van muur 001-096.

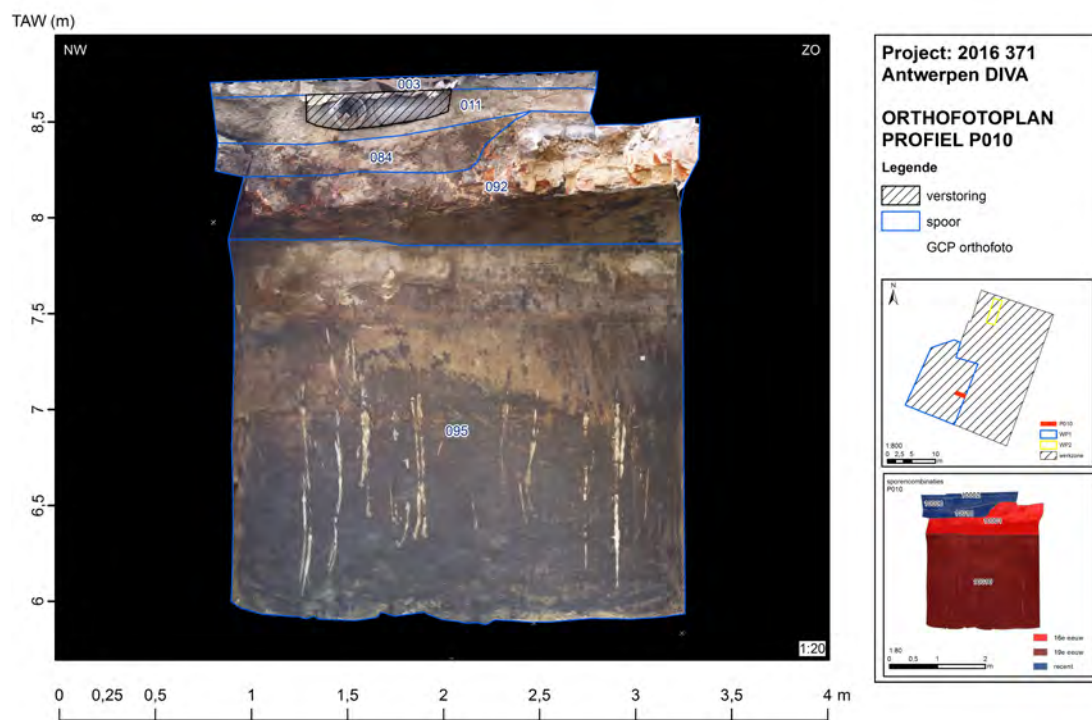

Fig. 72: fotogrammetrische weergave van spoor 095.

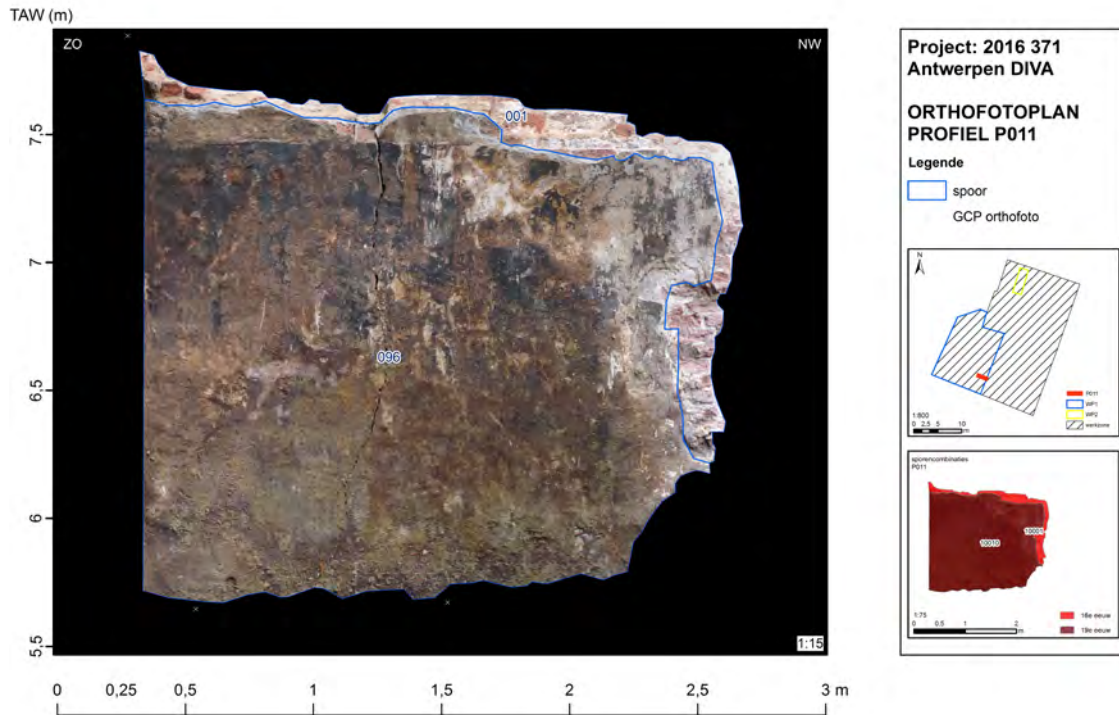

Fig. 73: fotogrammetrische weergave van spoor 096.

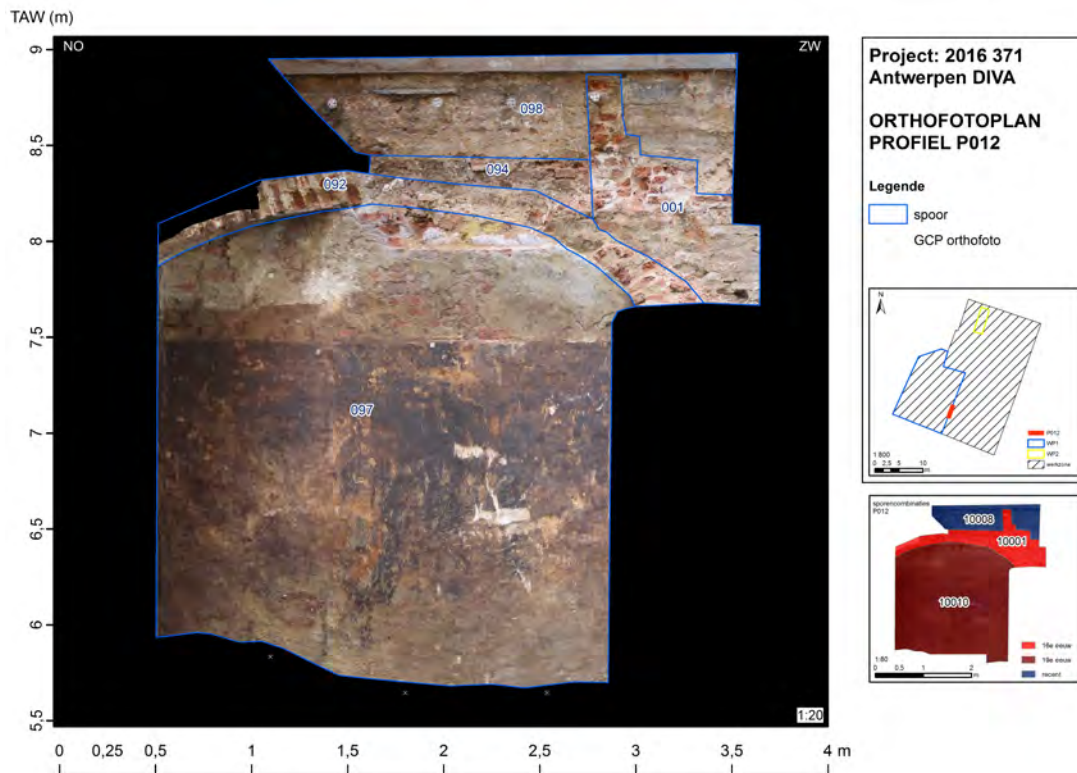

Fig. 74: fotogrammetrische weergave van spoor 092-094-097.

De derde kelder behoort tot de Gildekamersstraat 7 en is een nog in gebruik zijnde kelder, waarvan nu voor het eerst de buitenwand geregistreerd werd (spoor 002, 080 en 081, zie murenlijst in bijlage en Fig. 75) (Maclot 2015: 108). Muur 002 bestaat uit drie delen: aan de basis een grof gemetste fundering (spoor 081), centraal een opgaand gedeelte met bepleistering dat de binnenwand heeft gevormd van een aanpalende kelder, met een nog bewaarde aanzet van een tongewelf (spoor 080) en bovenaan de rest van het opgaand muurwerk (spoor 002). Spoor 079 is de aanzet van een muur van de aanpalende kelder. Spoor 071 is een kelderboog. De rest van die wand wordt bedekt door stortlagen (sporen 072 tot 077), waaruit verscheidene vondsten werden gerecupereerd (vondstnummers 1007 en 1008, zie vondstenlijst in bijlage): uit spoor 074 komen een randfragment van een zware voorraadpot of bloempot met eenvoudig uitstaande afgeronde rand in rood aardewerk zonder glazuur, een bodemfragment rood aardewerk met een gedraaide bodem en glazuurvlekken, een bodemfragment rood aardewerk met standvinnen en glazuurvlekken, een wandfragment rood aardewerk zonder glazuur en een stuk troebel gekleurd plaatglas van variabele dikte (Fig. 76). Al deze vondsten suggereren op basis van de vorm en voorkomen een herkomst in de 15^e tot 16^e eeuw. Een bijzondere vondst, die een opvallend ouder element is binnen deze vondstgroep, is een wandfragment roodbeschilderd aardewerk, een aardewerkgroep dat voornamelijk voorkomt tussen de 10^e en 12^e eeuw (De Groote 2008: 323). Uit spoor 076 komt een wandfragment rood aardewerk met een geglazuurde binnenwand, die qua datering aansluit bij vondstgroep 1007 (zie Fig. 77). Bijgevolg kan er gesteld worden dat de stortlagen tegen spoor 071 en 072 oude stortlagen zijn, wellicht daar gedeponereerd na de voltooiing van deze kelders eind 16^e eeuw, of na de wederopbouw van de huizen na de Spaanse Furie eind 16^e, begin 17^e eeuw.

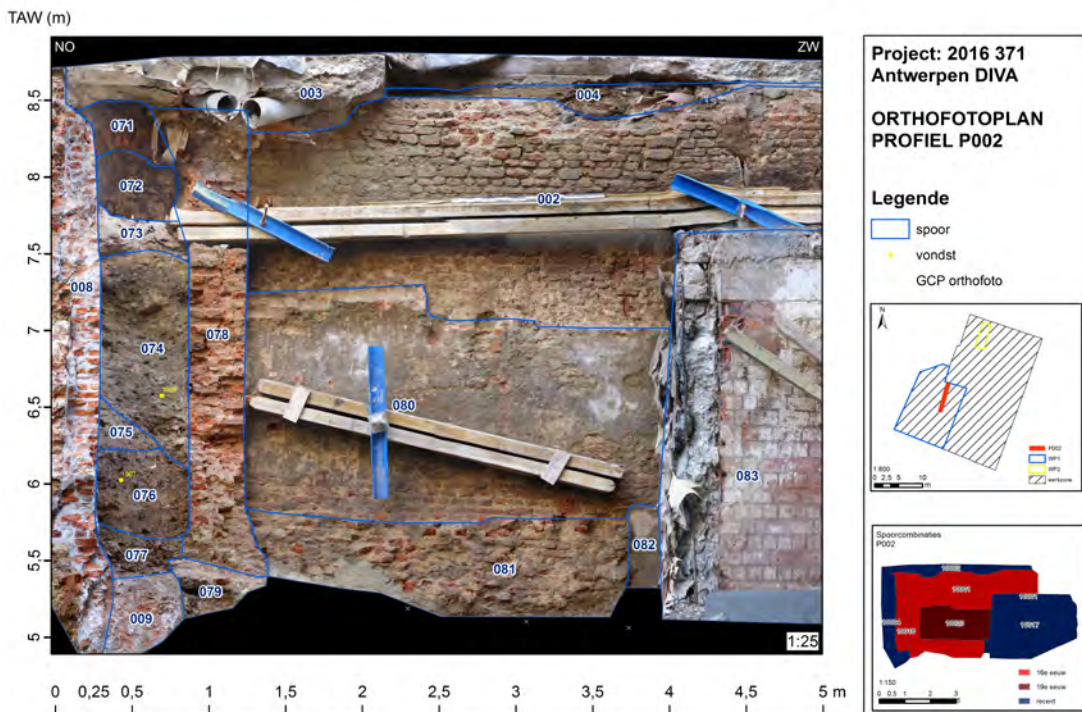

Fig. 75: fotogrammetrische weergave van muur 002-080-081.

Fig. 76: vondsten uit spoor 074 (vondstnummer 1007).

Fig. 77: aardewerk uit spoor 076 (vondstnummer 1008).

Wanneer we de drie kelders in beschouwing nemen, valt op dat deze buiten de rooilijn van de achtergevels liggen van de Gildekamersstraat 7, 8 en 9. Oorspronkelijk waren deze kelders niet bereikbaar vanuit de gebouwen of hun onderkeldering. In het geval van kelder één en drie wijst Maclot erop dat de deuropening in de keldermuren een latere doorbreking is van de fundering van de achtergevel (2015: 104 en 140). Zoals reeds aangehaald in 7.1.2 en 7.1.3 is geweten dat de binnenplaats van het bouwblok Gildekamersstraat- Suikerrui-Zilversmidstraat tot aan de sloopwerken in de jaren 1950 en 1980 een verdicht geheel was van aanbouwen en achterhuizen. Waarschijnlijk hebben deze kelders toebehoord aan dergelijke bouwsels. Qua datering zijn er geen rechtstreekse aanwijzingen beschikbaar. In het geval van kelder één komt Maclot niet verder dan te concluderen dat de keldertrap uit 1879 afdaalt naar een oud klein tongewelf (2015: 139). Wellicht zijn deze kelders even oud als de onderkeldering van de gebouwen, met name uit de late 16e eeuw: 1580 in het geval van de Gildekamersstraat 7 (Maclot 2015: 104) en 1570 in het geval van de Gildekamersstraat 8 en 9 (Maclot 2015: 122). Wanneer we naar de metselspecie kijken, zijn de keldermuren opgetrokken in okergele kalkmortel (zie murenlijst in bijlage) en met baksteenformaat 18 x 9 x 5 cm of 19 x 9 x 4 cm, wat gangbare materialen zijn voor die tijd. Het vondstenbestand uit de stortlagen tegen kelder drie (zie profiel 002 op Fig. 75 en Fig. 76 en 77) ondersteund deze hypothese.

Subrecente tot recente sporen

Tot de subrecente en recente sporen rekenen we de reeds ter sprake gekomen ontmantelde trapthal uit 1879 en een afgebroken traptoren van de renovatiecampagne uit de jaren 1950.

De trapthal bestaat uit een nog na de ontmanteling bewaard stuk traptree (spoor 020)(Fig. 78), een stuk keldervloer (spoor 021)(Fig. 79), diens opmaaklaag (spoor 022) en een keldermuur (spoor 018)(zie sporenlijst in bijlage en Fig. 80). Onder het vloerfragment zijn nog twee rioleringsgootjes aangetroffen (sporen 019 en 024), die dwars door de oude keldervloer zijn aangelegd (Fig. 80). Dit geheel wordt door Maclot (2015: 139) en Deconinck (2016) in 1879 gedateerd, wanneer de herinrichting van de Gildekamersstraat 8-9 en de Suikerrui 17-19 tot politiecommissariaat een vernieuwd circulatieplan tussen deze twee gebouwen vereiste. De keldermuur, vloer en rioleringsgootjes zijn opgetrokken in cement en met baksteen van formaat 18 x 9 x 5 cm. Vooral het gebruik van cement is een goede indicator voor een datering in de 19^e eeuw of jonger.

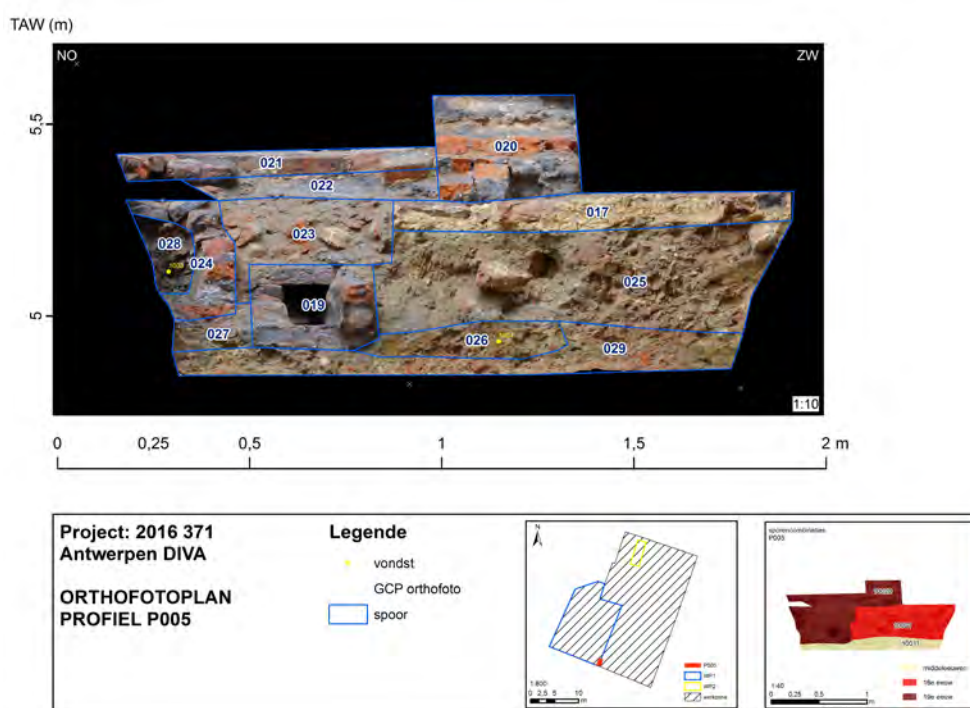

Fig. 78: fotogrammetrische weergave van profiel 005.

Fig. 79: keldermuur 018 en keldervloer 021 (vlak 3).

Fig. 80: rioleringsgoot 019 en 024, na verwijdering keldervloer 021 en vervat in een stortlaag (vlak 4).

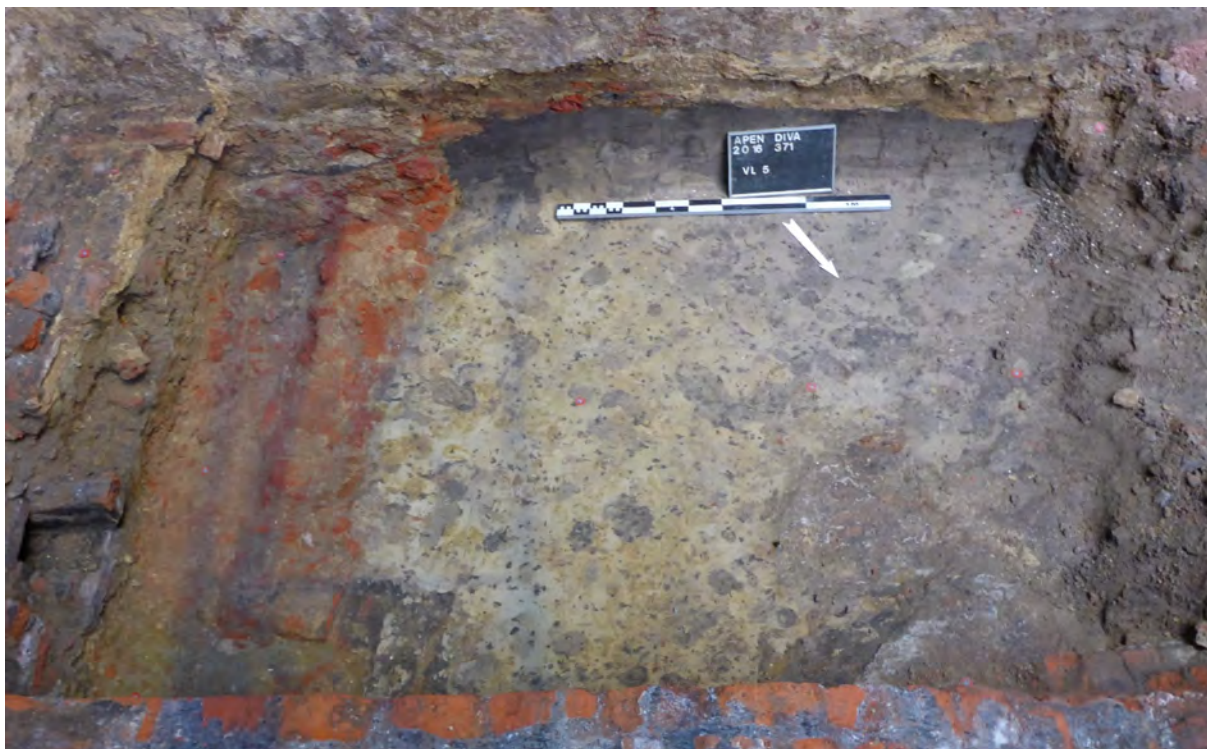

Fig. 81: opmaaklaag en fundering (zie *Middeleeuwen*) onder de 19^e eeuwse stortlaag (vlak 5).

Fig. 82: muur 018 met verschillende versteklagen links in beeld, en profiel 005 bovenaan in beeld (vlak 5).

In een bouwput, die aangelegd werd ter plaatsing van een liftkoker, werd een hoekfragment van muurwerk aangetroffen. Omdat de muur volledig in uitgehard opmaakzand is vervat (men heeft het met de drillboor moeten vrij leggen), is er geen verder onderzoek op uitgevoerd. De muur is opgetrokken in cement, wat al een indicatie is voor een relatief jonge datering (19^e eeuw of jonger) (Fig. 83 en 84).

Fig. 83: muurfragment 047

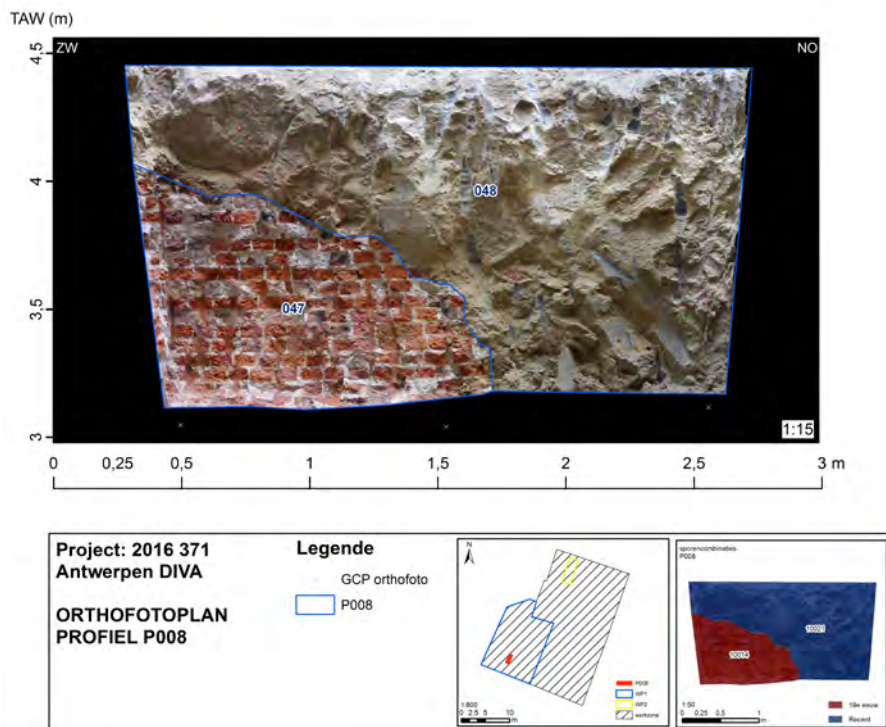

Fig. 84: fotogrammetrische weergave van muur 047.

Bij de huidige renovatiewerken heeft met een traptoren aan de achtergevel van de Gildekamersstraat 6 ontmanteld (Fig. 85). Het is gebouwd in de jaren 1952-1955 in neotraditionele stijl, nadat de originele 16^e eeuwse achtergevel was gesloopt. De nieuwe achtergevel met traptoren diende louter ter evocatie, want de vorm is niet gebaseerd op bouwarcheologisch onderzoek van de originele gevel (Maclot 2015: 76). De traptoren had dan ook geen enkel historische waarde.

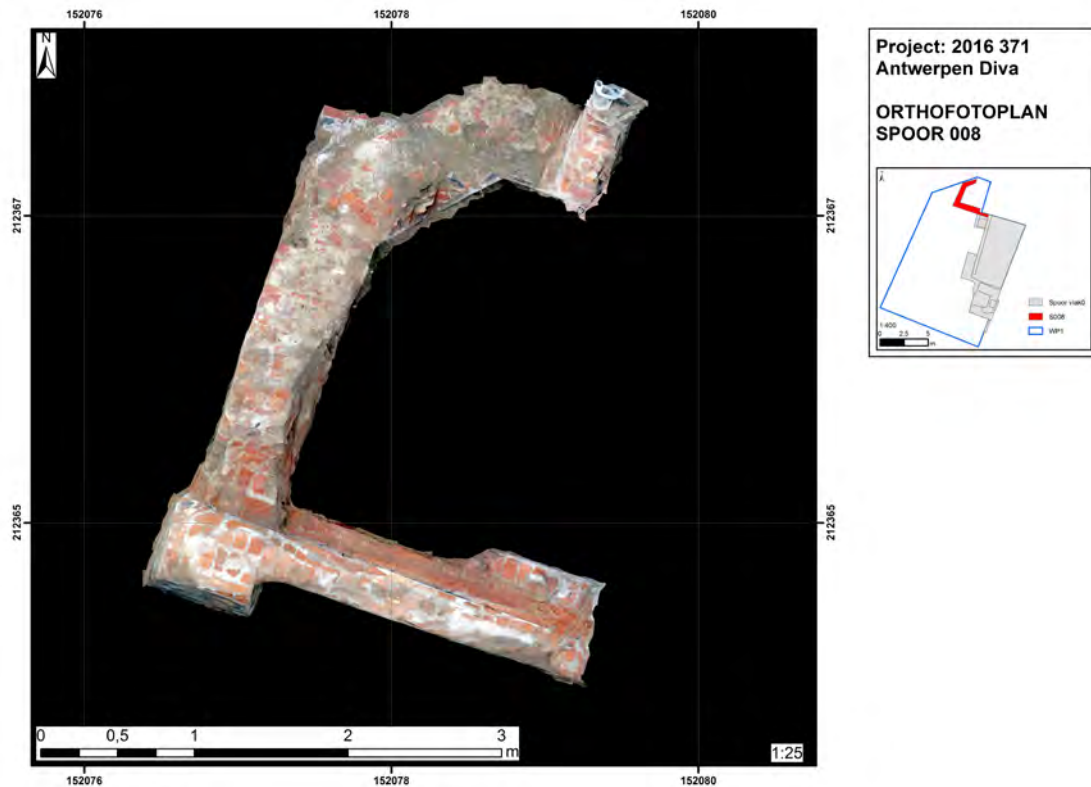

Fig. 85: fotogrammetrische weergave van de fundering van de afgebroken traptoren.

Ongedateerde sporen

Wanneer we het principe hanteren dat sporen alleen met absolute dateringsmethoden kunnen worden gedateerd, dan moeten we alle hierboven beschreven sporen als ongedateerd beschouwen. Wanneer we de sporen echter kritisch bekijken en toetsen aan hun omgeving, de schaarse vondsten die ermee geassocieerd zijn, de relatieve positie van die sporen ten opzichte van elkaar en de confrontatie met bouwhistorische gegevens, komen we aldus aan een approximatieve datering die betrouwbaar is. Daarom dat alle sporen hierboven beschreven reeds onderverdeeld zijn in perioden, voorzien van de nodige argumentatie om deze categorisering te verantwoorden.

11. Conclusie en antwoord onderzoeksvragen

Het archeologisch onderzoek omvat het antwoord op volgende vragen:

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?

Bij de archeologische werfbegeleiding zijn op twee locaties binnen het onderzoeksgebied archeologische resten gevonden. Werkput 1 bestaat uit een reeks van drie goed geconserveerde kelders, die in de late 16e eeuw gesitueerd worden (zie 10.3.3 *Nieuwe en Nieuwste tijden*). Eén kelder werd in 1879 aangepast tot trapkelder, een andere kelder werd aangepast om te fungeren als watercisterne (zie 10.3.3 *Recente tot Subrecente sporen*). Onder de 16e eeuwse funderingen van deze kelder zijn nog een vermoedelijk middeleeuwse fundering en een daarmee geassocieerde opmaaklaag aangetroffen (zie 10.3.3 *Middeleeuwen*). Werkput 2 is een kleine sleuf, waarbinnen een paar gefragmenteerde en slechts geconserveerde funderingsresten en opmaaklagen werden teruggevonden, die vermoedelijk ook in de middeleeuwen worden gesitueerd (zie 10.3.3 *Middeleeuwen*). Tussen beide werkputten bevindt zich de fundering van een recent gesloopte traptoren uit de jaren 1950 (zie 10.3.3 *Recente tot Subrecente sporen*).

- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?

De oudste sporen te Antwerpen DIVA zijn onder voorbehoud in de middeleeuwen te dateren. Deze kleine en fragmentaire sporen bevinden zich enerzijds onder recente uitbraaksporen vol bouwpuin, en anderzijds onder een kelder die in de late 16^e eeuw gesitueerd wordt. Deze kelder wordt doorsneden door een trapkelder, die in 1879 gebouwd werd. Elders is nog een klein muurfragment aangetroffen in een kleine bouwput, dat slechts ruim in de 19^e eeuw geplaatst wordt. Het jongste spoor is de fundering van een recent afgebroken traptoren, die gebouwd werd tijdens de renovatiefase van de jaren 1950.

- Wat is de relatie tussen de bestaande historische bebouwing en het aanwezig archeologisch erfgoed?

Archeologisch onderzoek in de directe omgeving van het onderzoeksgebied heeft aangetoond dat deze locatie al in de Romeinse tijd bewoond was. De middeleeuwse bewoningssporen vangen pas aan vanaf de 10^e eeuw. Sinds de late 11^e eeuw bevindt de locatie van het onderzoeksgebied zich binnen de Ruienstad, om sinds de 12^e eeuw het stadscentrum te vormen. Het mag dan ook niet verwonderen dat er hier middeleeuwse sporen aanwezig zijn. Vooral de gebeurtenis van de Spaanse Furie op 4 november 1576 zorgt voor een *terminus ante quem* en *terminus post quem*. Dit bombardement heeft de meeste gebouwen in het stadscentrum in puin gelegd, waarbij de vraag rijst in welke mate er nog restanten aanwezig zijn van voor deze ingrijpende gebeurtenis. Het bestaande historische gebouwenbestand dateert van na deze stadsbrand, hoewel werd aangetoond dat de onderkeldering van deze gebouwen van kort voor het bombardement zouden zijn. De kelders die tijdens het archeologisch onderzoek aangetroffen werden, horen daar wellicht bij. De restanten van de recent gesloopte trapkelder zijn volgens bouwhistorisch onderzoek gebouwd in 1879 toen panden aan de Gildekamersstraat en de Suikerrui werden samengevoegd en omgebouwd tot politiecommissariaat. De recent gesloopte traptoren hoort bij de

renovatiefase van 1952-1955, waarvan momenteel slechts de skeletbouw en voor- en achtergevels bewaard worden.

- Zijn er sporen en structuren aanwezig? Zo ja, wat is hun onderlinge samenhang?

De aangetroffen sporen en structuren betreffen funderingsresten, opmaaklagen, kelders en uitbraaksporen vol bouwafval. De funderingsresten met daarbij geassocieerde opmaaklagen zijn het oudste element, onderaan de stratigrafie van het onderzoeksgebied. Deze werden aangetroffen op twee verschillende locaties binnen het onderzoeksgebied, waardoor er geen samenhang tussen deze sporen kon worden aangetoond, behalve dat ze zich even diep in de bodem situeren. Deze funderingsresten worden in de bodem opgevolgd door enerzijds recente uitbraaksporen vol bouwafval, en anderzijds een reeks van drie kelders uit de late 16e eeuw. De drie kelders zijn duidelijk één geheel, aangezien ze gemeenschappelijke muren hebben waarin geen bouwnaden werden vastgesteld. Bovenaan de stratigrafie is een trapkelder uit 1879 en de extra baksteenlaag met cementen bepleistering in de aanpalende kelder, die vermoedelijk tot dezelfde bouwfase behoren. De recent afgebroken traptoren hoorde samen bij de huidige achtergevel van de Gildekamersstraat 6, dat omwille van haar herkomst uit de jaren 1950 slechts een geringe historische waarde bezit en slechts ter evocatie bewaard wordt.

- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?

Het vondstenmateriaal dat tijdens het archeologisch onderzoek verzameld werd, bevat slechts anorganische vondsten uit aardewerk, metaal en glas. Zij leveren geen nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis, noch de materiële cultuur. Anorganische vondsten in de vorm van bulkmonsters zouden inzichten kunnen opleveren over de datering van de oudste aangetroffen sporen, alsook toelaten de omgeving de reconstrueren.

- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?

De meeste ingezamelde vondsten hebben een recente tot subrecente datering. Deze zijn niet in het rapport besproken, maar ze zijn wel opgenomen in de vondstenlijst en dienen ter ondersteuning van de bewijsvoering rond het dateren van recente stortlagen. De tweede grootste groep vondsten betreft aardewerkfragmenten van gewoon gebruiksaardewerk uit de 16^e eeuw, dat geassocieerd kan worden met de periode waarin de onderzochte kelders aangelegd werden. Enkele aardewerkscherven hebben een oudere datering dan hun context en moeten bijgevolg als intrusief element worden beschouwd (vondstnummers 1005 en 1107, zie vondstenlijst in bijlage). Onrechtstreeks getuigen ook deze scherven van bewoning op de locatie van het onderzoeksgebied, met name in de 10e – 12e eeuw en 14e eeuw. Geen enkele vondst wijst op een specifieke activiteit, zoals op deze locatie beoefende ambachten en dergelijke.

- Is er een archeologisch niveau aanwezig onder de bestaande kelders?

In Werkput 1 werd onder één kelder een vermoedelijk middeleeuwse fundering met opmaaklaag teruggevonden. Daaronder kwam reeds onaangeroerde moederbodem aan het licht. De andere kelders zijn niet tot op de bodem onderzocht omdat de

geplande verstoring niet tot op die diepte rijkt. Een sleuf in werkput twee doorsnijdt de huidige keldervloer. Ook daar kwamen funderingsresten met opmaaklaag aan het licht.

- Zijn er grondsporen in de niet-onderkelderde zones?

Er werden geen zones onderzocht die niet onderkelderd waren. In het geval van de recent afgebroken kelder uit de jaren 1980 was de uitgebroken betonvloer en haar opmaaklaag zo dik, dat er geen grondsporen aan het licht zijn gekomen.

- Hoe is de bewaringstoestand van de archeologische sporen (goed, gebioturbeerd, ...)?

De middeleeuwse sporen waren slechts fragmentair bewaard. De 16e eeuwse kelders die nog in opstand zijn, zijn nog in goede staat. Er werden geen klassieke grondsporen, zoals kuilen en greppels, teruggevonden in dit archeologisch onderzoek.

- Behoren de archeologische sporen tot één of meerdere periodes?

De archeologische sporen behoren tenminste tot vier periodes: enkele sporen zijn vermoedelijk middeleeuws van oorsprong, de meeste sporen stammen uit de late 16e eeuw, en er zijn subrecente sporen (1879) en recente sporen (1952-1955) geregistreerd.

- Wat is bodemopbouw en -ontwikkeling ter hoogte van het onderzochte perceel?

Op slechts één locatie werd er moederbodem aangesneden, met name op 5m TAW in het uiterste zuiden van het onderzoeksgebied (zie 10.2). Het betreft een opeenvolging van een aantal laagjes kleiig zand tot zandige klei met schelpengruis en is van tertiaire oorsprong. Deze laagjes worden naar boven toe gevolgd door lichte zandleem tot korrelig zand, waarboven reeds het fijn zand van de opmaaklaag van de oudste fundering begint.

- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsontwikkeling van Antwerpen?

De resultaten van dit archeologisch onderzoek dragen bij, maar lever geen nieuwe inzichten tot de huidige kennis van de stadsontwikkeling van Antwerpen. Onrechtstreeks informeert een aardewerkvondst (vondstnummer 1007, zie vondstenlijst in bijlage) wel over de vroegste middeleeuwse bewoningsfase van deze locatie, met name de 10^e tot 12^e eeuw, maar aangezien deze vondst in een 16^e eeuwse matrix teruggevonden is, kunnen daar geen sporen of structuren mee verbonden worden. Een andere aardewerkvondst (vondstnummer 1005, zie vondstenlijst in bijlage) stamt uit de tijd waarin de Gildehuizen in de Gildekamersstraat voor het eerst vermeld worden, met name de 13^e tot 14^e eeuw. Maar ook in dit geval gaat het om een vondst uit een twijfelachtige context, met name een stortlaag met bouwafval. De oudste sporen uit het onderzoeksgebied betreffen enkele fragmentair bewaarde funderingen en daarmee geassocieerde opmaaklagen, die bij gebrek aan gidsfossielen slechts ruim in de middeleeuwen kunnen geplaatst worden.

12. Advies

12.1 Algemeen

Het in dit rapport beschreven archeologisch onderzoek kadert binnen een werfbegeleiding, waarbij archeologische resten werden onderzocht en geregistreerd wanneer deze aan het licht kwamen bij afgravingen in functie van een renovatieproject en vooraleer ze voorgoed werden verwijderd. Andere sporen werden blootgelegd, geregistreerd en bewaard alvorens ze voor onbepaalde tijd zouden verdwijnen achter nieuwe stortlagen en betonplaten. De aangetroffen sporen betreffen voornamelijk opgaand muurwerk of recente stortlagen vol bouwpuin. Slechts een beperkt aantal sporen betreffen archeologisch relevante grondlagen, waaruit bulkstalen konden worden genomen voor eventueel natuurwetenschappelijk onderzoek.

Zekerheidshalve werden 5 literstalen genomen van spoor 039 (M9001, zie monsterlijst in bijlage) uit profiel 006 van werkput 1 (Fig. 86 en zie 10.3.3 *Middeleeuwen* voor bespreking van het spoor), spoor 069 (M9002), spoor 059 (M9003) en spoor 65 (M9004) uit profiel 007 van werkput 2 (Fig. 87 en zie 10.3.3 *Middeleeuwen* voor bespreking van de sporen). Deze zouden desgewenst kunnen worden aangewend om de oudste sporen van dit onderzoek, die voorlopig slechts een relatieve datering kennen in de middeleeuwen, meer precies te dateren via houtskoolmonsters dat men via uitzeven van deze bulkstalen kan verkrijgen. Anderzijds dient gezegd te worden dat men daarmee slechts een paar fragmentaire muurresten en hun opmaaklagen dateert, wat op zich weinig zegt over de effectieve ontstaansgeschiedenis van de Gildenhuizen op deze locatie. Archeobotanisch onderzoek op stuifmeel en pollen voor landschapsreconstructie lijkt ons weinig relevant binnen een stedelijke context.

12.2 Verwerking en natuurwetenschappelijk onderzoek

Zoals aangehaald in 12.1, werden vier bulkmonsters genomen uit enkele relevante sporen. Deze kunnen desgewenst aangewend worden voor verder onderzoek. Voorlopig adviseren wij echter geen natuurwetenschappelijk onderzoek, omdat de vraagstelling slechts miniem is en de kosten-baten analyse ervan zulk onderzoek niet echt verantwoordt.

12.3 onderzoeksvragen

NVT

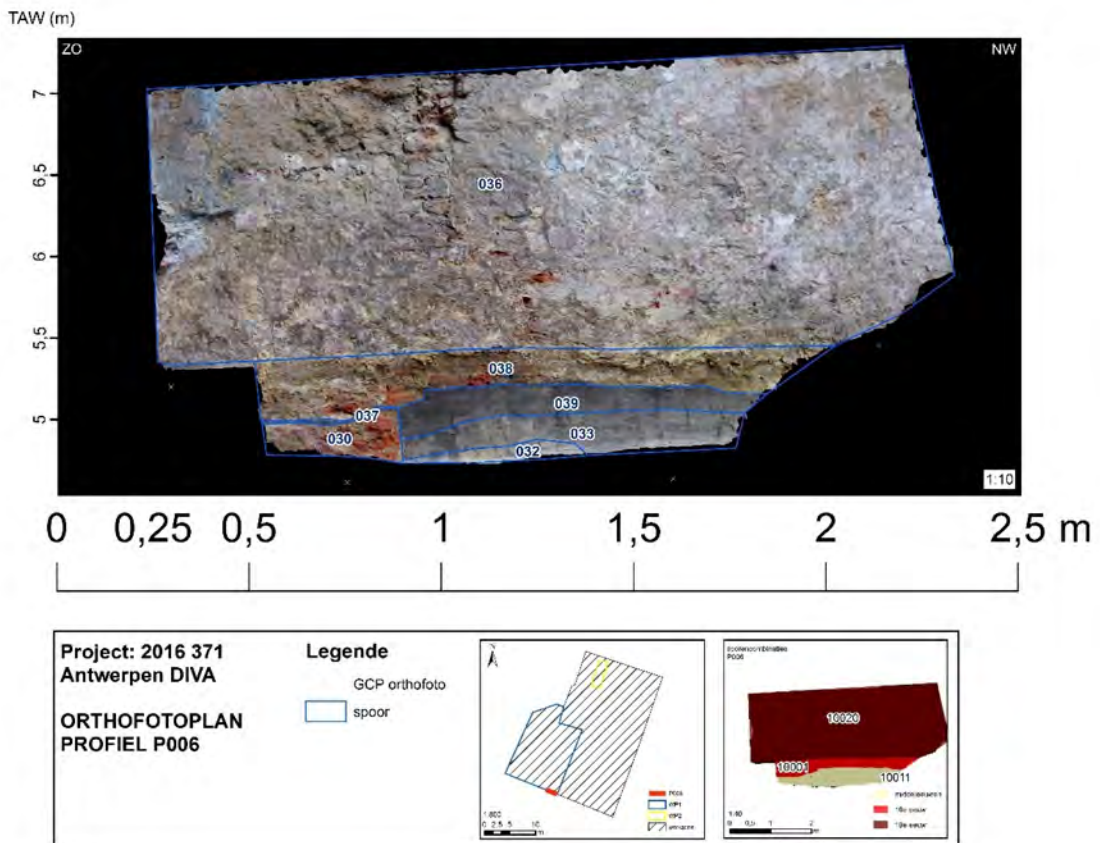

Fig. 86: fotogrammetrische weergave van profiel 006, met spoor 039: de opmaaklaag bij muurfundering 030.

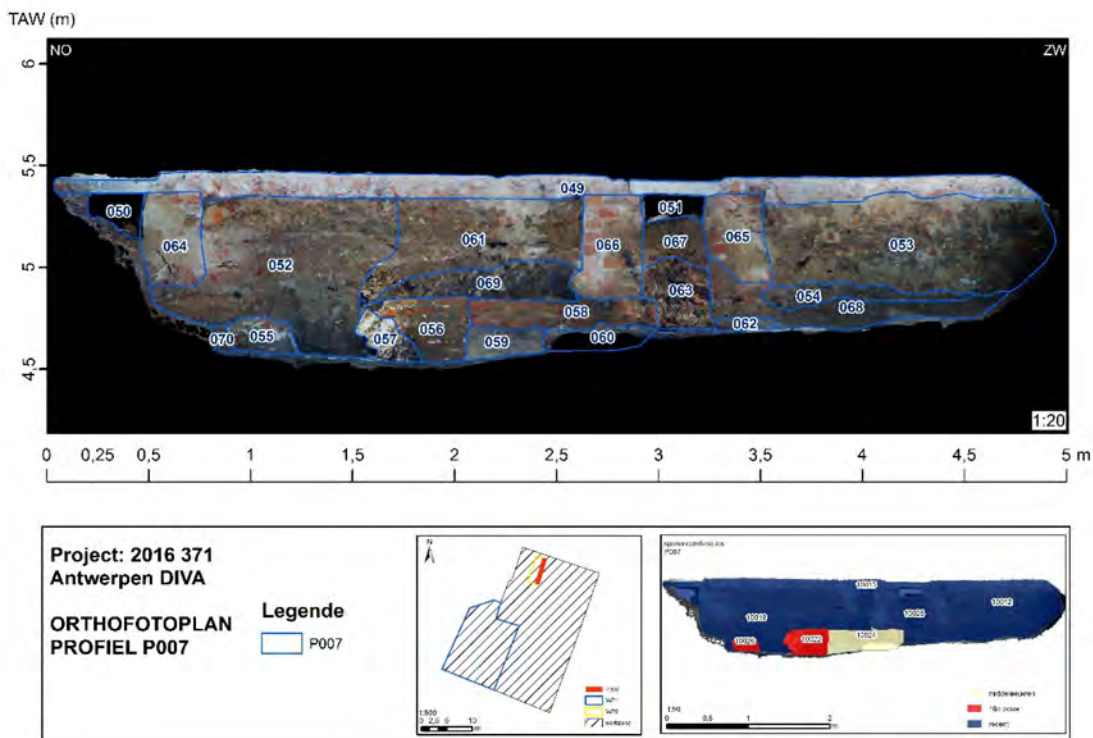

Fig. 87: fotogrammetrische weergave van profiel 007, met spoor 069 (houtschoolrijke stortlaag boven muur 056 en 058), en spoor 059 (opmaaklaag van muur 058) (spoor 065 is in grondvlak en komt overeen met spoor 059 in het profiel).

13. Bibliografie

Literatuur

Asaert G. 1978: De late middeleeuwen (ca. 1200-ca. 1500), in Voet L. 1978, De stad Antwerpen van de Romeinse tijd tot de 17de eeuw. Topografische studies rond het plan van Vergilius Bononiensis 1565, Brussel, p. 41- 57.

Asaert G. 1967: Huizen en gronden te Antwerpen omstreeks 1400. Proeve van een topografische reconstructie, Bijdragen tot de geschiedenis 50, p. 21-22.

Bauwens-Lesenne M. 1965: Bibliografisch repertorium der oudheidkundige vondsten in Antwerpen (vanaf de vroegste tijden tot aan de Noormannen), Oudheidkundige Repertoria. Reeks A: Bibliografische Repertoria VI, Brussel.

Bellens T. & Schryvers A. 2013: Archeologisch onderzoek naar het oud stadhuis en het bouwblok 'Den Teerling', Rapporten van het Stedelijk Informatiecentrum archeologie & monumentenzorg 10, Jaaroverzicht 2011-2012, p. 43-47.

Bellens T., Schryvers A., Tys D., Termote D. & Nakken H. 2012: Archeologisch onderzoek van de Antwerpse burcht, Monumenten & Landschappen 31/1, p. 4-21.

Bellens T., Vandenbruane M. & Eryvynck A. 2007: Een Gallo-Romeins crematiegraf in Antwerpen (prov. Antwerpen), Relicta. Archeologie, Monumenten- en landschapsonderzoek in Vlaanderen 3, p. 183-198.

Bellens T. & Veeckman J. 2006: Project Jordaenskaai/Burchtgracht: een stand van zaken (Antw.), Archaeologia Mediaevalis 29, p. 10-11.

Deceuninck M. 2016: Muurarcheologisch onderzoek i.o.v. Gate bvba in de kelder van de Gildekamersstraat 8, 2000 Antwerpen. Onuitgegeven rapport van Fenix bvba (zie bijlage 3).

De Groote K. 2008: Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de – 16de eeuw). Relicta Monografieën 1, Brussel.

Eryvynck A. 1992: Archeozoölogisch onderzoek, Archaeologia Mediaevalis 15, p. 11-13.

Herremans D. 2006: De nederzettingsevolutie van vroeg-middeleeuws Antwerpen. Een confrontatie tussen historische en de archeologische data. Deel II De groei naar de eerste stadsuitbreiding en de analoge ontwikkeling van Antwerpen en Gent, Bulletin van de Antwerpse Vereniging voor Bodem- en Grotonderzoek 2004/2, p. 2-60.

Oost T. 1987: De bewoning te Antwerpen tijdens de Gallo-Romeinse periode, in: Warmenbol E. (red.), Het ontstaan van Antwerpen. Feiten en fabels, Antwerpen, p. 107-126.

Oost T. 1986: Archeologisch onderzoek te Antwerpen, Archeologia Mediaevalis 9/1986, p. 63-65.

Oost T. 1984: Archeologisch onderzoek, Antwerpen 30-1. Overdruk. Van Stadhuis tot Zwartezusterstraat. Renovatie van een oude stadsbuurt, p. 6-10.

Oost T. 1982: Archeologisch onderzoek in de Stad Antwerpen (A'pen), *Archaeologia Mediaevalis* 5, p. 51-52.

Oost T. 1981: Archeologisch onderzoek in de stad Antwerpen, *Antwerpen* 27-1, p. 33-43.

Oost T. 1979: Stadskernonderzoek in Antwerpen (Antw.), *Archaeologia Mediaevalis* 2, p. 20-21.

Maclot P. 2015: C.-H.-E.- Rapport en Effectenrapport van het bouwblok achter het Stadhuis ten behoeve van het reconversieproject tot Museum voor Edelsmeedkunst, Zilver en Diamant van de Provincie Antwerpen (onuitgegeven rapport).

Van de Walle A.L.J. 1986: Het bodemonderzoek in het centrum van de stad Antwerpen, *Rotterdam Papers I. A contribution to medieval archaeology*, p. 169-175.

Veeckman J. 1998: De oudste Antwerpenaar op het spoor (Antw.), *Archaeologia Mediaevalis* 21, p. 65-66.

Veeckman J. & Troupin G. 1997: Speuren naar het oudste Antwerpen. Onderzoek op de Koraalberg (Antw.), *Archaeologia Mediaevalis* 20, p. 55-56.

Veeckman J. 1996: Archeologisch onderzoek in de stad Antwerpen, *Archaeologia Mediaevalis* 19, p. 79-81.

Veeckman J. 1995: Stadsarcheologisch onderzoek in Antwerpen (Antw.), *Archaeologia Mediaevalis* 18, p. 51-53.

Veeckman J. 1992: Van "Craywuck" tot Guldenberg. Archeologisch onderzoek op de Guldenberg, in: Veeckman J. (red.), *Blik in de bodem. Recent stadsarcheologisch onderzoek in Antwerpen*, Antwerpen, p. 55-62.

Veeckman J. 1991: Stadsarcheologisch onderzoek te Antwerpen (Antw.), *Archeologia Mediaevalis* 14, p. 51-53.

Geraadpleegd historisch kaartmateriaal

Bononiensis V. 1665: *Urbs Antverpia* (geraadpleegd op 09/01/2017, www.flandrica.be)

Ferraris J. J. F. 1771-1778: *Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden*, (geraadpleegd op 09/01/2017 via www.geopunt.be)

Gervais A. 1898: *Bestemmingsplan*, Stadsarchief Antwerpen, 12#3386, kaart 9

Vandermaelen P. 1846-1854: *Atlas cadastral du Royaume de Belgique*, (geraadpleegd op 09/01/2017 via www.geopunt.be)

Cock H. 1557: *Antverpiae Civitatis Belgicae Toto Orbe*, (geraadpleegd op 09/01/2017, www.cartesius.be)

Hoefnagel J. 1598: *Antverpia : depingebat Georgi[us] Hoefnag.* (uitgegeven door G. Braun & F. Hogenberg) (geraadpleegd op 09/01/2017, www.cartesius.be)

Horenbaut G. 1525: *Atvverpia in Braba(n)tia*, (geraadpleegd op 09/01/2017, www.cartesius.be)

S.n. 1575-1579: Anverpia, nobile in Brabantia oppidum (uitgegeven door G. Braun & F. Hogenberg) (geraadpleegd op 09/01/2017, www.cartesius.be)

S.n. 1612: Antwerpiae nobilissimi tootjes orbis terraru[m] emporii typus: anno M.D.XC.VIII (vermoedelijk uitgegeven door J. Blaeu) (geraadpleegd op 09/01/2017, www.cartesius.be)

S.n. 1657: Anverpia, nobile in Brabantia oppidum ... (uitgegeven door J. Janssonius) (geraadpleegd op 09/01/2017, www.cartesius.be)

S.n. 1825-1830: primitief kadaster, Antwerpen, 1ste Wijk 11e Blad, Stadsarchief Antwerpen, 12#3885.

Verbiest P. 1645-1655: Antverpia constructionis eius primordia et incrementa (geraadpleegd op 09/01/2017, www.cartesius.be)

Visscher C. J. 1645-1655: Marchionatus Sacri Romani Imperii: nobilissimo, amplissimo, prudentissimoq[ue] senatui urbis Antverpiae ... dedicat, consecrat, Nicolaus Janssenius Piscator (geraadpleegd op 09/01/2017, www.cartesius.be)

Websites

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Historische stadskern van Antwerpen, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140031> (geraadpleegd op 23 januari 2017).

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Gildekamersstraat, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/100830> (geraadpleegd op 20 december 2016).

www.geopunt.be

<https://geo.onroerenderfgoed.be>

www.cartesius.be

14. Bijlagen

Bijlage 1 Kaarten van werkput 1 per aangelegd opgravingsvlak (niveau's 0 tot 5), voorzien van hoogtemeting in TAW.

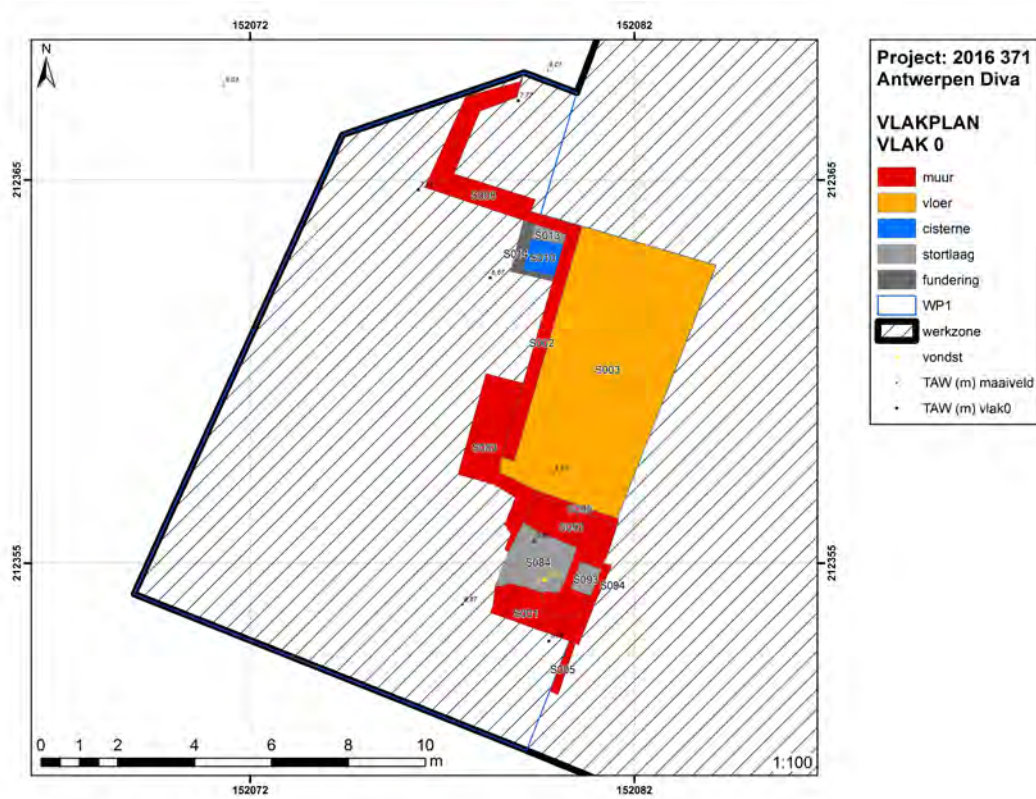

Fig. 88: overzichtskaat van alle sporen in werkput 1 op vlak 0.

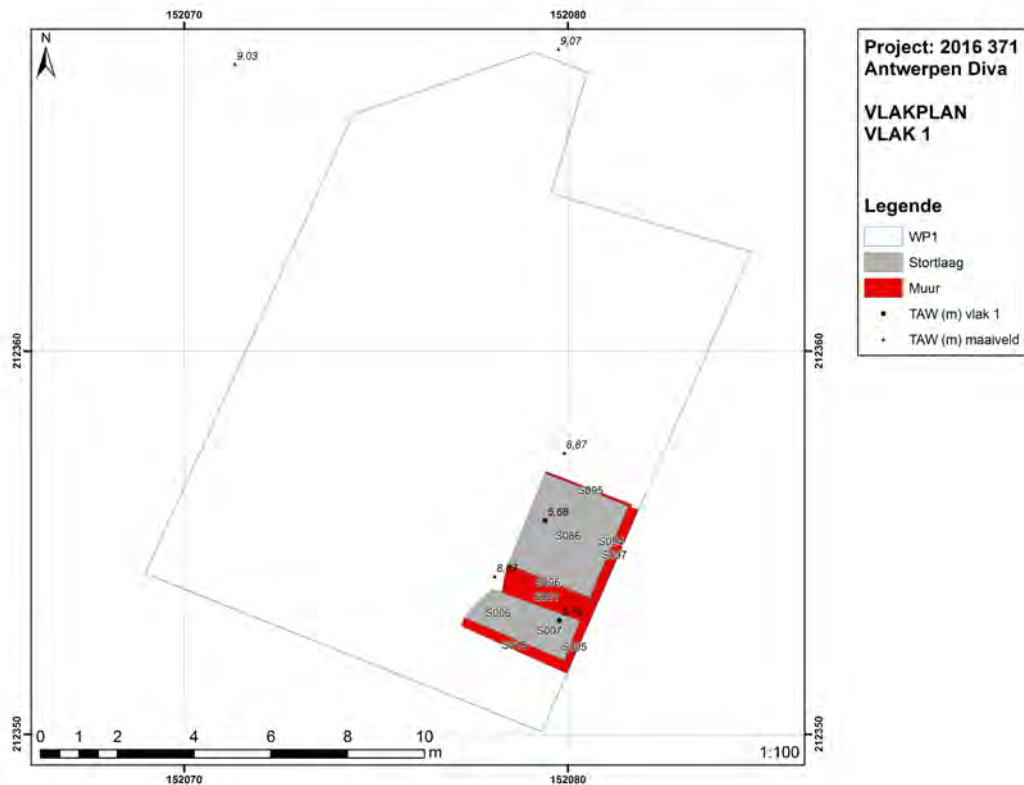

Fig. 89: vlak 1 op de overzichtskaat van werkput 1.

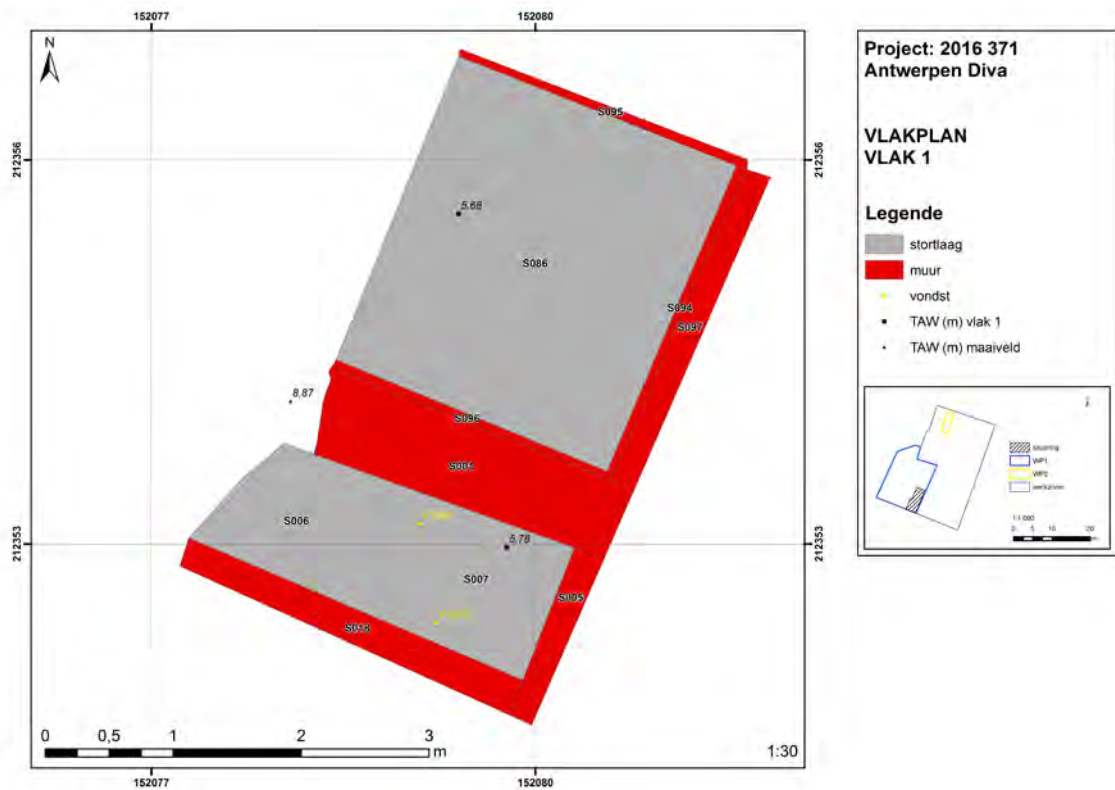

Fig. 90: vlak 1 in detail.

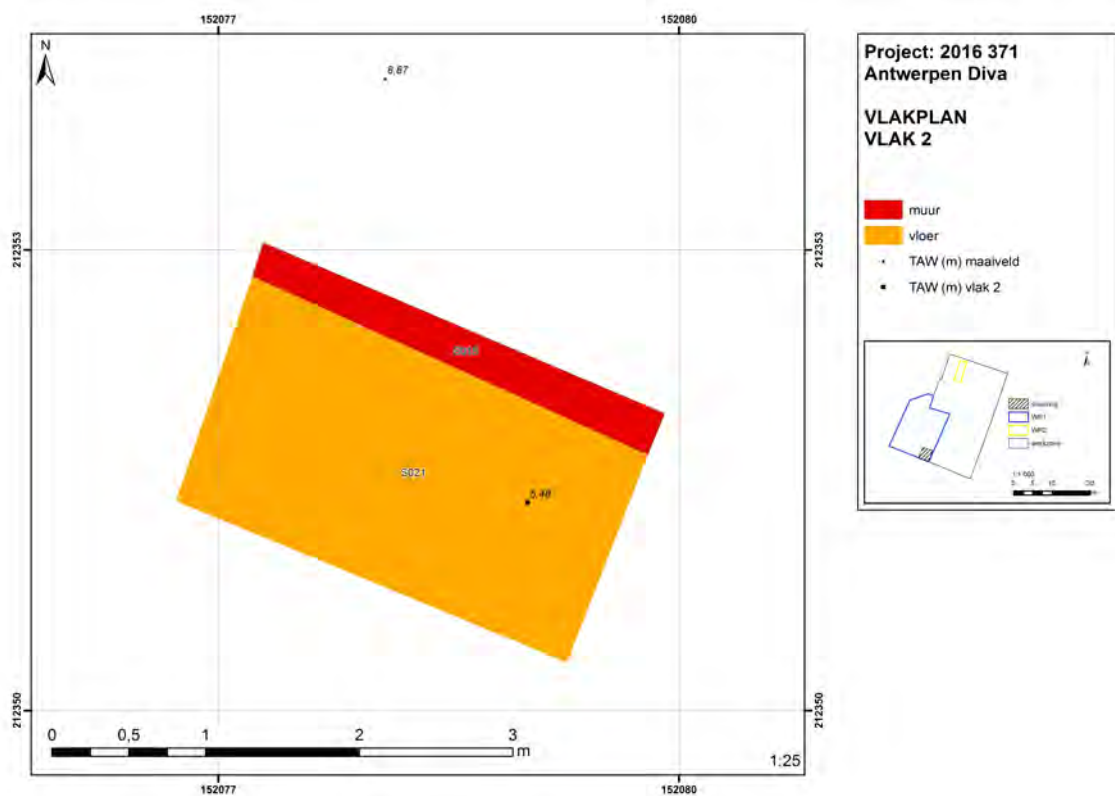

Fig. 91: vlak 2 in detail.

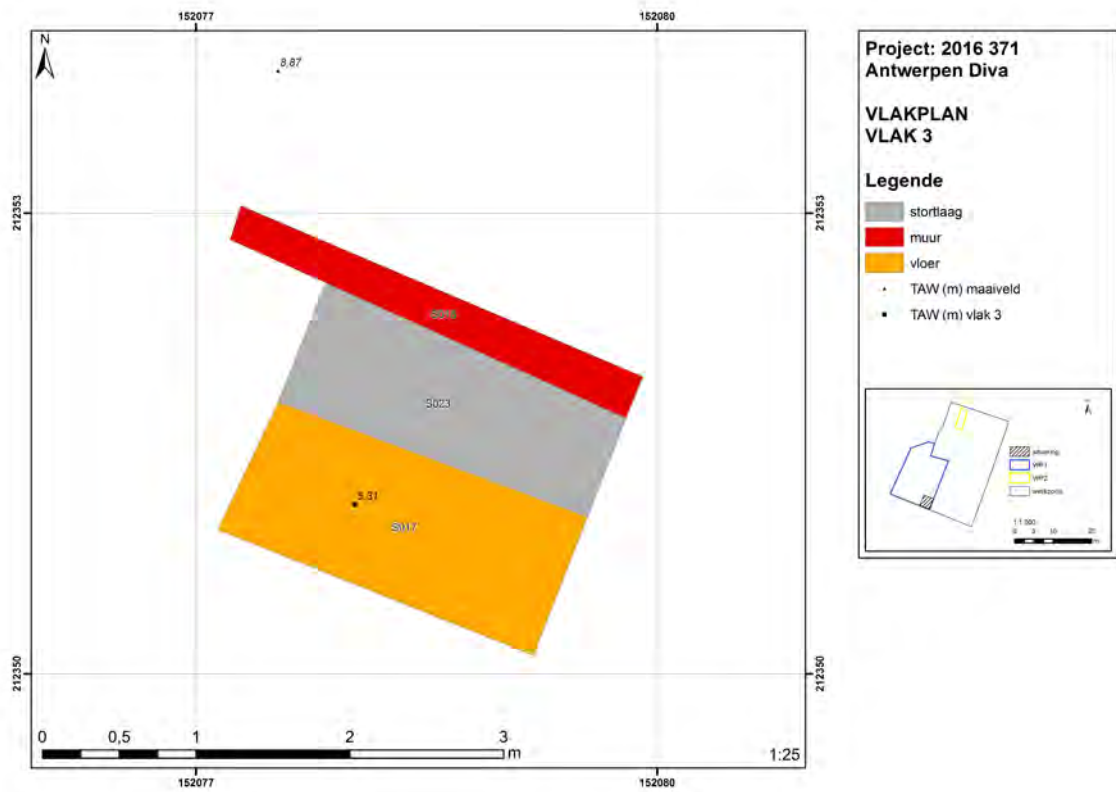

Fig. 92: vlak 3 in detail.

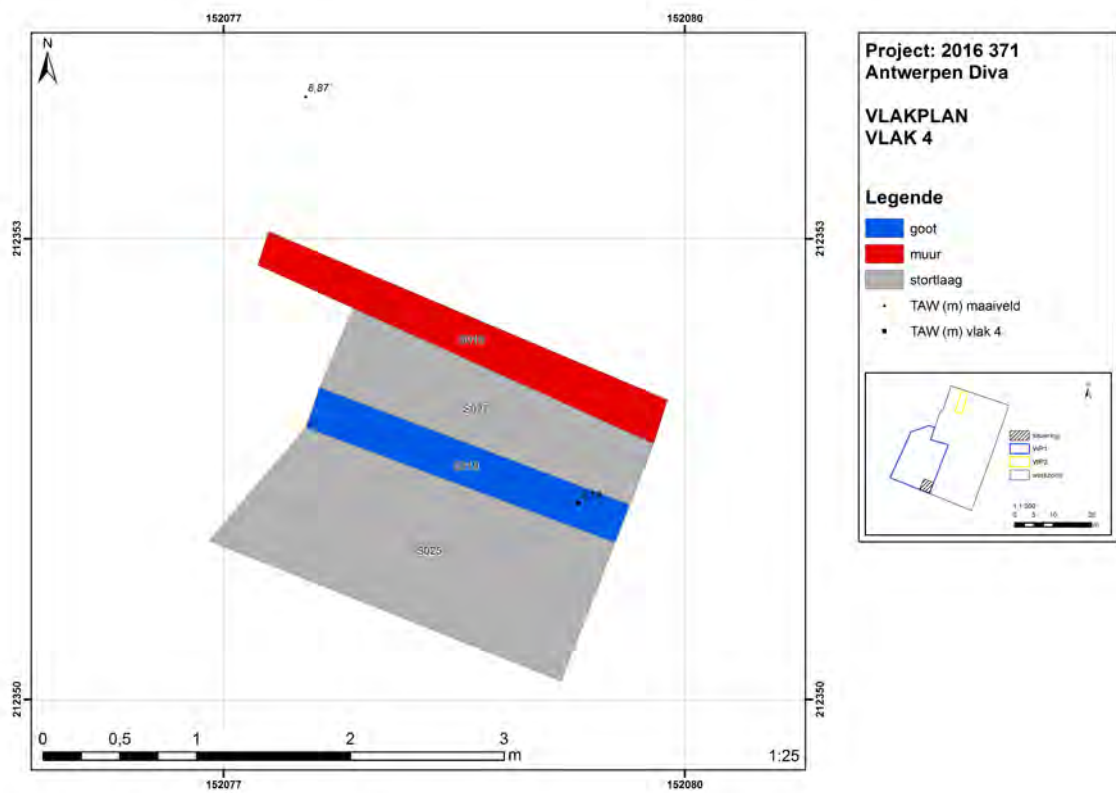

Fig. 93: vlak 4 in detail.

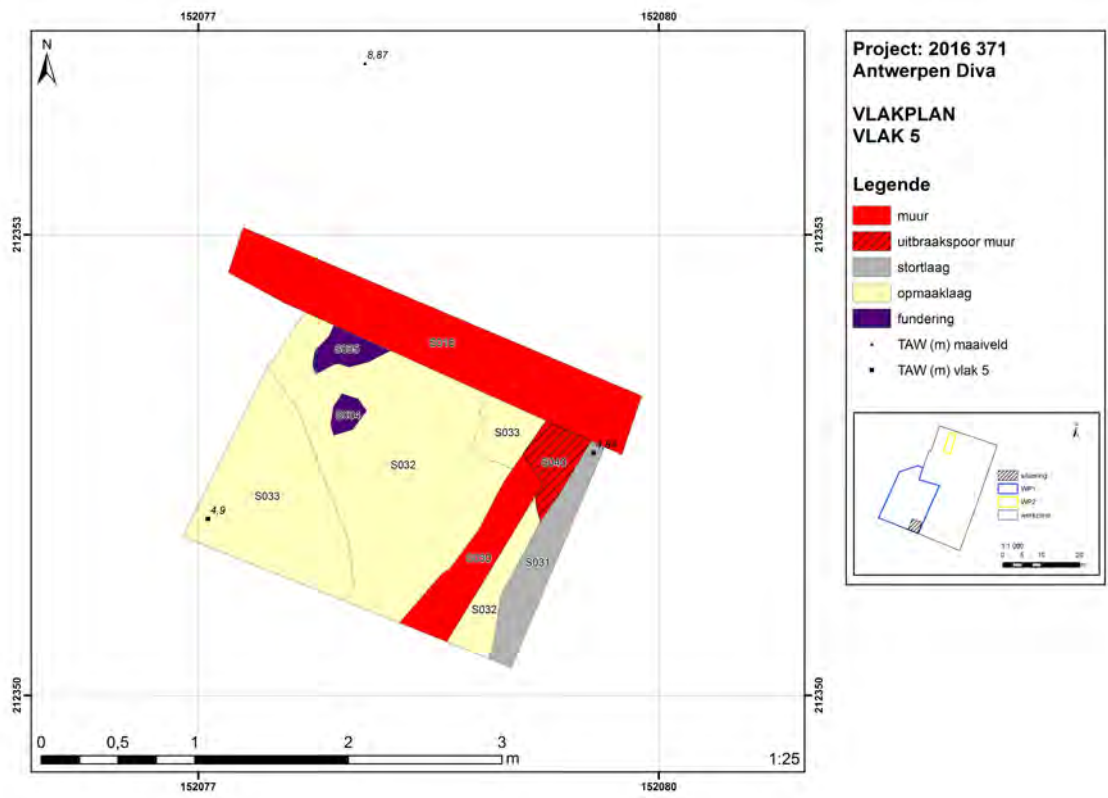

Fig. 94: vlak 5 in detail.

Bijlage 2

Kaarten en fotogrammetrische afbeeldingen van de profielen uit het onderzoeksgebied, met dateringsinterpretatie visualizer d.m.v. kleuren.

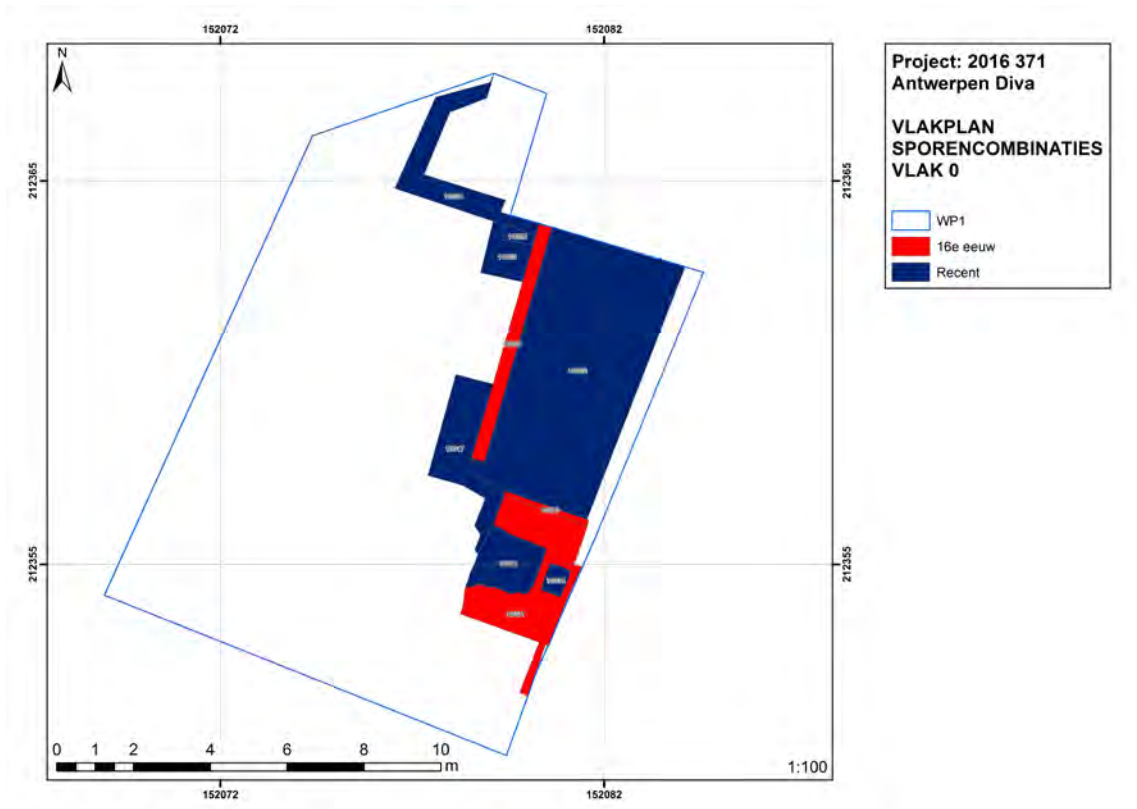

Fig. 95: overzichtskaart van vlak 0.

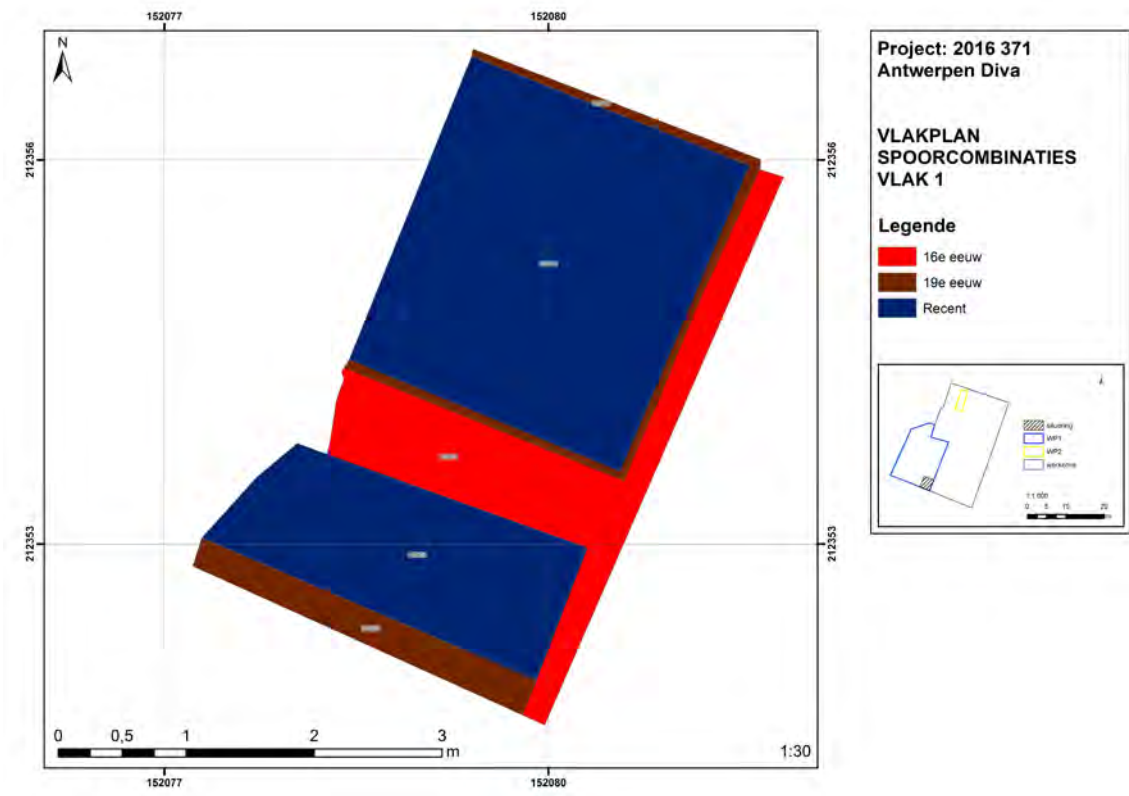

Fig. 96: vlak 1 in detail.

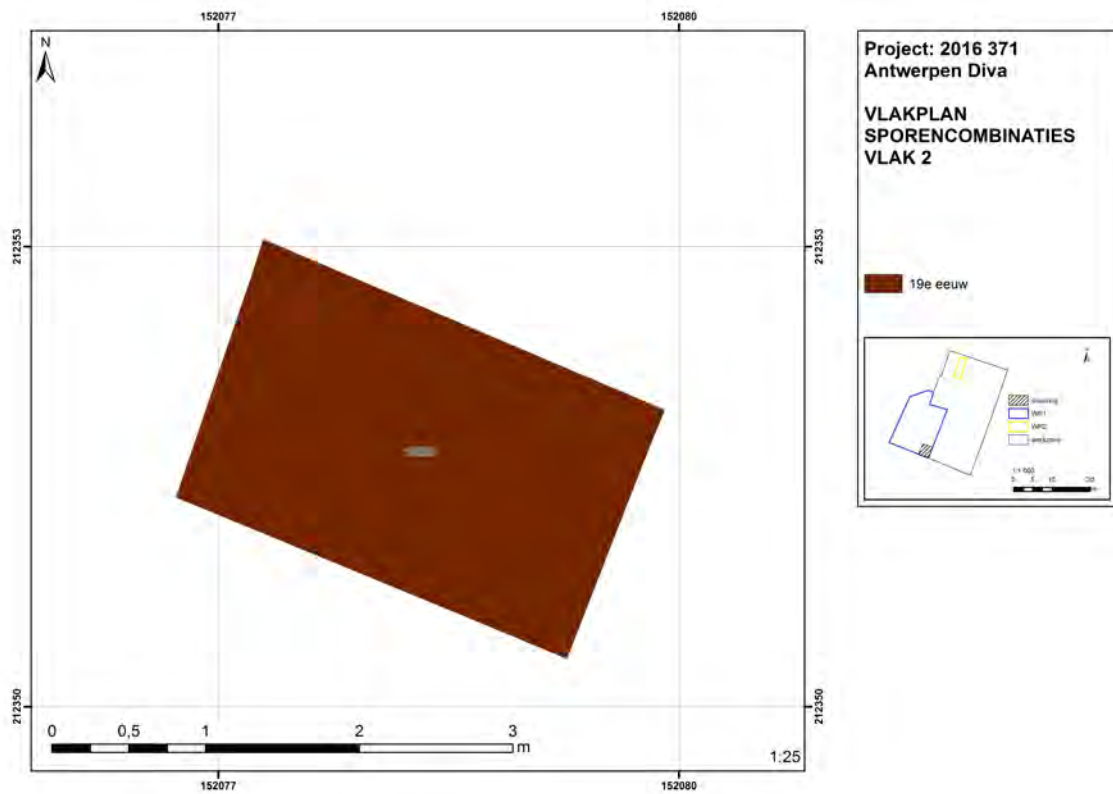

Fig. 97: vlak 2 in detail.

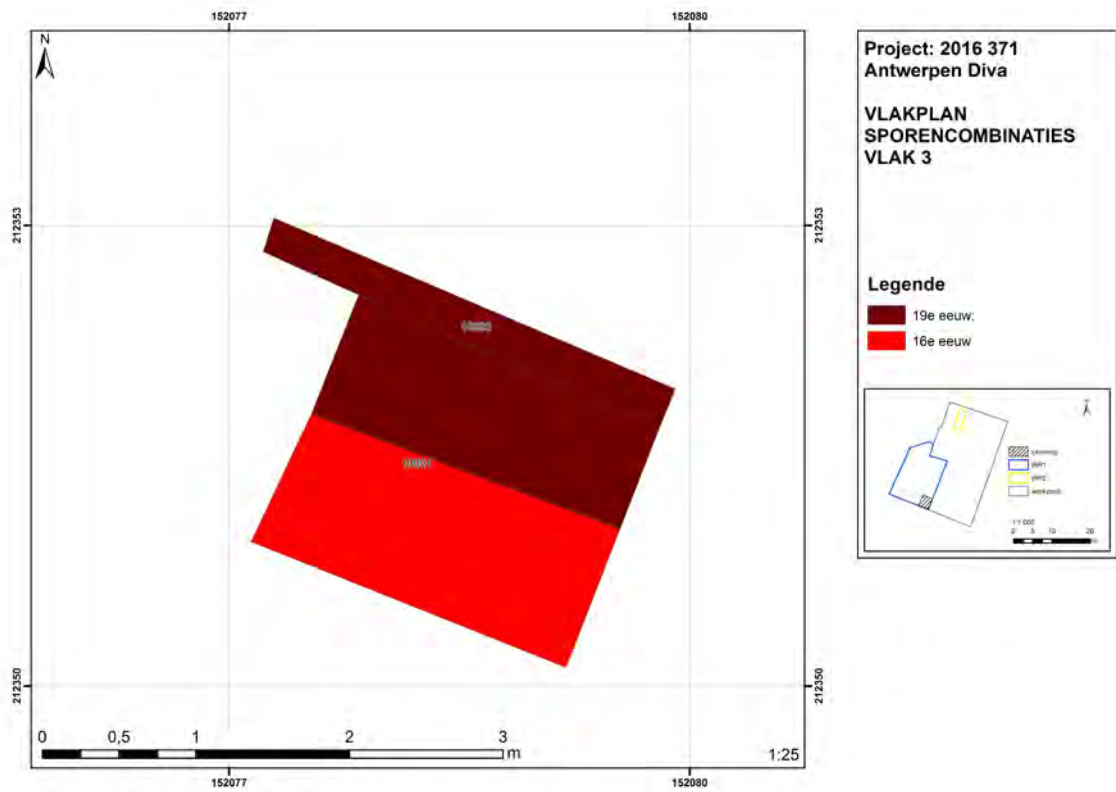

Fig. 98: vlak 3 in detail.

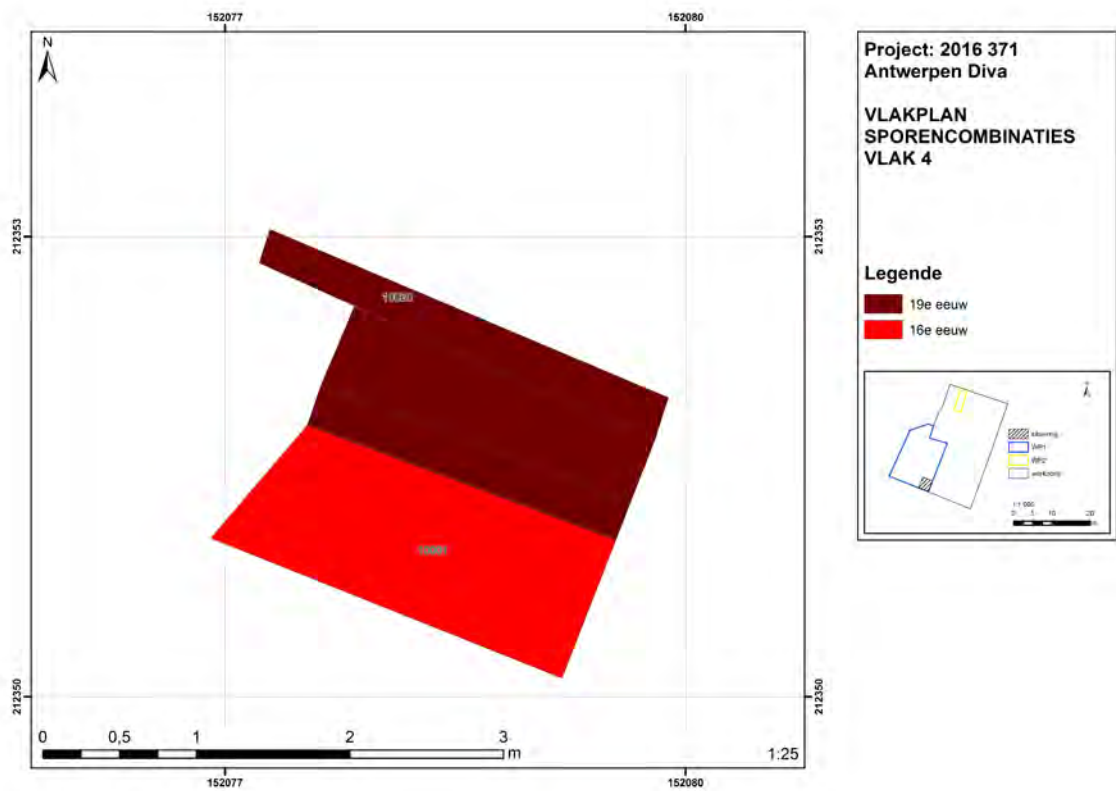

Fig. 99: vlak 4 in detail.

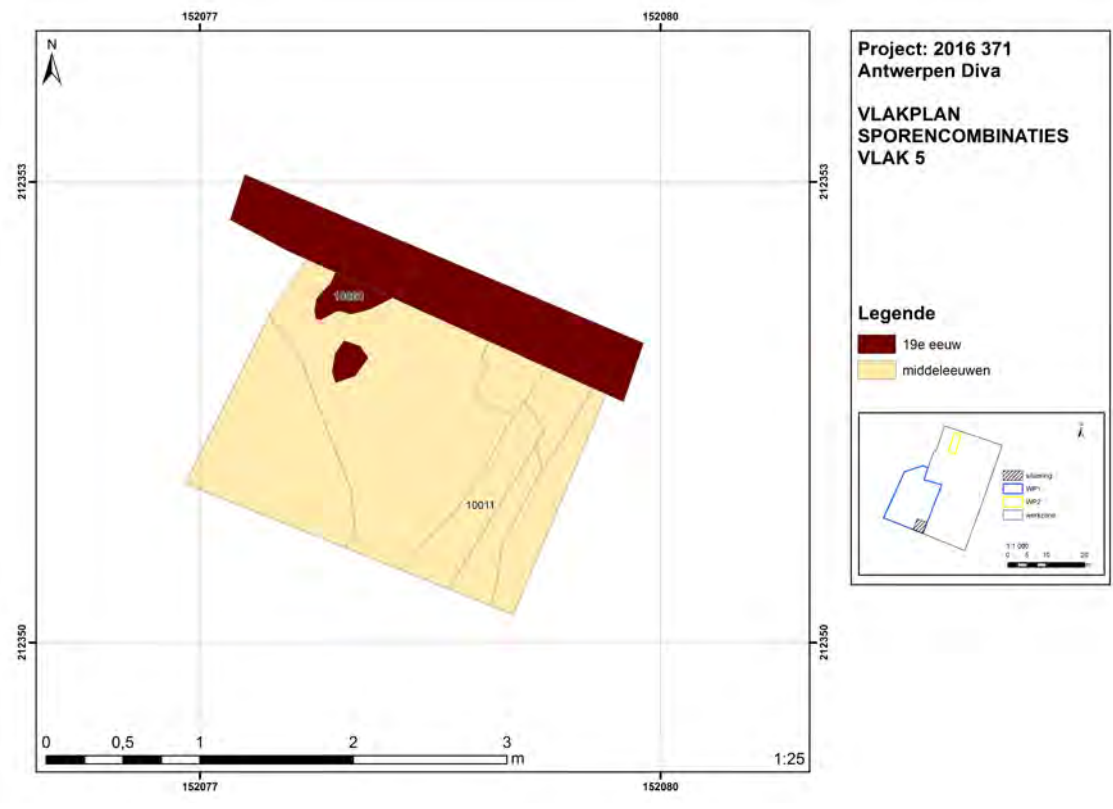

Fig. 100: vlak 5 in detail.

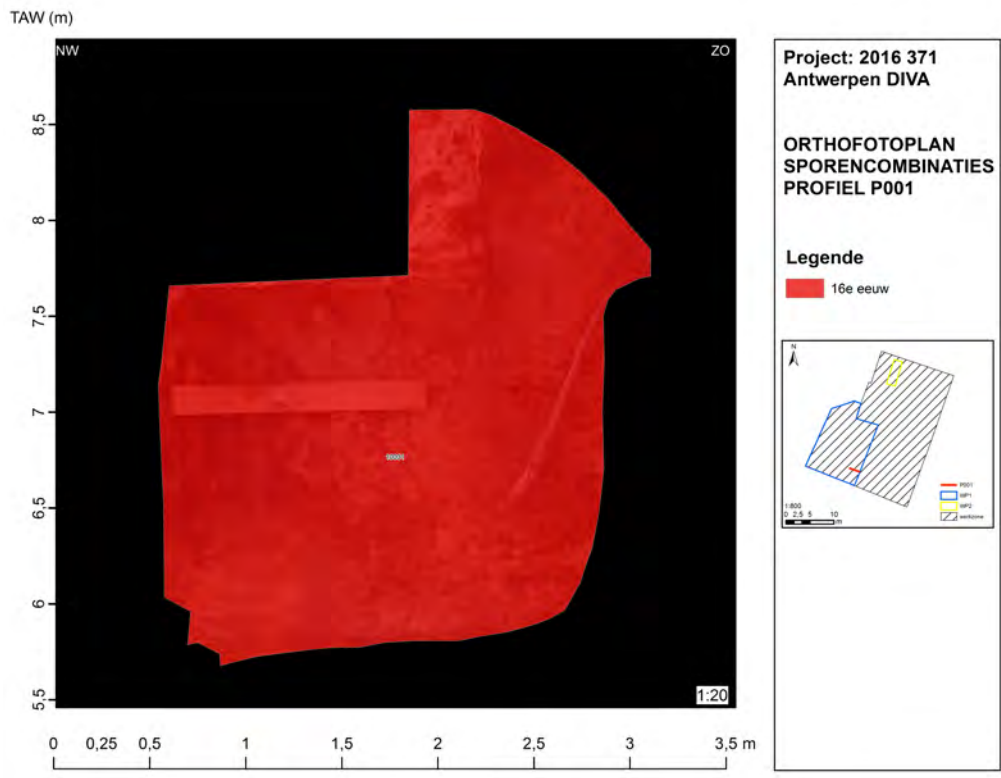

Fig. 101: profiel 001.

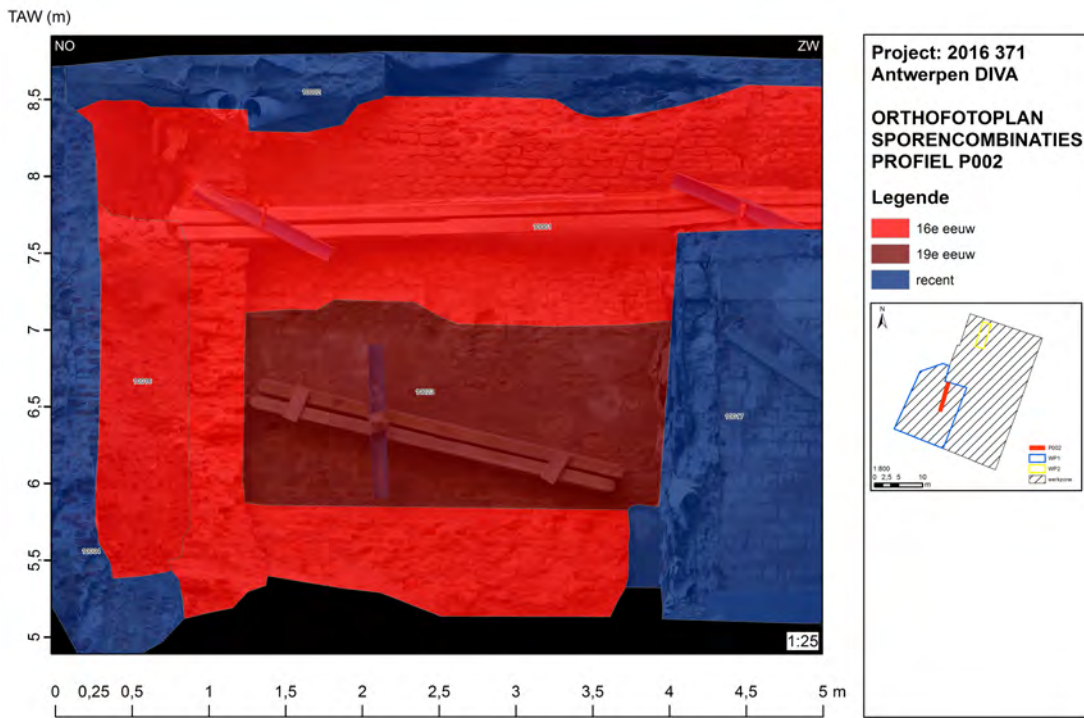

Fig. 102: profiel 002.

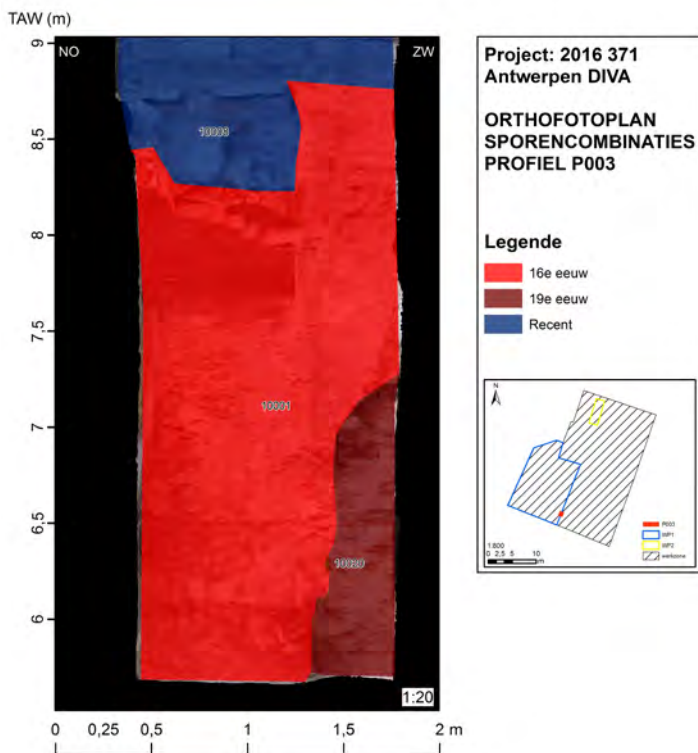

Fig. 103: profiel 003.

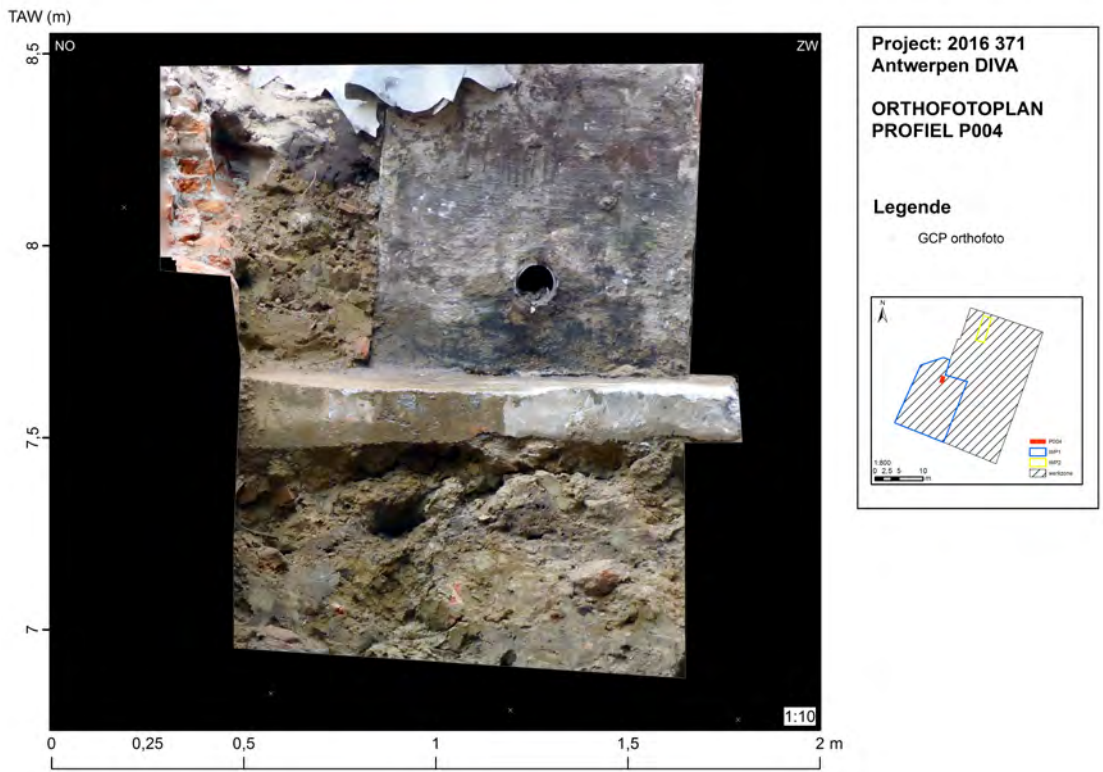

Fig. 104: profiel 004 zonder dateringsinterpretatie (niet ter sprake gekomen in het rapport).

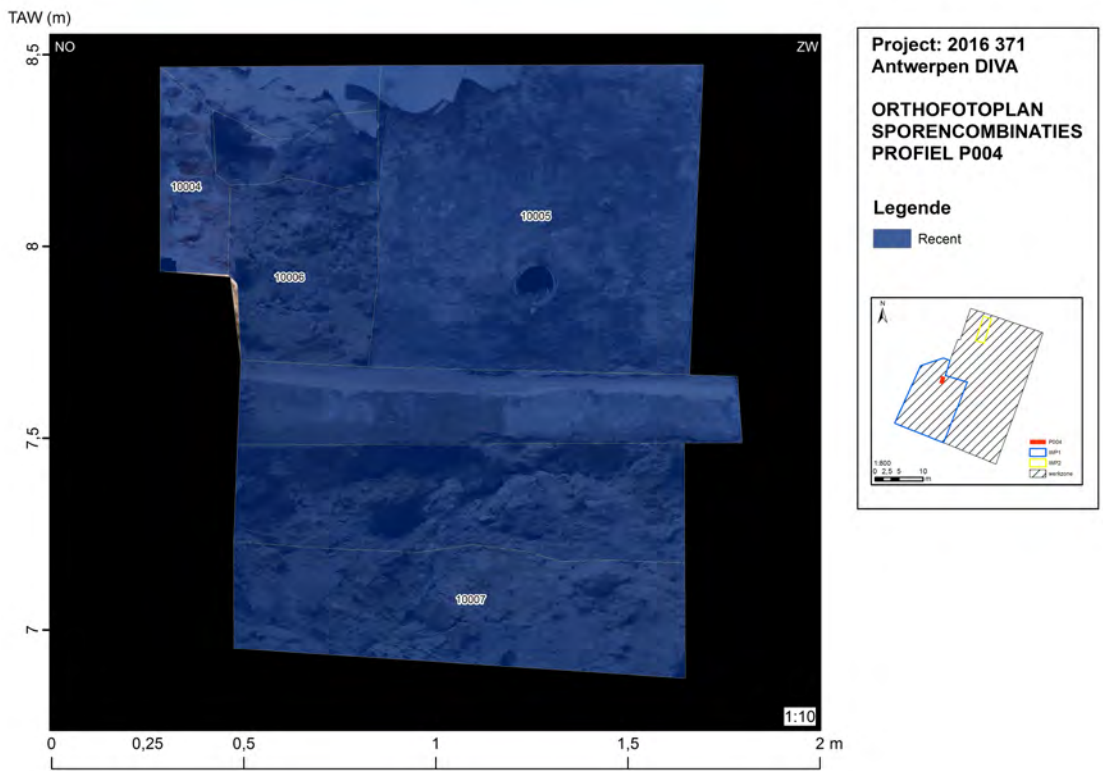

Fig. 105: profiel 004 met interpretatie.

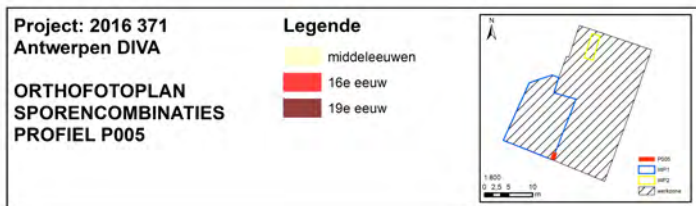
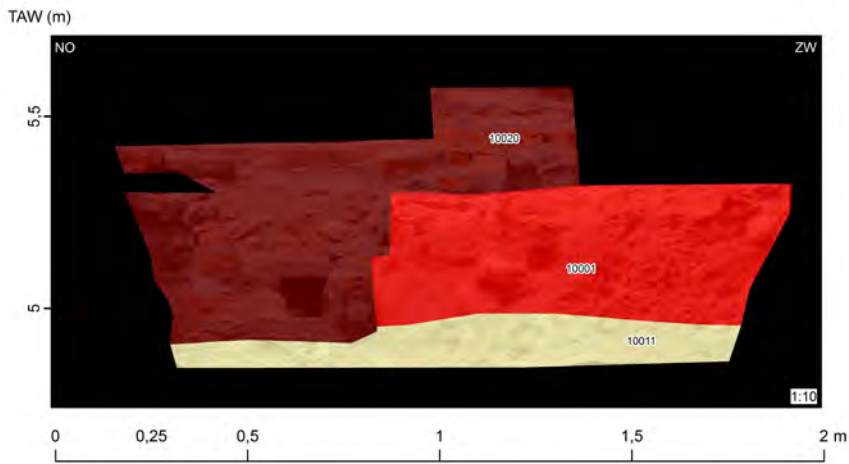

Fig. 106: profiel 005.

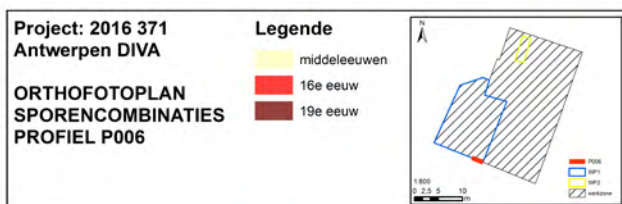
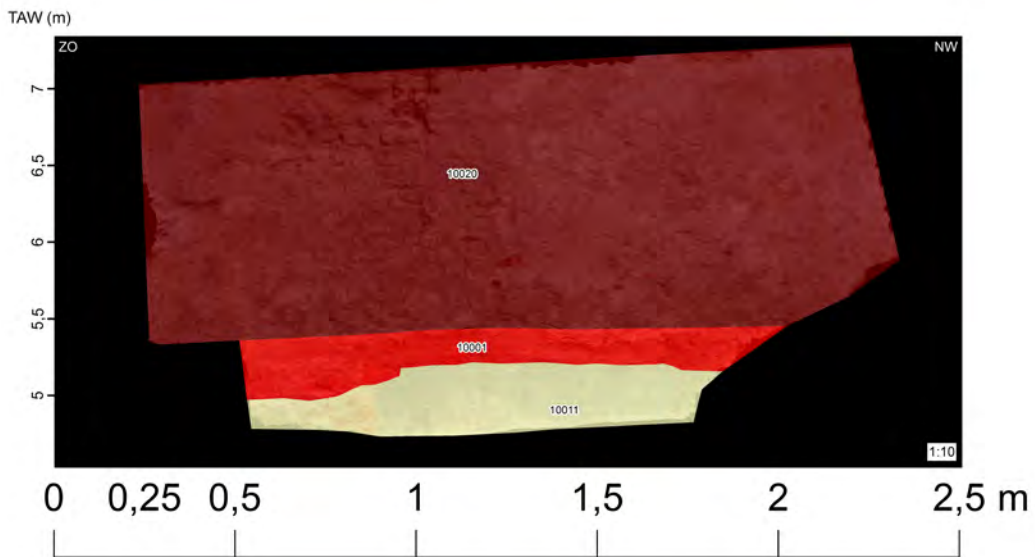

Fig. 107: profiel 006.

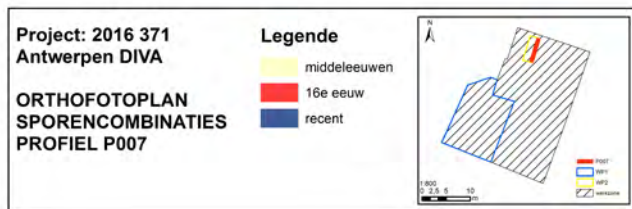
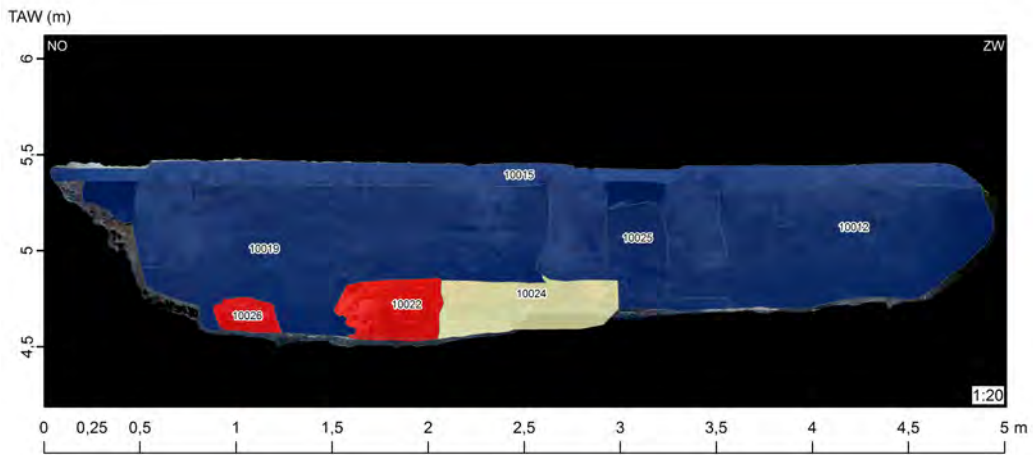

Fig. 108: profiel 007.

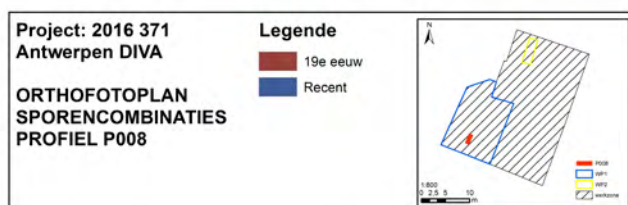
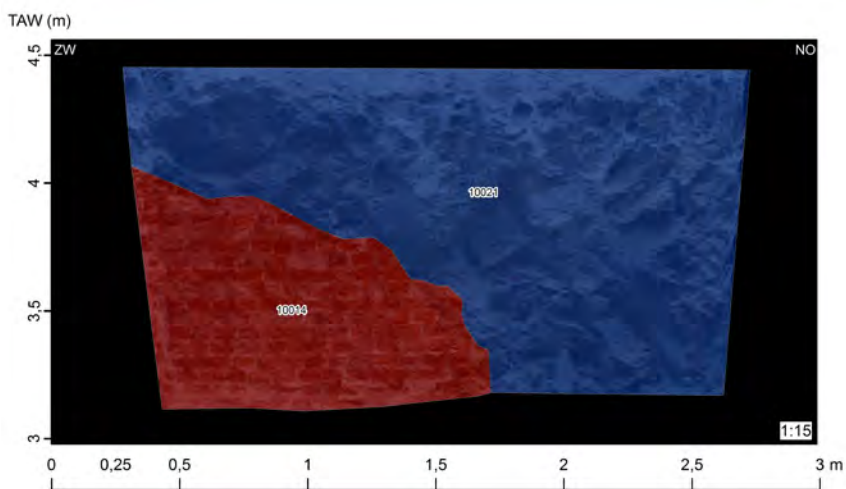

Fig. 109: profiel 008.

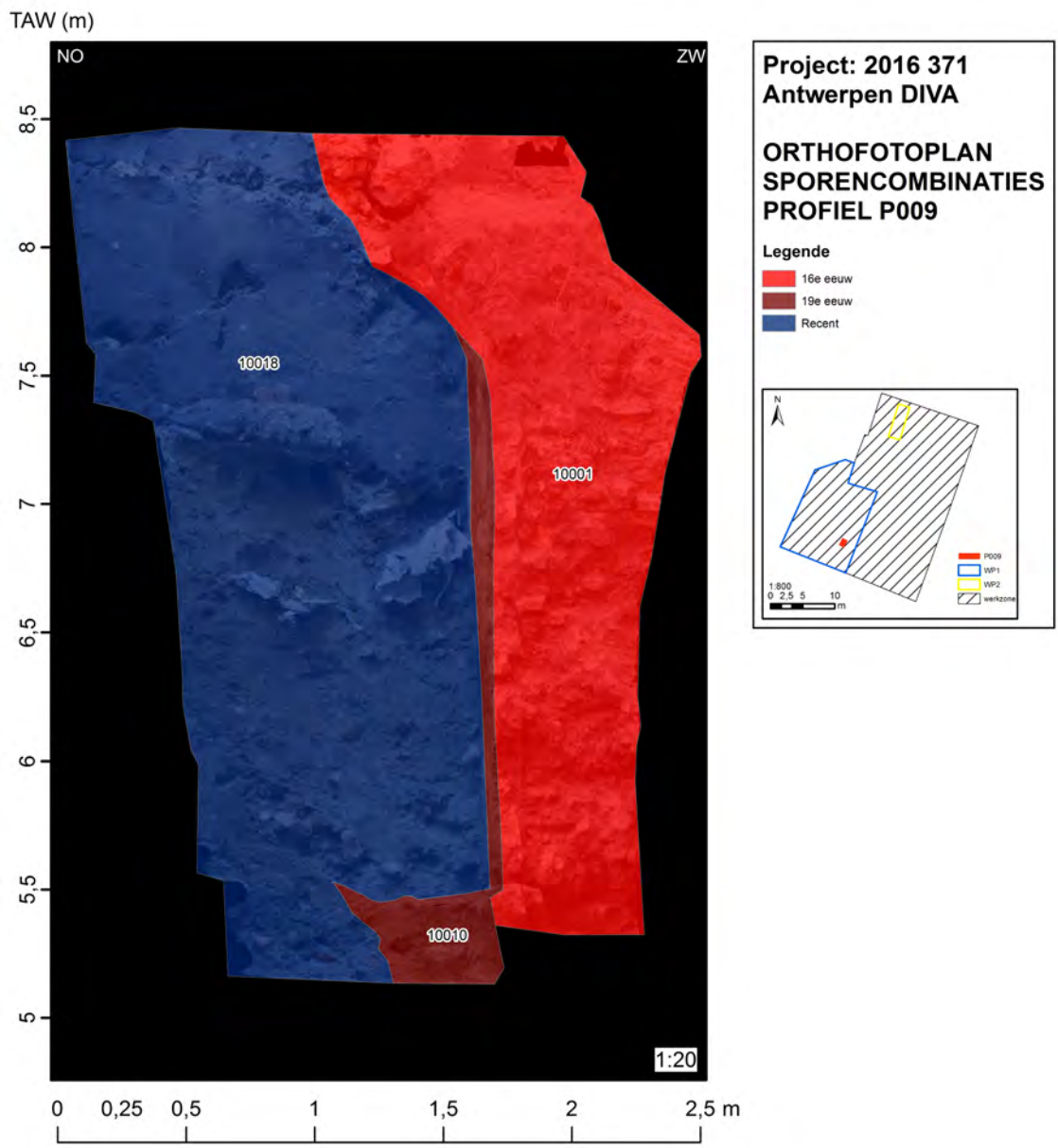

Fig. 110: profiel 009.

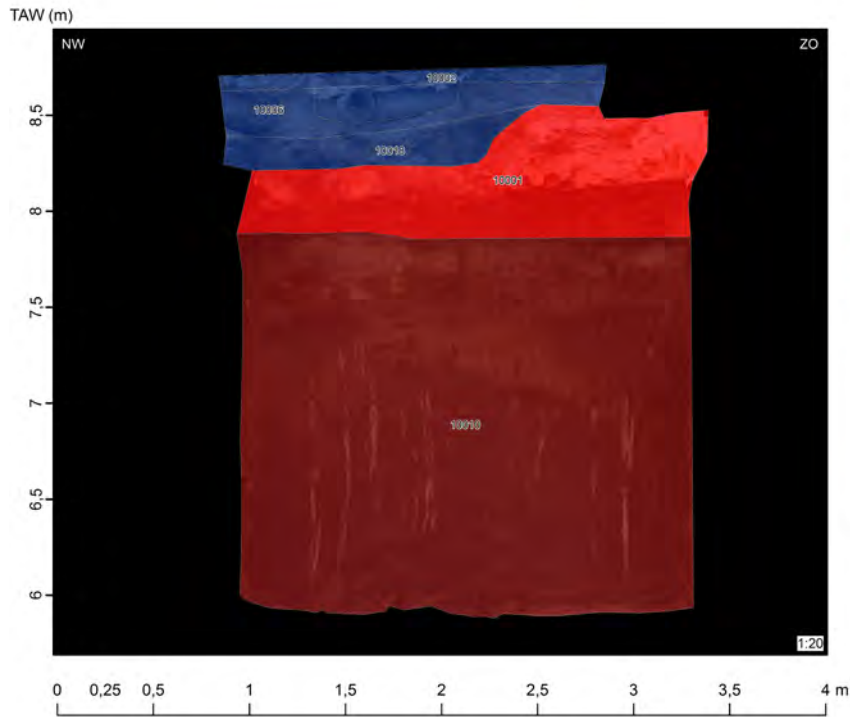

Fig. 111: profiel 010.

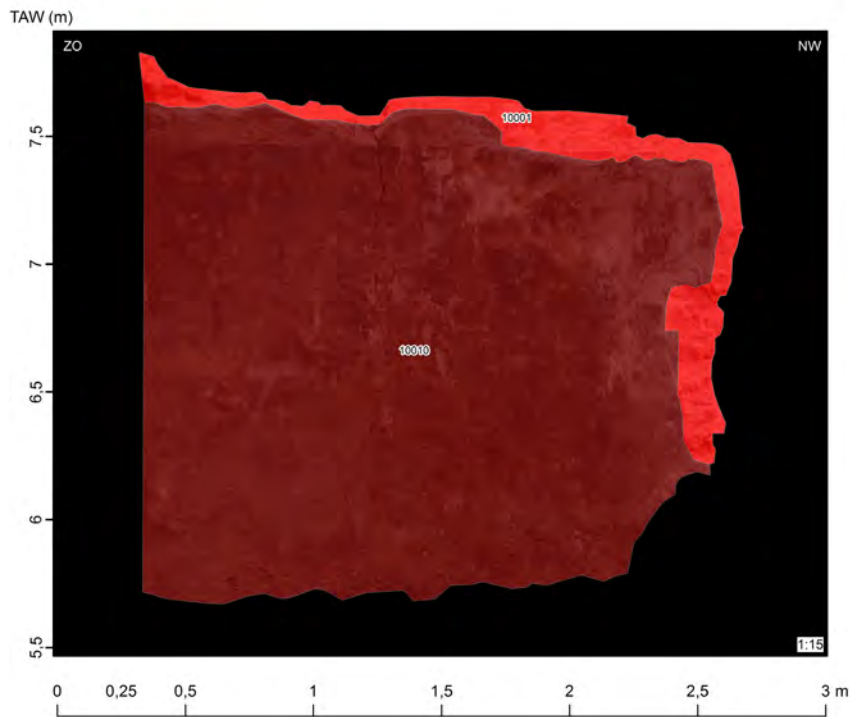

Fig. 112: profiel 011.

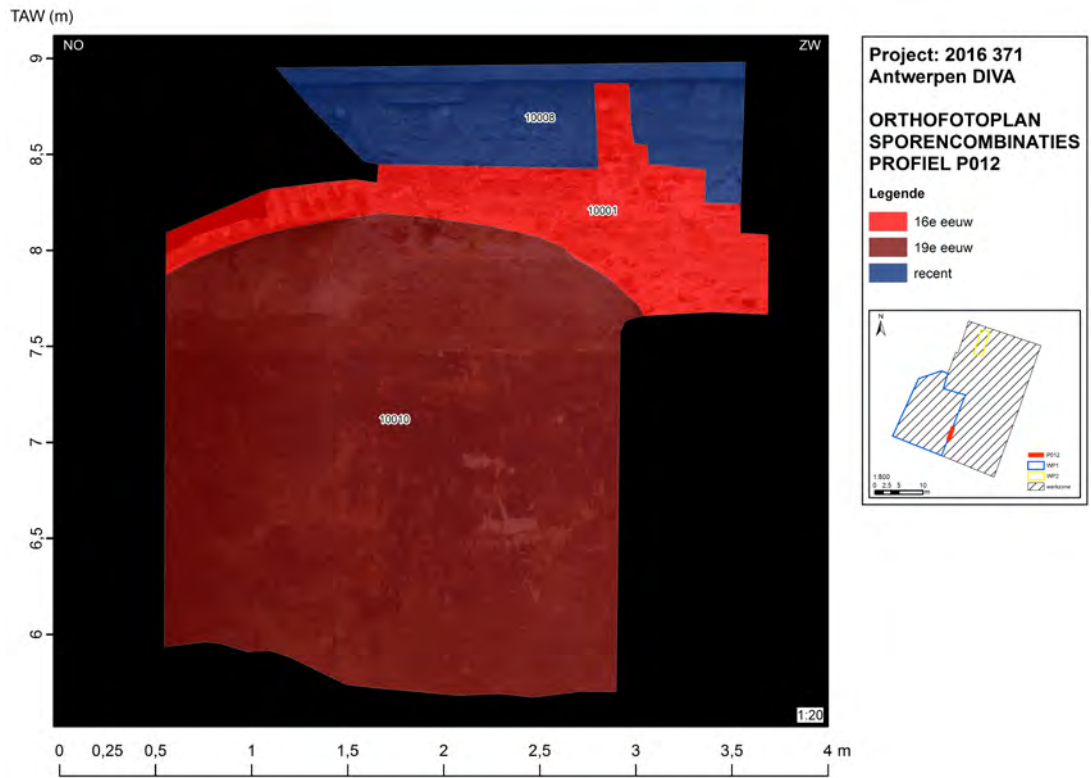

Fig. 113: profiel 012.

Bijlage 3 Muurarcheologisch onderzoek door Marjolein Deceuninck (Fenix bvba 2016) (onuitgegeven rapport).

In opdracht van Gate bvba heeft Fenix bvba een beperkt muurarcheologisch onderzoek uitgevoerd in de kelder van het pand aan de Gildenkamersstraat 8. In de kelder bevindt zich een dichtgemetselde opening vlak boven de vloer. Er dient te worden nagegaan wat er zich mogelijk achter de invulling bevindt.

Het onderzoek is gestart met de registratie van het bouwspoor. Het gaat om een kettingboogvormige opening met een invulling in baksteenmetselwerk. Het hoogste punt van de boog bevindt zich 67 cm boven het huidige vloeroppervlak van de kelder. De boog is ingevuld met bakstenen van 17/17,5 x 8/8,5 x 5 cm (l x br x h). Het gaat om een invulling gezien de bakstenen niet zijn ingebonden in de boog. De keldervloer bestaat eveneens uit bakstenen en is tegen het metselwerk aangelegd. De vloer is gelijktijdig of later dan het invulmetselwerk aangelegd.

Vervolgens is een deel van het invulmetselwerk verwijderd. De grijze cementmortel is vrij hard en bevat zwarte en witte insluitsels. Vermoedelijk gaat het respectievelijk om as en kalk. Dit soort mortels is gebruikelijk voor de tweede helft van de 19de eeuw. Achter de invulling bevindt zich een laagje pure cement en daarachter een wit doek. De volledige invulling is verwijderd en daarna is het doek weggenomen. Achter het doek is een dik bouwplastic vrijgelegd met daarachter een wit doek en metselwerk in snelbouwstenen. De muur in snelbouwsteen is de fundering van de gevel van het trappenhuis. Deze gevel is herbouwd tijdens restauratiewerken aan het pand in 1980. Tenslotte is een baksteen uit de vloer weggebroken en daarbij is vastgesteld dat de mortel dezelfde is als die van de invulling. De invulling en de huidige keldervloer zijn bijgevolg gelijktijdig tot stand gekomen.

Op een plan van 1876 is de bestaande toestand van dat ogenblik te zien. De trap is duidelijk zichtbaar maar er is geen doorgang te zien. Wel bevindt zich achter de muur met de opening nog een kelderruimte. Ook op de gelijkvloerse verdieping bevinden zich in deze fase nog ruimtes en is er nog geen sprake van de binnenkoer. De muur is rood ingekleurd en op historische plannen betekent deze code doorgaans dat iets wordt verbouwd of aangepast. Waarschijnlijk dateren zowel de keldervloer als de invulling van deze bouwfase. Tijdens de opgraving van de binnenkoer kan de stratigrafie aan de buitenzijde van het gebouw mogelijk meer duidelijkheid bieden over een doorgang.

Figuur 1: Nis voor aanvang van het onderzoek

Figuur 2: Doek achter de invulling

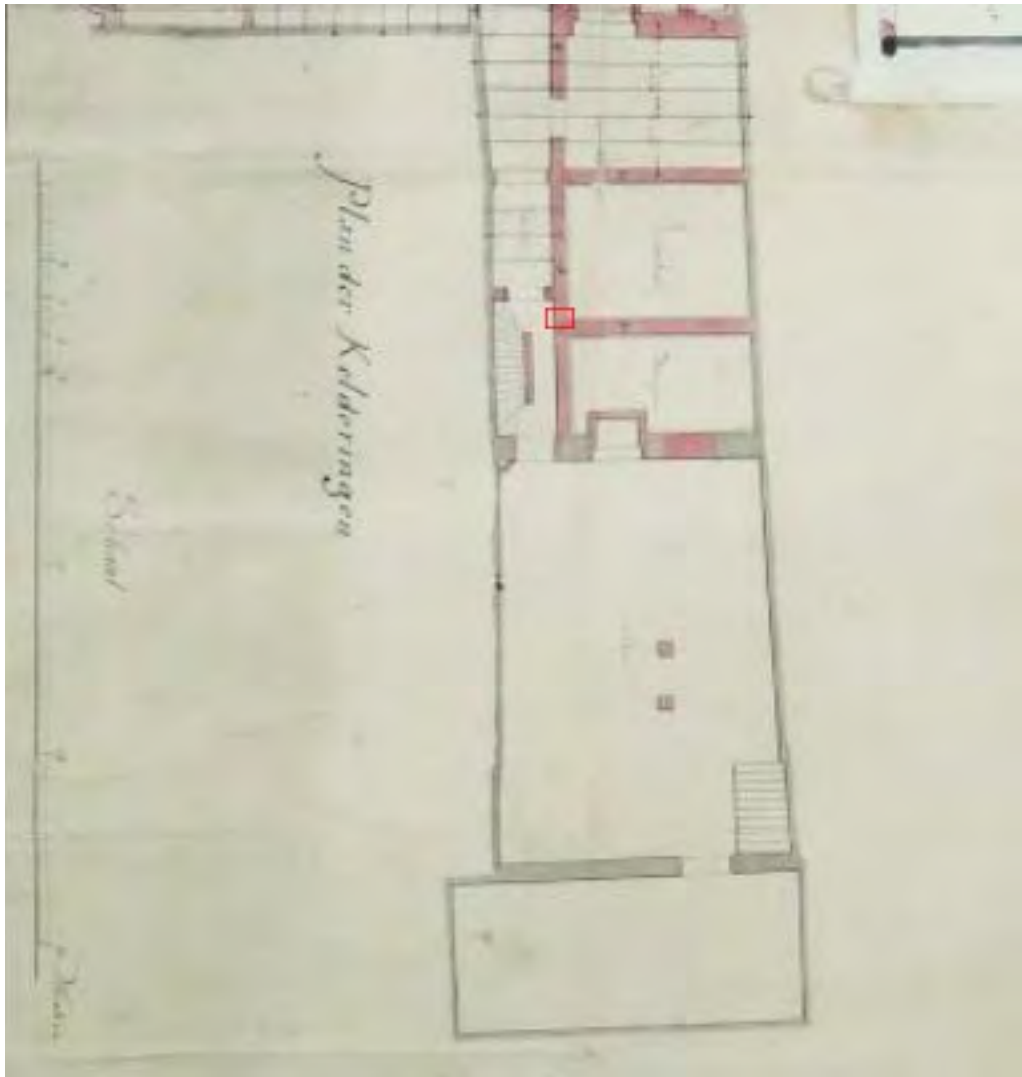
Figuur 3: Aansluiting tussen invulling en vloer van de kelder

Figuur 4: Muur in snelbouwsteen met daarvoor een doek en bouwplastic

Figuur 5: Identieke morel in de invulling (l) en de vloer van de kelder (r)

Figuur 6: Plan van 1876 met lokalisatie van de opening (uit: P. Maclot, C.-H.-E.- Rapport en Effectenrapport van het bouwblok achter het Stadhuis ten behoeve van het reconversieproject tot Museum voor Edelsmeedkunst, Zilver en Diamant van de Provincie Antwerpen, onuitgegeven onderzoeksrapport, 2015, p. 135)

15. Lijsten

Werkputlijst

Werkput	oppervlakte (m ²)	sporen	profielen
WP1	152,317	S001-050	P001-P006
		S071-101	P008-P012
WP2	9,621	S051-070	P007
WP1+2	161,938	S001-101	P001-P012

Profiellijst

Profiel	Datum	Type onderzoek	Werkput	X	Y	classificatie	intrerpretatie	Foto	Plan
P001	11/01/2016	Opgraving	1	152079,227	212353,359	Antropogeen	S001	F0162	9
P002	14/02/2017	Opgraving	1	152079,449	212360,901	Antropogeen	S002-004 & S071-084	F1571	10
P003	6/01/2017	Opgraving	1	152080,087	212352,413	Antropogeen	S005	F0345	11
P004	23/01/2017	Opgraving	1	152078,928	212363,224	Antropogeen	S010-016	F0773	12
P005	24/01/2017	Opgraving	1	152079,463	212350,815	Antropogeen	S017 & S019-029	F1022	1
P006	25/01/2017	Opgraving	1	152078,428	212350,427	Antropogeen	S032-034 & S036-039 & S041-S046	F1096	14
P007	7/02/2017	Opgraving	2	152088,137	212372,561	Antropogeen	S051-070	F1526	15
P008	15/02/2017	Opgraving	1	152074,755	212355,178	Antropogeen	S047-S049	F1766	16
P009	10/05/2017	Opgraving	1	152078,770	212354,770	Antropogeen	S084-S091	F1878	17
P010	8/06/2017	Opgraving	1	152080,616	212356,345	Antropogeen	S003, 011, 084, 092 & 095	F2099	20
P011	8/06/2017	Opgraving	1	152079,690	212353,616	Antropogeen	S096 & 001	F2095	21
P012	8/06/2017	Opgraving	1	152081,021	212354,563	Antropogeen	S001, 092, 094, 097 & 098	F2088	22

Boringen

Profiel	Datum	Type onderzoek	X (LAM72)	Y (LAM72)	Diameter boor (cm)	Techniek	TAW top boring (m)	classificatie	intrerpretatie	Foto	Plan
P006.b	25/01/2017	Opgraving	152077,935	212351,329	7	Edelman	4,9	OB	Antropogeen-C	F1155-F1171	2

Boorbeschrijving

Profiel	Spoor	Datum	begindiepte (cm)	einddiepte (cm)	textuur	kleur	Vochtigheid	Bodem structuur	fenomenen - processen	grensduidelijkheid ondergrens	intrerpretatie
P006.b	S041	25/01/2017	0	30	Z	GEBR	Droog	\$	\$	scherp	Antropogeen
P006.b	S042	25/01/2017	30	70	Z	BE	Droog	Korrelig	\$	scherp	MB
P006.b	S043	25/01/2017	70	140	P	BE	Droog	Korrelig	\$	vaag	MB
P006.b	S044	25/01/2017	140	145	Ez.	BR	Droog	Kruimelig	\$	scherp	MB
P006.b	S045	25/01/2017	145	170	Se	BR	Droog	Korrelig	schelpen	scherp	MB
P006.b	S046	25/01/2017	170	200	Se	GR	Droog	Korrelig	zeer veel schelpen	\$	MB

Monsterlijst

Monsternummer	Datum	Spoor	Aardkundige eenheid	Inzamelwijze	Doel	Profiel	Zeefstaal
M9001	25/01/2017	39	Z	profiel	14C/pollen	6	ja
M9002	8/02/2017	69	Z	profiel	14C/pollen	7	ja
M9003	8/02/2017	59	Z	profiel	14C/pollen	7	ja
M9004	8/02/2017	65	Z	vlak	14C/pollen	7	ja

Plannenlijst

NUMMER	TYPE	ONDERWERP	SCHAAL	AANMAAK	DATUM
1	Vlakplan	Projectgebied	1:400	digitaal	13/06/2017
2	Vlakplan	Profielen	1:200	digitaal	15/06/2017
3	Vlakplan	Vlak 1	1:100	digitaal	13/06/2017
4	Vlakplan	Vlak 1 detail	1:30	digitaal	13/06/2017
5	Vlakplan	Vlak 2	1:25	digitaal	13/06/2017
6	Vlakplan	Vlak 3	1:25	digitaal	16/06/2017
7	Vlakplan	Vlak 4	1:25	digitaal	16/06/2017
8	Vlakplan	Vlak 5	1:25	digitaal	13/06/2017
9	Orthofotoplan	Profiel P001	1:20	digitaal	14/06/2017
10	Orthofotoplan	Profiel P002	1:25	digitaal	15/06/2017
11	Orthofotoplan	Profiel P003	1:25	digitaal	15/06/2017
12	Orthofotoplan	Profiel P004	1:10	digitaal	14/06/2017
13	Orthofotoplan	Profiel P005	1:10	digitaal	15/06/2017
14	Orthofotoplan	Profiel P006	1:10	digitaal	14/06/2017
15	Orthofotoplan	Profiel P007	1:20	digitaal	15/06/2017
16	Orthofotoplan	Profiel P008	1:15	digitaal	14/06/2017
17	Orthofotoplan	Profiel P009	1:20	digitaal	15/06/2017
18	Vlakplan	Vlak 0	1:100	digitaal	15/06/2017
19	Orthofotoplan	Spoor 008	1:25	digitaal	14/06/2017
20	Orthofotoplan	Profiel P010	1:20	digitaal	14/06/2017
21	Orthofotoplan	Profiel P011	1:15	digitaal	14/06/2017
22	Orthofotoplan	Profiel P012	1:20	digitaal	14/06/2017
23	Orthofotoplan	Spoor 001, 084, 092-094	1:20	digitaal	14/06/2017
24	Vlakplan	Structuren	1:100	digitaal	16/06/2017
25	Vlakplan	Sporencombinaties_vlak0	1:100	digitaal	16/06/2017
26	Vlakplan	Sporencombinaties_vlak1	1:30	digitaal	16/06/2017
27	Vlakplan	Sporencombinaties_vlak2	1:25	digitaal	16/06/2017
28	Vlakplan	Sporencombinaties_vlak3	1:25	digitaal	16/06/2017
29	Vlakplan	Sporencombinaties_vlak4	1:25	digitaal	16/06/2017
30	Vlakplan	Sporencombinaties_vlak5	1:25	digitaal	16/06/2017
31	Orthofotoplan	Sporencombinaties P001	1:20	digitaal	19/06/2017
32	Orthofotoplan	Sporencombinaties P002	1:25	digitaal	19/06/2017
33	Orthofotoplan	Sporencombinaties P003	1:20	digitaal	19/06/2017
34	Orthofotoplan	Sporencombinaties P004	1:10	digitaal	19/06/2017
35	Orthofotoplan	Sporencombinaties P005	1:10	digitaal	19/06/2017
36	Orthofotoplan	Sporencombinaties P006	1:10	digitaal	19/06/2017
37	Orthofotoplan	Sporencombinaties P007	1:20	digitaal	19/06/2017
38	Orthofotoplan	Sporencombinaties P008	1:15	digitaal	19/06/2017

39	Orthofotoplan	Sporencombinaties P009	1:20	digitaal	19/06/2017
40	Orthofotoplan	Sporencombinaties P010	1:20	digitaal	19/06/2017
41	Orthofotoplan	Sporencombinaties P011	1:15	digitaal	19/06/2017
42	Orthofotoplan	Sporencombinaties P012	1:20	digitaal	19/06/2017
43	Boring	Boring P006.b	\$	digitaal	19/06/2017

Sporenlijst

Spoor	Vlak	Profiel	Datum	Werkput	Vorm	Type	Lengte (cm)	Breedte (cm)	Diepte (cm)	gaafheid	bioturbatie	HOM/HET	Kleurtint	Kleur1	Kleur2	Kleur3	Textuur	Inclusies	Opmerking	Spoorcombi.	Datering	Foto	Plan
001	V0-1	P001	4/01/17	1	LIN	MU	245	90	>293										cfr. Muurlijst	10001	16e eeuw	F0164	3,4, 18, 21, 24, 25, 26 & 31
002	V0	P002	6/01/17	1	LIN	MU	637	35	1,45										cfr. Muurlijst	10009	16e eeuw	F1181	10, 2
003	V0	P002	6/01/17	1	RH	VLR	708	362	15-50										cfr. Vloerlijst	10002	Recent	F1571	10
004		P002	6/01/17	1	RH	LOP	\$	\$	23	Scherp		HOM		GR				stabilisé		10002	Recent	F1571	10
005	V0	P003	6/01/17	1	LIN	MU	104		254										cfr. Muurlijst	10001	16e eeuw	F0345	3,4, 11 & 18
006	V1		6/01/17	1	ORM	LS	\$	\$	\$	Scherp	Geen	HET	Licht	BR	BE	GR	Z	KL		10003	Recent	F0347	3-4
007	V1		6/01/17	1	RH	LS	\$	\$	\$			HET	Donker	GR	BR		Z			10003	Recent	F0347	3-4
008	V0	P002	23/01/17	1	LIN - RH	MU	278 / 314	64		Scherp		HOM							cfr. Muurlijst	10004	Recent	F0369	18-19
009		P002	23/01/17	1	XXX	FUN	\$	\$	70	Scherp		HOM	Licht	GR	BL				cfr. Muurlijst	10004	Recent	F1571	10
010	V0	P004	23/01/17	1	VK	Cisterne	84	84	80	Scherp		HOM	Licht	GR					,beton, plastieken afvoer	10005	Recent	F0773	12 & 18
011		P004	23/01/17	1	XXX	LS	\$	\$	20	Scherp		HOM	Licht	BE			Z	STN	Kiezels	10006	Recent	F0773	12
012		P004	23/01/17	1	XXX	LS	\$	\$	18	Scherp		HOM	Donker	GR	DBR		Z			10006	Recent	F0773	12
013	V0	P004	23/01/17	1	XXX	LS	\$	\$	48	Scherp		HET	Licht	BR			Z	Mortel, baksteen, plastieken, kiezels		10006	Recent	F0773	12
014	V0	P004	23/01/17	1	XXX	FUN	\$	134	20	Scherp		HOM	Licht	GR	BL				Beton	10005	Recent	F0773	12

015		P004	23/01/17	1	XXX	LS	\$	\$	30	Scherp		HET	Neutraal	GR	BR		Z	Mortel baksteen		10007	Recent	F0773	12
016		P004	23/01/17	1	XXX	LS	\$	\$	35	Scherp		HET	Licht	BR			Z	Mortel, baksteen		10007	Recent	F0773	12
017	V3	P005	23/01/17	1	RH	VLR	280	162	10										cfr. Vloerlijst	10001	16e eeuw	F1022	6 & 13
018	V1		23/01/17	1	LIN	MU	280	30	\$										cfr. Muurlijst , verlengde huidige doorgang	10020	19e eeuw 1879	F0928	3-4
019	V4	P005	24/01/17	1	LIN	GOO	\$	26	27-48	Scherp									Onder vloer 017; 20x7x8cm bakstenen	10020	19e eeuw 1879	F0906	7 & 13
020		P005	24/01/17	1	LIN	GOO	\$	\$	16											10020	19e eeuw	F1022	13
021	V2	P005	24/01/17	1	RH	VLR	280	140	5											10020	19e eeuw	F1022	5&13
022		P005	24/01/17	1	XXX	LOP	\$	\$	8	Scherp		HOM	Donker	GR			Z	Houtskoolspikkels		10020	19e eeuw	F1022	13
023	V3	P005	24/01/17	1	XXX	LOP	\$	\$	17	Scherp		HOM		Go	GR		Z			10020	19e eeuw	F1022	13
024		P005	24/01/17	1	LIN	GOO	\$	30	30	Scherp										10020	19e eeuw	F1022	13
025	V4	P005	24/01/17	1	XXX	LS	\$	\$	26	Scherp		HET	Neutraal	GR	BR		Z	Mortel	Uitbraak	10001	19e eeuw	F1022	13
026		P005	24/01/17	1	XXX	LS	\$	\$	10	Scherp				Go	BR		Z	Roestbruine klei	Uitbraak	10011	ME	F1022	13
027		P005	24/01/17	1	XXX	LS	\$	\$	12	Scherp			Donker	GR	BR		Z	Mortel, baksteen		10020	19e eeuw	F1022	13
028		P005	24/01/17	1	XXX	LS	\$	\$	25	Scherp		HET	Donker	GR			Z	Aardewerk, baksteen,	Vulling goot 24	10020	19e eeuw	F1022	13
029		P005	24/01/17	1	XXX	LS	\$	\$	12	Scherp		HET						Baksteen, mortel		10011	ME	F1022	13
030	V5	P006	25/01/17	1	LIN	MU	129	27	13	Scherp									cfr. Muurlijst	10011	ME	F1096	8 & 14

031	V5		25/01/17	1	XXX	LS	\$	\$	\$	Scherp		HET						Baksteen, mortel		10011	ME	F1096	8
032	V5	P006	25/01/17	1	XXX	LO	\$	\$	5	Scherp	Matig	HET	Licht	GE	BR		Z			10011	ME	F1096	8 & 14
033	V5	P006	25/01/17	1	XXX	LO	\$	\$	11	Scherp	Matig	HOM	Licht	GR			Z			10011	ME	F1096	8 & 14
034	V5		25/01/17	1	RH	FUN	28	20	\$	Scherp									cfr. Muurlijst	10020	19e eeuw	F1046	8
035	V5		25/01/17	1	LIN	FUN	\$	\$	\$	Scherp									cfr. Muurlijst	10020	19e eeuw	F1046	8
036		P006	25/01/17	1	XXX	MU	\$	\$	\$	Scherp									cfr. Muurlijst	10020	19e eeuw	F1096	14
037		P006	25/01/17	1	XXX	LOP	\$	\$	1	Scherp										10001	16e eeuw	F1096	14
038		P006	25/01/17	1	XXX	FUN	\$	\$	17	Scherp									Geen bepleistering	10001	16e eeuw	F1096	14
039		P006	25/01/17	1	XXX	LO	\$	\$	11	Scherp	Matig	HOM	Donker	ZW	GR		Z	HK		10011	ME	F1096	14
040	V5		25/01/17	1	ORM	UB	55	35	\$	Scherp										10011	ME	F1046	8
041		P006.b	25/01/17	1	XXX	MB	\$	\$	35	Scherp		HOM	Donker	GR	BR	RO	P	FE	Boring	10013	\$	F1162	43
042		P006.b	25/01/17	1	XXX	MB	\$	\$	75	Scherp		HOM	Neutraal	GR	BR	RO	P	FE	Boring	10013	\$	F1162	43
043		P006.b	25/01/17	1	XXX	MB	\$	\$	9	Scherp		HOM	Donker	OR	BR		E		Boring	10013	\$	F1162	43
044		P006.b	25/01/17	1	XXX	MB	\$	\$	5	Scherp		HOM	Donker	OR	BR		E	SCH	Boring	10013	\$	F1162	43
045		P006.b	25/01/17	1	XXX	MB	\$	\$	20	Scherp		HOM	Donker	OR	BR	GR	E	SCH	Boring	10013	\$	F1162	43
046		P006.b	25/01/17	1	XXX	MB	\$	\$	30	Scherp		HOM	Licht	GR	GN		Z	SCH	Boring	10013	\$	F1162	43
047		P008	15/02/17	1	XXX	MU	\$	\$	96	Scherp									cfr. Muurlijst	10014	19e eeuw	F1766	16
048		P008	15/02/17	1	XXX	LS	\$	\$	127	Scherp		HOM	Licht	GR			\$	Beton, mortel, cement		10021	Recent	F1766	16
049		P007	7/02/17	2	XXX	VLR	\$	\$	12	Scherp									cfr. Vloerlijst	10015	Recent	F1507-5216	15
050		P007	7/02/17	2	XXX	GOO	\$	\$	25	scherp										10015	Recent	F1507-5216	15

051		P007	7/02/17	2	XXX	GOO	\$	\$	15	Scherp										10015	Recent	F1507-5216	15
052		P007	7/02/17	2	ORM	LS	\$	\$	90	Scherp		HET	Licht	GR	BR		Z	Baksteen, mortel		10019	Recent	F1507-5216	15
053		P007	7/02/17	2	ORM	LS	\$	\$	50	Scherp		HET	Licht	GR	BR		Z	Baksteen, mortel		10012	Recent	F1507-5216	15
054		P007	7/02/17	2	XXX	LS	\$	\$	48-62	Scherp		HET	Donker	BR	GR		Z	Houtskool, klei, mortel		10012	Recent	F1507-5216	15
055		P007	7/02/17	2	XXX	MU	\$	\$	20										cfr. Muurlijst	10026	16e eeuw	F1507-5216	15
056		P007	7/02/17	2	XXX	MU	\$	\$	32										cfr. Muurlijst	10022	16e eeuw	F1507-5216	15
057		P007	7/02/17	2	XXX	MU	\$	\$	26										cfr. Muurlijst	10022	16e eeuw	F1507-5216	15
058		P007	7/02/17	2	LIN	MU	\$	\$	14										cfr. Muurlijst	10024	ME	F1507-5216	15
059		P007	7/02/17	2	XXX	LO	\$	\$	20	Scherp	Geen	HOM	Licht	GR			Z			10024	ME	F1507-5216	15
060		P007	7/02/17	2	XXX	LO	\$	\$	14	Scherp		HET	Donker	BR	GR		Z	BWK	Harde laag baksteenfragmenten vervat in mix aarde en mortel als opmaak fundering?	10024	ME	F1507-5216	15
061		P007	7/02/17	2	XXX	LS	\$	\$	58	Scherp		HET	Licht	GR	BR		Z	BWK	zeer puinig	10019	Recent	F1507-5216	15
062		P007	7/02/17	2	XXX	LS	\$	\$	8	Scherp		HET	Licht	GR	BR		Z	BWK		10019	Recent	F1507-5216	15
063		P007	7/02/17	2	XXX	LS	\$	\$	35	Scherp		HET	Licht	GR	BR		Z	BWK	Zoals S54 maar lichter	10025	Recent	F1507-5216	15
064		P007	7/02/17	2	XXX	FUN	\$	\$	45										cfr. Muurlijst	10015	Recent	F1507-5216	15
065		P007	7/02/17	2	XXX	FUN	\$	\$	44										cfr. Muurlijst	10015	Recent	F1507-5216	15

066		P007	7/02/17	2	XXX	FUN	\$	\$	50										cfr. Muurlijst	10015	Recent	F1507-5216	15
067		P007	7/02/17	2	XXX	LS	\$	\$	30	Scherp		HET	Licht	GR	BR		Z	BWK	zoals S52	10025	Recent	F1507-5216	15
068		P007	7/02/17	2	XXX	LS	\$	\$	37	Scherp		HET	Donker	BR			Z	HK	Zoals S54	10012	Recent	F1507-5216	15
069		P007	7/02/17	2	XXX	LS	\$	\$	20	Scherp		HET	Donker	BR	GR		Z	HK	Zoals S68	10019	Recent	F1507-5216	15
070		P007	7/02/17	2	XXX	LS	\$	\$	12	Scherp		HET	Licht	GR	BR		Z	BWK	Zoals S53	10019	Recent	F1507-5216	10
071		P002	14/02/17	1	LIN	MU	\$	\$	40										cfr. Muurlijst	10009	16e eeuw	F1571	10
072		P002	14/02/17	1	LIN	MU	\$	\$	44										cfr. Muurlijst	10009	16e eeuw	F1571	10
073		P002	14/02/17	1	XXX	LS	\$	\$	36	Scherp		HOM	Licht	GR	GO		Z	Klei	Gelamineerd	10016	Recent	F1571	10
074		P002	14/02/17	1	XXX	LS	\$	\$	140	Scherp		HET	Licht	GR	GO	BR	Z	BWK		10016	Recent	F1571	10
075		P002	14/02/17	1	XXX	LS	\$	\$	34	Scherp		HOM	Licht	GO	GR		Z		Opmaakzand	10016	Recent	F1571	10
076		P002	14/02/17	1	XXX	LS	\$	\$	57	Scherp		HET	Licht	BR			ZL	BWK		10016	Recent	F1571	10
077		P002	14/02/17	1	XXX	LS	\$	\$	32	Scherp		HET	Licht	GR	BR		Z	BWK	zeer puinrijk uitbraakspoor	10016	Recent	F1571	10
078		P002	14/02/17	1	LIN	MU	\$	\$	300										cfr. Muurlijst	10009	16e eeuw	F1571	10
079		P002	14/02/17	1	LIN	FUN	\$	\$	35	Scherp		HOM	Licht	GR						10001	16e eeuw	F1571	10
080		P002	14/02/17	1	LIN	MU	\$	\$	154										cfr. Muurlijst	10023	19e eeuw	F1571	10
081		P002	14/02/17	1	LIN	MU	\$	\$	64										cfr. Muurlijst	10001	16e eeuw	F1571	10
082		P002	14/02/17	1	LIN	MU	\$	\$	53										cfr. Muurlijst	10017	Recent	F1571	10
083	V0	P002	14/02/17	1	LIN	MU	274	100	256										cfr. Muurlijst	10017	Recent		10 & 18

084		P009	10/05/17	1	XXX	LS	\$	\$	136	Scherp	Geen	HOM	Donker	BR	ZW		Z			10018	Recent	F1959	17-18
085		P009	10/05/17	1	XXX	LS	\$	\$	130	Scherp	Geen	HET	Licht	GR	GO	BR	Z, K	baksteen, mortel, tegel, plastieken cementzakken, betonijzer		10018	Recent	F1960	17
086		P009	10/05/17	1	XXX	LS	\$	\$	70	Scherp	Geen	HET	Licht	GR	GO		Z, K	baksteen, mortel		10018	Recent	F1961	17
087		P009	10/05/17	1	XXX	LS	\$	\$	40	Scherp	Geen	HET					Z	grof puin		10018	Recent	F1962	17
088		P009	10/05/17	1	XXX	LOP	\$	\$	32	Scherp	Geen	HOM	Licht	GR			Z	opmaakzand		10010	19e eeuw	F1963	17
089		P009	10/05/17	1	XXX	LS	\$	\$	43	Scherp	Geen	HET	Licht	BR	Or		Z, K	mortel, plastieken cementzak		10018	Recent	F1964	17
090		P009	10/05/17	1	XXX	LS	\$	\$	35	Scherp	Geen	HET	Donker	BR	GR		Z, K	Baksteen, mortel, metaal, glas, a.w.		10018	Recent	F1965	17
091		P009	10/05/17	1	XXX	VLR	\$	\$	3										cfr. Vloerlijst	10010	19e eeuw	F1966	17
092	V0	P010	8/06/17	1	LIN	MU	214	232	45										cfr. Muurlijst	10001	16e eeuw	F2087-2102	18 & 20
093	V0		8/06/17	1	RH	LS	\$	\$	\$	Scherp	Geen	HOM	Neutraal	GR		Z	baksteen, mortel	stortgat in gewelf	10018	Recent	F2087-2102	18 & 22	
094	V0-1	P012	8/06/17	1	LIN	MU	114	27	31										cfr. Muurlijst	10001	16e eeuw	F2087-2102	3-4 & 22
095	V0-1	P010	8/06/17	1	LIN	MU	234	10	190										cfr. Muurlijst	10010	19e eeuw	F2087-2102	3-4 & 20
096	V1	P011	8/06/17	1	LIN	MU	236	\$	195										cfr. Muurlijst	10010	19e eeuw	F2087-2102	3-4 & 21
097	V1	P012	8/06/17	1	LIN	MU	236	\$	>247										cfr. Muurlijst	10010	19e eeuw	F2087-2102	3-4 & 22
098		P012	8/06/17	1	LIN	MU	\$	\$	\$										cfr. Muurlijst	10008	Recent	F2087-2102	11 & 22

099		P003	6/01/17	1	LIN	MU	\$	\$	54										cfr. Muurlijst	10008	Recent	F0264	11
100		P003	6/01017	1	LIN	MU	\$	\$	60										cfr. Muurlijst	10001	16e eeuw	F0264	11
101		P003	6/01/17	1	LIN	MU	\$	\$	\$										cfr. Muurlijst	10020	19e eeuw	F0264	11

Murenlijst

Spoor	Vulling	Vlak/profiel	Datum	Werkput	Materiaal	Mortelsoort	Mortelkleur	Metselverband	Afmeting (cm)	Beploistering	Herbruik	Opgaande muur	Verstek	Formaat bouwsteen (l x b x h)	Datering	Opmerking
001	101	P001	04/01/2017	1	Baksteen	Kalkmortel	Donkergeel	Halfsteens		Ja		Ja	Nee	19x9x4	16e eeuw	Muur gaat over in tongewelf
002	101	P002	06/01/2017	1	Baksteen	Kalkmortel	Donkergeel	Geen		Nee	Nee	Ja	Nee	22x10x6	16e eeuw	Sterke variatie baksteenformaten, rommelig gemetst
005	101	P003	06/01/2017	1	Baksteen	Kalkmortel	Donkergeel	Geen		Ja		Ja	Nee	19x9x4	16e eeuw	Muur heeft kelderraam dat later toegemetsd is met aanzet gewelf
008	101	V00	23/01/2017	1	Baksteen	Cement	Grijs	Staand		Ja	Nee	Ja	Ja	16x8x5	19e E of 1950	
009	101	P002		1	beton	cement	grijs			nee		nee	Ja		Recent	
014	101	P004		1											Recent	
018	101	V01	23/01/2017	1	Baksteen	Cement	Grijs			Nee	Nee	Ja	Ja	18x9x5	19e eeuw, 1879	
030	101	V01-05	25/01/2017	1	Baksteen	Kalkmortel	Donkergeel			Nee	Nee	Nee	Nee	23x14x6	ME	kloostermoppen, Oude fundering onder muur 038/036
034	101	V05	25/01/2017	1	Kalksteen					Nee	Ja	Nee	Nee		19e eeuw	Brokstuk

035	101	V05	25/01/2017	1	Kalksteen					Nee	Ja	Nee	Nee		19e eeuw	Brokstuk
036	101	P006	25/01/2017	1	Baksteen	Kalkmortel	Donkergeel			Ja		Ja	Nee	18x9x5	19e eeuw	bezet met kalkmortel
038	101	P006	25/01/2017	1	Baksteen	Kalkmortel	Donkergeel			Nee		Nee	Nee	18x9x5	16e eeuw	
047	101	P008	15/02/2017	1											19e eeuw	
055	101	P007	7/02/2017	1	Baksteen	Kalkmortel	Wit			Nee		Nee	Nee		16e eeuw	
056	101	P007	7/02/2017	1	Baksteen	Kalkmortel	Wit			Nee		Nee	Nee		16e eeuw	
057	101	P007	7/02/2017	1	Baksteen	Kalkmortel	Wit	Staand		Nee		Nee	Nee		16e eeuw	met aanzet boog keldergat
058	101	P007	7/02/2017	1	Baksteen	Kalkmortel	Donkergeel			Nee		Nee	Nee	18x9x5	ME	groter baksteenformaat
064	101	P007	7/02/2017	1	Baksteen	Kalkmortel	Donkergeel			Nee		Nee	Ja	18x9x5	Recent	
065	101	P007	7/02/2017	1	Baksteen	Kalkmortel	Donkergeel			Nee		Nee	Ja		Recent	
066	101	P007	7/02/2017	1	Baksteen	Cement									Recent	Voet betonpeiler
071	101	P002	14/02/2017	1	Baksteen					Nee				15x?x5	16e eeuw	gewelf
072	101	P002	14/02/2017	1	Baksteen					Nee					16e eeuw	
078	101	P002	14/02/2017	1	Baksteen					Nee					16e eeuw	
079	101	P002	14/02/2017	1	Baksteen					Nee					16e eeuw	
080	101	P002	14/02/2017	1	Pleister					Ja					16e eeuw	
081	101	P002	14/02/2017	1	Baksteen					Nee					16e eeuw	

Vloerenlijst

Spoor	Vulling	Vlak/profiel	Datum	werkput	Materiaal	Mortelsoort	Mortelkleur	Patroon	Formaat bouwsteen	Datering
003	101	P002	24/01/2017	1	beton+tegels	cement	GR		\$	Recent
017	101	P005 v03	24/01/2017	1	Baksteen	Kalkmortel	wit		19x8x6	16e eeuw
021	101	P005	24/01/2017	1	Baksteen	Kalkmortel	lichtgeel	Halfsteens	17x8x5	19e eeuw 1879
049	101	P007	07/02/2017	2	Beton	cement	GR	\$	\$	Recent
091	101	P009	10/05/2017	1	Beton	Cement	GR	\$	\$	19e eeuw

Vondstenlijst

Vondstnummer	Datum	SP	WP	vlak/profiel	inzamelwijze	materiaal categorie	hoeveelheid	beschrijving	homogeniteit	Datering	X	Y	Z	Foto	Plan
V1001	6/01/2017	007	1	V001	vlak	KER	2	1 rioolbuisfragment, 1 bodemfragment kom met glazuur	heterogeen	recent / 18e-19e E	152079,221	212352,384	5,8	F1974-1979	4
V1002	6/01/2017	007	1	V001	vlak	GLS	2	1 wandfragment wijnfles, 1 bodemfragment flesje	homogeen	19e E	152079,098	212353,1588	5,8	F1980-F1983	4
V1003	24/01/2017	028	1	P005	PR	KER	1	randfragment voorraadpot rood AW		16e E	152079,718	212351,476	5,11	F1984-1989	13
V1004	24/01/2017	026	1	P005	PR	SCH	1	fragmentje St. Jacobsschelp		/	152079,388	212350,608	4,93	F1990-1995	13
V1005	8/02/2017	054	2	P007	PR	KER	1	randfragment proto-steengoed		13e E / 14e E	152088,660	212374,322	4,92	F1996-2001	15
V1006	8/02/2017	054	2	P007	PR	KBW	1	baksteen 19 x 9 x 5 cm		ME	152088,660	212374,322	4,92	F2002-2006	15
V1007	14/02/2016	074	1	P002	PR	KER	6	2 bodemfragmenten rood AW met glazuur, 1 randfragment voorraadpot rood AW met glazuur, 1 wandfragment rood AW, 1 wandfragment roodbeschilderd AW, 1 scherf glas	heterogeen	10e E - 12e E / 16e E	152080,244	212363,459	6,56	F2007-2010	10
V1008	14/02/2017	076	1	P002	PR	KER	1	wandfragment rood AW met glazuur		16e E	152080,227	212363,662	6,014	F2011-2014	10
V1009	14/02/2017	XXX	1	P002	PR	KER	1	tegelfragment met glazuur, gevonden in puin voor het profiel		16e E	\$	\$	\$	F2015-2019	\$
V1010	10/05/2017	090	1	P009	PR	KER	2	1 randfragment en 1 wandfragment Porseleinen kom		recent	152078,770	212354,770	5,21	F2020-2022	17

V1011	10/05/2017	090	1	P009	PR	MTL	1	Cilindrisch stuk buis: ca. 10cm x 4cm		recent	152078,770	212354,770	5,21	F2023-2025	17
V1012	10/05/2017	090	1	P009	PR	GLS	1	Vensterglas		recent	152078,770	212354,770	5,21	F2026-2027	17
V1013	8/06/2017	084	1	V000	VLAK	KER	3	1 randfragment braadpan, 1 wandfragment en 1 wandfragment met aanzet oor in rood geglazuurd AW	homogeen	16e E				F2028-2036	18

Fotolijst

PROFIEL_ORTHO			
SUBMAP	BESTANDSNAAM	DATUM	UUR
P001	F0022_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:52
P001	F0023_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:52
P001	F0024_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:52
P001	F0025_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:52
P001	F0026_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:53
P001	F0027_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:53
P001	F0028_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:53
P001	F0029_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:53
P001	F0030_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:53
P001	F0031_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:53
P001	F0032_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:53
P001	F0033_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:54
P001	F0034_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:54
P001	F0035_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:54
P001	F0036_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:54
P001	F0037_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:54
P001	F0038_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:54
P001	F0039_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:54
P001	F0040_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:54
P001	F0041_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:54
P001	F0042_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:55
P001	F0043_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:55
P001	F0044_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:55
P001	F0045_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:55
P001	F0046_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:55
P001	F0047_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:55
P001	F0048_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:55
P001	F0049_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:55
P001	F0050_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:55
P001	F0051_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:55
P001	F0052_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:55
P001	F0053_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:56
P001	F0054_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:56
P001	F0055_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:56
P001	F0056_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:56
P001	F0057_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:56
P001	F0058_Antwerpen_DIVA_2016-371_PRO_P001.JPG	4/01/2017	12:56

PROFIELEN			
SUBMAP	BESTANDSNAAM	DATUM	UUR
P001	F0162_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P001.JPG	4/01/2017	14:58
P001	F0163_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P001.JPG	4/01/2017	14:58
P001	F0164_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P001.JPG	4/01/2017	14:58
P001	F0165_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P001.JPG	4/01/2017	14:59
P001	F0166_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P001.JPG	4/01/2017	14:59
P001	F0167_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P001.JPG	4/01/2017	14:59
P001	F0168_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P001.JPG	4/01/2017	14:59
P001	F0169_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P001.JPG	4/01/2017	14:59
P001	F0256_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P001.JPG	6/01/2017	10:43
P001	F0257_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P001.JPG	6/01/2017	10:43
P001	F0258_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P001.JPG	6/01/2017	10:44
P001	F0259_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P001.JPG	6/01/2017	10:44
P001	F0260_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P001.JPG	6/01/2017	10:44
P002	F1571_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P002.JPG	14/02/2017	13:05
P002	F1572_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P002.JPG	14/02/2017	13:05
P002	F1573_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P002.JPG	14/02/2017	13:05
P003	F0262_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:10
P003	F0263_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:10
P003	F0264_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:10
P003	F0265_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:11
P003	F0266_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:11
P003	F0267_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:11
P003	F0268_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:11
P003	F0269_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:11
P003	F0270_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:11
P003	F0271_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:25
P003	F0334_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:42
P003	F0335_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:43
P003	F0336_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:43
P003	F0337_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:43
P003	F0338_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:43
P003	F0339_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:43
P003	F0340_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:44
P003	F0341_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:44
P003	F0342_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:44
P003	F0343_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:44
P003	F0344_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:44
P003	F0345_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:45
P003	F0346_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P003.JPG	6/01/2017	11:45

P006boring	F1171_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P006-boring.JPG	25/01/2017	12:30
P007	F1507_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:41
P007	F1508_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:41
P007	F1509_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:41
P007	F1510_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:41
P007	F1511_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:41
P007	F1512_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:41
P007	F1513_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:42
P007	F1514_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:42
P007	F1515_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:42
P007	F1516_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:42
P007	F1517_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:42
P007	F1518_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:42
P007	F1519_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:42
P007	F1520_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:43
P007	F1521_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:44
P007	F1522_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:44
P007	F1523_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:45
P007	F1524_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:45
P007	F1525_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:45
P007	F1526_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P007.JPG	7/02/2017	15:45
P008	F1766_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P008.JPG	15/02/2017	15:49
P008	F1767_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P008.JPG	15/02/2017	15:49
P008	F1768_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P008.JPG	15/02/2017	15:49
P008	F1769_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P008.JPG	15/02/2017	15:49
P009	F1878_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:14
P009	F1879_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:14
P009	F1880_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:14
P009	F1881_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:14
P009	F1882_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:14
P009	F1883_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:14
P009	F1884_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:15
P009	F1885_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:15
P009	F1886_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:15
P009	F1887_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:15
P009	F1888_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:16
P009	F1889_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:17
P009	F1890_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:17
P009	F1891_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:17
P009	F1892_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:17
P009	F1893_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:17

P009	F1894_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:18
P009	F1895_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:18
P009	F1896_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:18
P009	F1897_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:18
P009	F1898_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:18
P009	F1899_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	13:18
P009	F1942_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:20
P009	F1943_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:20
P009	F1944_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:20
P009	F1945_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:20
P009	F1946_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:20
P009	F1947_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:30
P009	F1948_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:30
P009	F1949_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:30
P009	F1950_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:31
P009	F1951_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:31
P009	F1952_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:31
P009	F1953_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:31
P009	F1954_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:31
P009	F1955_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:32
P009	F1956_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:32
P009	F1957_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:33
P009	F1958_Antwerpen_DIVA_2016-371_PR_P009.JPG	10/05/2017	14:33
SPOREN			
SUBMAP	BESTANDSNAAM	DATUM	UUR
S002	F0179_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S002.JPG	6/01/2017	10:04
S002	F0180_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S002.JPG	6/01/2017	10:04
S002	F0245_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S002.JPG	6/01/2017	10:30
S002	F0246_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S002.JPG	6/01/2017	10:30
S002	F0247_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S002.JPG	6/01/2017	10:30
S002	F0248_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S002.JPG	6/01/2017	10:30
S002	F0249_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S002.JPG	6/01/2017	10:30
S002	F0250_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S002.JPG	6/01/2017	10:30
S002	F0251_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S002.JPG	6/01/2017	10:30
S002	F1172_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S002.JPG	25/01/2017	13:57
S002	F1181_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S002.JPG	25/01/2017	13:58
S006-007	F0347_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S006-7.JPG	6/01/2017	12:51
S006-007	F0348_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S006-7.JPG	6/01/2017	12:51
S006-007	F0349_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S006-7.JPG	6/01/2017	12:52
S006-007	F0350_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S006-7.JPG	6/01/2017	12:52
S006-007	F0351_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S006-7.JPG	6/01/2017	12:52

S019	F0902_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S019.JPG	23/01/2017	15:59
S019	F0903_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S019.JPG	23/01/2017	15:59
S019	F0904_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S019.JPG	23/01/2017	15:59
S019	F0905_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S019.JPG	23/01/2017	15:59
S019	F0906_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S019.JPG	23/01/2017	16:00
S019	F0907_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S019.JPG	23/01/2017	16:00
S084	F1959_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S084.JPG	10/05/2017	14:37
S085	F1960_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S085.JPG	10/05/2017	14:38
S086	F1961_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S086.JPG	10/05/2017	14:39
S087	F1962_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S087.JPG	10/05/2017	14:39
S088	F1963_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S088.JPG	10/05/2017	14:40
S089	F1964_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S089.JPG	10/05/2017	14:41
S090	F1965_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S090.JPG	10/05/2017	14:42
S091	F1966_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S091.JPG	10/05/2017	14:43
S091	F1967_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S091.JPG	10/05/2017	14:44
S091	F1968_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S091.JPG	10/05/2017	14:44
S091	F1969_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S091.JPG	10/05/2017	14:44
S091	F1970_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S091.JPG	10/05/2017	14:44
S091	F1971_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S091.JPG	10/05/2017	14:44
S092-94-97-98	F2087_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:07
S092-94-97-98	F2088_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:07
S092-94-97-98	F2089_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:07
S092-94-97-98	F2090_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:08
S092-94-97-98	F2091_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:08
S092-94-97-98	F2092_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:08
S092-94-97-98	F2093_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:09
S092-94-97-98	F2094_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:09
S092-94-97-98	F2095_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:11
S092-94-97-98	F2096_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:11
S092-94-97-98	F2097_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:14
S092-94-97-98	F2098_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:15
S092-94-97-98	F2099_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:16
S092-94-97-98	F2100_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:17
S092-94-97-98	F2101_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:17
S092-94-97-98	F2102_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S092-94-97-98.JPG	8/06/2017	11:17
S1-92-93	F1978_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S001-92-93.JPG	8/06/2017	8:39
S1-92-93	F1979_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S001-92-93.JPG	8/06/2017	8:39
S1-92-93	F1980_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S001-92-93.JPG	8/06/2017	8:39
S1-92-93	F1981_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S001-92-93.JPG	8/06/2017	8:39
S1-92-93	F1982_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S001-92-93.JPG	8/06/2017	8:40
S1-92-93	F1983_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S001-92-93.JPG	8/06/2017	8:40

S1-92-93	F1984_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_S001-92-93.JPG	8/06/2017	8:40
wp2	F1527_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:14
wp2	F1528_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:14
wp2	F1529_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:14
wp2	F1530_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:14
wp2	F1531_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:16
wp2	F1532_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:16
wp2	F1533_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:17
wp2	F1534_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:17
wp2	F1535_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:17
wp2	F1536_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:17
wp2	F1537_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:20
wp2	F1538_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:20
wp2	F1539_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:21
wp2	F1540_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:21
wp2	F1541_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:21
wp2	F1542_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:22
wp2	F1543_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:22
wp2	F1544_Antwerpen_DIVA_2016-371_SPOOR_WP2.JPG	8/02/2017	16:22
VLAK			
SUBMAP	BESTANDSNAAM	DATUM	UUR
V01	F0967_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V01.JPG	23/01/2017	18:29
V02	F0803_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V02.JPG	23/01/2017	15:47
V02	F0804_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V02.JPG	23/01/2017	15:47
V02	F0805_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V02.JPG	23/01/2017	15:47
V02	F0806_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V02.JPG	23/01/2017	15:47
V02	F0807_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V02.JPG	23/01/2017	15:47
V03	F0853_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V03.JPG	23/01/2017	15:54
V03	F0854_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V03.JPG	23/01/2017	15:54
V04	F0856_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V04.JPG	23/01/2017	15:55
V04	F0909_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V04.JPG	23/01/2017	16:01
V05	F1038_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V05.JPG	25/01/2017	9:47
V05	F1039_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V05.JPG	25/01/2017	9:47
V05	F1040_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V05.JPG	25/01/2017	9:47
V05	F1041_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V05.JPG	25/01/2017	9:47
V05	F1042_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V05.JPG	25/01/2017	9:47
V05	F1043_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V05.JPG	25/01/2017	9:49
V05	F1044_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V05.JPG	25/01/2017	9:50
V05	F1045_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V05.JPG	25/01/2017	9:50
V05	F1046_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V05.JPG	25/01/2017	9:50
V05	F1047_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V05.JPG	25/01/2017	9:50

V05	F1048_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V05.JPG	25/01/2017	9:50
V05	F1049_Antwerpen_DIVA_2016-371_VL_V05.JPG	25/01/2017	9:50
VLAK_ORTHO			
SUBMAP	BESTANDSNAAM	DATUM	UUR
S008	F0401_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0402_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0403_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0404_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0405_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0406_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0407_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0408_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0409_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0410_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0411_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0412_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0413_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0414_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0415_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0416_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0417_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0418_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0419_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0420_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0421_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0422_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0423_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0424_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0425_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0426_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0427_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0428_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0429_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0430_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0431_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0432_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0433_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0434_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0435_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0436_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09
S008	F0437_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_S008.JPG	23/01/2017	11:09

V05	F1064_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:54
V05	F1065_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:55
V05	F1066_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:55
V05	F1067_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:55
V05	F1068_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:55
V05	F1069_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:55
V05	F1070_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:55
V05	F1071_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:55
V05	F1072_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:55
V05	F1073_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:55
V05	F1074_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:56
V05	F1075_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:56
V05	F1076_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:56
V05	F1077_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:56
V05	F1078_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:56
V05	F1079_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:56
V05	F1080_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:57
V05	F1081_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:57
V05	F1082_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:57
V05	F1083_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:57
V05	F1084_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:57
V05	F1085_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:57
V05	F1086_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:57
V05	F1087_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:58
V05	F1088_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:58
V05	F1089_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:58
V05	F1090_Antwerpen_DIVA_2016-371_VLO_V05.JPG	25/01/2017	9:58
VONDSTEN			
SUBMAP	BESTANDSNAAM	DATUM	UUR
	F1859_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:19
	F1860_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:19
	F1861_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:19
	F1863_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:20
	F1864_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:21
	F1865_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:23
	F1866_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:23
	F1867_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:25
	F1868_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:25
	F1869_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:25
	F1870_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:26
	F1872_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:27

	F1873_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:27
	F1874_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:27
	F1875_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:29
	F1876_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:29
	F1877_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST.JPG	21/02/2017	11:29
	F1974_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1001.JPG	15/06/2017	12:09
	F1975_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1001.JPG	15/06/2017	12:09
	F1976_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1001.JPG	15/06/2017	12:10
	F1977_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1001.JPG	15/06/2017	12:10
	F1978_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1001.JPG	15/06/2017	12:10
	F1979_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1001.JPG	15/06/2017	12:10
	F1980_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1002.JPG	15/06/2017	12:12
	F1981_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1002.JPG	15/06/2017	12:12
	F1982_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1002.JPG	15/06/2017	12:13
	F1983_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1002.JPG	15/06/2017	12:13
	F1984_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1003.JPG	15/06/2017	12:14
	F1985_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1003.JPG	15/06/2017	12:14
	F1986_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1003.JPG	15/06/2017	12:14
	F1987_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1003.JPG	15/06/2017	12:14
	F1988_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1003.JPG	15/06/2017	12:14
	F1989_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1003.JPG	15/06/2017	12:14
	F1990_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1004.JPG	15/06/2017	12:15
	F1991_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1004.JPG	15/06/2017	12:15
	F1992_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1004.JPG	15/06/2017	12:15
	F1993_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1004.JPG	15/06/2017	12:15
	F1994_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1004.JPG	15/06/2017	12:15
	F1995_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1004.JPG	15/06/2017	12:15
	F1996_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1005.JPG	15/06/2017	12:16
	F1997_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1005.JPG	15/06/2017	12:16
	F1998_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1005.JPG	15/06/2017	12:16
	F1999_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1005.JPG	15/06/2017	12:17
	F2000_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1005.JPG	15/06/2017	12:17
	F2001_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1005.JPG	15/06/2017	12:17
	F2002_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1006.JPG	15/06/2017	12:18
	F2003_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1006.JPG	15/06/2017	12:18
	F2004_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1006.JPG	15/06/2017	12:18
	F2005_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1006.JPG	15/06/2017	12:18
	F2006_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1006.JPG	15/06/2017	12:19
	F2007_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1007.JPG	15/06/2017	12:20
	F2008_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1007.JPG	15/06/2017	12:20
	F2009_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1007.JPG	15/06/2017	12:21

	F2010_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1007.JPG	15/06/2017	12:21
	F2011_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1008.JPG	15/06/2017	12:22
	F2012_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1008.JPG	15/06/2017	12:22
	F2013_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1008.JPG	15/06/2017	12:22
	F2014_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1008.JPG	15/06/2017	12:22
	F2015_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1009.JPG	15/06/2017	12:23
	F2016_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1009.JPG	15/06/2017	12:23
	F2017_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1009.JPG	15/06/2017	12:23
	F2018_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1009.JPG	15/06/2017	12:23
	F2019_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1009.JPG	15/06/2017	12:23
	F2020_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1010.JPG	15/06/2017	12:24
	F2021_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1010.JPG	15/06/2017	12:24
	F2022_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1010.JPG	15/06/2017	12:24
	F2023_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1011_V1011.JPG	15/06/2017	12:25
	F2024_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1011_V1011.JPG	15/06/2017	12:26
	F2025_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1011_V1011.JPG	15/06/2017	12:26
	F2026_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1012.JPG	15/06/2017	12:27
	F2027_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1012.JPG	15/06/2017	12:27
	F2028_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1013.JPG	15/06/2017	12:28
	F2029_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1013.JPG	15/06/2017	12:28
	F2030_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1013.JPG	15/06/2017	12:29
	F2031_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1013.JPG	15/06/2017	12:29
	F2032_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1013.JPG	15/06/2017	12:29
	F2033_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1013.JPG	15/06/2017	12:29
	F2034_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1013.JPG	15/06/2017	12:30
	F2035_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1013.JPG	15/06/2017	12:30
	F2036_Antwerpen_Diva_2016371_VONDST_V1013.JPG	15/06/2017	12:30
WERK&SFEERFOTO'S			
SUBMAP	BESTANDSNAAM	DATUM	UUR
	F0001_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:15
	F0002_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:15
	F0003_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:15
	F0004_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:15
	F0005_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:16
	F0006_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:16
	F0007_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:16
	F0008_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:16
	F0009_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:16
	F0010_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:16
	F0011_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:16
	F0012_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:17

	F0013_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:17
	F0014_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:17
	F0015_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:17
	F0016_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:17
	F0017_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:17
	F0018_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:17
	F0019_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:48
	F0020_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:51
	F0021_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	4/01/2017	12:51
	F0170_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	6/01/2017	9:28
	F0171_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	6/01/2017	9:28
	F0172_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	6/01/2017	9:57
	F0173_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	6/01/2017	9:57
	F0174_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	6/01/2017	9:58
	F0175_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	6/01/2017	9:58
	F0255_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	6/01/2017	10:31
	F0261_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	6/01/2017	10:44
	F0375_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	23/01/2017	11:03
	F0376_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	23/01/2017	11:03
	F0377_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	23/01/2017	11:03
	F0378_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	23/01/2017	11:03
	F0800_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	23/01/2017	14:08
	F0801_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	23/01/2017	14:09
	F0802_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	23/01/2017	14:13
	F0966_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	23/01/2017	18:22
	F1062_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	25/01/2017	9:54
	F1257_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	15:49
	F1258_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	15:49
	F1259_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	15:49
	F1260_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	15:49
	F1261_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	15:50
	F1262_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	15:50
	F1263_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	15:52
	F1264_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	15:53
	F1265_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	15:53
	F1266_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	15:54
	F1267_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:02
	F1268_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:03
	F1269_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:03
	F1270_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:03
	F1271_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:03

	F1272_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:03
	F1273_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:03
	F1274_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:03
	F1275_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:04
	F1276_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:04
	F1277_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:13
	F1278_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:13
	F1279_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:13
	F1280_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:13
	F1281_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:13
	F1282_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:14
	F1283_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:14
	F1284_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:14
	F1285_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:14
	F1286_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:14
	F1287_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:15
	F1288_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:15
	F1289_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:15
	F1290_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:15
	F1291_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:15
	F1292_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	1/02/2017	16:15
	F1293_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	10:51
	F1294_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	10:52
	F1295_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	10:52
	F1296_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	10:53
	F1297_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	10:53
	F1298_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	10:59
	F1299_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	10:59
	F1300_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:00
	F1301_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:00
	F1302_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:01
	F1303_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:01
	F1304_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:02
	F1305_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:02
	F1306_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:51
	F1307_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:51
	F1308_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:52
	F1309_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:53
	F1310_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:54
	F1311_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:54
	F1312_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:54

	F1313_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:54
	F1314_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:54
	F1315_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:59
	F1316_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:59
	F1317_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:59
	F1318_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	11:59
	F1319_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:00
	F1320_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:00
	F1321_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:06
	F1322_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:06
	F1323_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:06
	F1324_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:06
	F1325_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:07
	F1326_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:07
	F1327_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:07
	F1328_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:08
	F1329_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:08
	F1330_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:08
	F1331_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:08
	F1332_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:09
	F1333_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:09
	F1334_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:09
	F1335_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:09
	F1336_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:10
	F1337_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:12
	F1338_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:12
	F1339_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:13
	F1340_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:13
	F1341_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:13
	F1342_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:14
	F1343_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:14
	F1344_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:14
	F1345_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:15
	F1346_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:15
	F1347_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:15
	F1348_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	7/02/2017	12:15
	F1545_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	14/02/2017	11:22
	F1546_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	14/02/2017	11:22
	F1547_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	14/02/2017	11:22
	F1548_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	14/02/2017	11:22
	F1549_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	14/02/2017	11:22

	F1550_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	14/02/2017	11:22
	F1757_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	15/02/2017	10:53
	F1758_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	15/02/2017	10:53
	F1759_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	15/02/2017	10:53
	F1760_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	15/02/2017	10:53
	F1761_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	15/02/2017	10:53
	F1762_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	15/02/2017	10:53
	F1763_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	15/02/2017	10:54
	F1764_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	15/02/2017	10:54
	F1765_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	15/02/2017	11:18
	F1862_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST_WSF.JPG	21/02/2017	11:20
	F1871_Antwerpen_DIVA_2016-371_VONDST_WSF.JPG	21/02/2017	11:26
	F1930_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	10/05/2017	13:36
	F1931_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	10/05/2017	13:37
	F1932_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	10/05/2017	13:37
	F1933_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	10/05/2017	14:10
	F1934_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	10/05/2017	14:10
	F1935_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	10/05/2017	14:10
	F1936_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	10/05/2017	14:12
	F1937_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	10/05/2017	14:12
	F1938_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	10/05/2017	14:12
	F1939_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	10/05/2017	14:12
	F1940_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	10/05/2017	14:17
	F1941_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	10/05/2017	14:17
	F1972_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	10/05/2017	14:52
	F1973_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	10/05/2017	14:52
	F1974_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	8/06/2017	7:25
	F1975_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	8/06/2017	7:25
	F1976_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	8/06/2017	7:25
	F1977_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	9/06/2017	14:58
	F1985_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	8/06/2017	8:40
	F2082_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	8/06/2017	9:22
	F2083_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	8/06/2017	9:22
	F2084_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	8/06/2017	9:22
	F2085_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	8/06/2017	9:22
	F2086_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	8/06/2017	9:25
	F2236_Antwerpen_DIVA_2016-371_WSF.JPG	8/06/2017	11:28

